

INEKO

Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy

Ekonomické a sociálne opatrenia na Slovensku 2008

Dušan Zachar (ed.)

Projekt HESO

Projekt HESO podporili:

konto **orange**

Slovnaft

Ekonomické a sociálne opatrenia na Slovensku 2008
Projekt HESO

ISBN 978-80-970197-0-9

© INEKO – Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy

Bajkalská 25, 827 18 Bratislava 212, Slovenská republika
tel.: (+421 2) 53 411 020 fax: (+421 2) 58 233 487 www.ineko.sk
kontakt pre zaslanie výtlačkov tejto a starších publikácií a kontakt pre
sponzoring: heso@ineko.sk

Editor: Dušan Zachar

Obálka: Peter Klátik

Preklad anglickej verzie publikácie: ASPENA, s.r.o.

Tlač: ŠOPA PRINT

*PROJEKT **HESO***

-

HODNOTENIE

EKONOMICKÝCH A

SOCIÁLNYCH

OPATRENÍ

január – december 2008

INEKO

Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy

Bajkalská 25

827 18 Bratislava 212

Slovenská republika

tel.: (+421 2) 534 11 020

fax: (+421 2) 58 233 487

e-mail: *kovacik@ineko.sk*

internet: *www.ineko.sk*

Medzinárodná akademická rada INEKO:

predseda: Peter Weitz - in memoriam

Lajos Bokros

Michal Mejstřík

Ivan Mikloš

Brigita Schmögnerová

Čestní predsedovia Rady INEKO:

Katarína Mathernová

Daniela Zemanovičová

Riaditeľ INEKO:

Eugen Jurzyca

Partneri INEKO v roku 2009:

AJG Consulting, s.r.o.

Bratislavská vodárenská spoločnosť, a.s.

COOP Jednota Slovensko, s.d.

Konto ORANGE, n.f.

Nadácia PENTA

NEWTON Media, a.s.

OPEN SOCIETY INSTITUTE

PROVIDENT Financial, s.r.o.

Slovenská sporiteľňa, a.s.

SLOVNAFT, a.s.

SOITRON, a.s.

Západoslovenská energetika, a.s.

INEKO

Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy

Dušan Zachar (ed.)

Ekonomické a sociálne opatrenia na Slovensku 2008

PROJEKT HESO

Bratislava
júl 2009

Pod'akovanie

Projekt HESO (Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení) prináša názory odbornej verejnosti na opatrenia ekonomického a sociálneho charakteru. Táto publikácia vznikla vďaka nezištnej účasti významných osobností z rôznych oblastí spoločnosti na pravidelných hodnoteniach opatrení. Všetci členovia hodnotiacej komisie HESO participovali na projekte bez nároku na odmenu. Touto cestou by sme sa im chceli veľmi pekne poďakovať!

Členovia hodnotiacej komisie HESO

(Zoznam obsahuje mená 80 odborníkov, ktorí sa zúčastnili hodnotenia opatrení za rok 2008.)

Juraj Barta, Slovenská sporiteľňa, a.s.
Vladimír Benč, Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (SFPA), Prešov
Mário Blaščák, Allianz – Slovenská dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.
František Bruckmayer, Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR
Martin Bruncko, Asociácia pre vedomostnú ekonomiku
Daneš Brzica, Ekonomický ústav Slovenskej akadémie vied
Milan Bušo, Konfederácia odborových zväzov SR
Silvia Čechovičová, ČSOB, a.s., Bratislava
Konštantín Číkovský, denník SME
Igor Daniš, učiteľ anglického jazyka
Dušan Deván, Petit Press, a.s.
Vladimír Dohnal, Symsite Research, s.r.o.
Juraj Draxler, Centre for European Policy Studies, Brusel, Belgicko
Tomáš Dudáš, Fakulta medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity, Bratislava;
 tomasdudas.blog.sme.sk
Petr Dufek, Československá obchodní banka, a.s., Praha, Česká republika
Richard Ďurana, INESS - Inštitút ekonomických a spoločenských analýz
Adrián Ďurček, COOP Jednota Bratislava, s.d.
Marek Gábriš, ČSOB, a.s., Bratislava
Peter Goceliak, ENERGY 21 Slovakia, s.r.o.
Peter Gonda, Konzervatívny inštitút M.R.Štefánika
Igor Hornák, Factory 4 Solutions, a.s.
Július Horváth, Department of Economics, Central European University, Budapešť, Maďarsko
Martin Hošták, Republiková únia zamestnávateľov
Igor Hurčík, Centire, s.r.o.
Martin Jaroš, týždenník TREND
Tomáš Ježek, Národohospodárska fakulta Vysokej školy ekonomickej, Praha, Česká republika
Eugen Jurzyca, INEKO - Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy
Martin Kahanec, Institute for the Study of Labor (IZA), Bonn, Nemecko
Róbert Kičina, Podnikateľská aliancia Slovenska (PAS)
Tomáš Kmeť, Investors Group Financial Services Inc., Calgary, Kanada
Róbert Kopál, Asociácia obchodníkov s cennými papiermi
Viola Kromerová, Slovenský živnostenský zväz
Vladimír Kvetan, Ekonomický ústav Slovenskej akadémie vied
Juraj Lazový, OXYS Capital, a.s., o.c.p. (predtým City Online, s.r.o.)
Martin Lenko, VÚB banka, a.s.
Zdenek Lukáš, The Vienna Institute for International Economic Studies (wiiw), Viedeň, Rakúsko
Mária Machová, Slovenská sporiteľňa, a.s.
Rastislav Machunka, Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR; Združenie výrobcov liehu a liehovín na Slovensku; Old Herold, s.r.o., Trenčín
Ján Marušinec, M.E.S.A. 10 - Centrum pre ekonomické a sociálne analýzy
Grigorij Mesežnikov, Inštitút pre verejné otázky (IVO)
Peter Mihók, Slovenská obchodná a priemyselná komora
Aleš Michl, Raiffeisenbank, a.s., Praha, Česká republika
Dušan Mitický, Servisná organizácia vidieckych aktivít n.o.; Občianske združenie Vidiecky parlament – Trenčiansky samosprávny kraj
Vladimír Mojš, Konfederácia odborových zväzov SR
Michal Mušák, Slovenská sporiteľňa, a.s.
Juraj Nemec, Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela, Banská Bystrica
František Okruhlica, Fakulta managementu Univerzity Komenského, Bratislava
Pavol Ondriska, AIG Funds Central Europe, správ. spol., a.s.
Jozef Orgonáš, Zväz obchodu a cestovného ruchu SR
Vítězslav Palásek, Agentúra sociálnych analýz "ASA", s.r.o.

Peter Pažitný, Stredoeurópsky inštitút pre zdravotnú politiku – Health Policy Institute (HPI)
Ivan Podstupka, Slovenská asociácia poisťovní
Ján Pokrivčák, Fakulta ekonomiky a manažmentu Slovenskej poľnohospodárskej univerzity, Nitra
Juraj Porubský, denník Pravda
Ludvík Posolda, Events and Media Consulting Agency, s.r.o.
Róbert Prega, Tatra banka, a.s.
Radoslav Procházka, Advokátska kancelária Procházka & Partners, s.r.o.; Právnická fakulta Trnavskej univerzity
Juraj Renčko, ECOFIN Consulting, s.r.o.
Igor Rintel, Meracrest, a.s., Bratislava
Ján Sabol, AZC, a.s.
Eva Sárazová, Poštová banka, a.s.
Marek Senkovič, Slovnaft, a.s.
Peter Schutz, novinár na voľnej nohe
Emília Sičáková-Beblavá, Transparency International Slovensko
Miroslav Siváček, PM Profit Management, s.r.o.; OPEN - Asociácia absolventov MBA na Slovensku
Juraj Stern, Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku (SFPA), Bratislava
Igor Surovčík, tlačová agentúra SITA, a.s.
Jozef Škodný, Eltec, a.s., Piešťany
Radoslav Štefančík, Katedra politológie, Filozofická fakulta Univerzity sv. Cyrila a Metoda, Trnava
Luboš Vagač, Centrum pre hospodársky rozvoj (CPHR)
Juraj Valachy, Tatra banka, a.s.
Mária Valachyová, Slovenská sporiteľňa, a.s.
Luboš Vančo, KPMG Slovensko, s.r.o.
Milan Velecký, Slovenský rozhlas
Vidiecky parlament – Občianske združenie Vidiecky parlament na Slovensku (OZ VIPA SK), Banská Bystrica
Jaroslav Vokoun, Ekonomický ústav Slovenskej akadémie vied
Jozef Vozár, Ústav štátu a práva Slovenskej akadémie vied
Pavol Žilínčík, Via Iuris – Centrum pre práva občana, Banská Bystrica
Eduard Žitňanský, dvojtyždenník Profit
Robert Žitňanský, časopis Týždeň

Vďaka patrí aj spolupracovníkovi **Petrovi Klátikovi**, ktorý sa v priebehu roka 2008 podieľal na realizácii projektu HESO.

A v neposlednom rade by sme chceli vyjadriť vďaku partnerom projektu HESO, ktorí podporili vydanie tejto publikácie:

AJG Consulting, s.r.o.
Bratislavská vodárenská spoločnosť, a.s.
Konto ORANGE, n.f.
PROVIDENT Financial, s.r.o.
SLOVNAFT, a.s.
SOITRON, a.s.

a rovnako všetkým, ktorí poukázali inštitútu INEKO 2% zo svojich zaplatených daní, čím tiež prispeli k možnosti realizovať projekt HESO.

Dušan Zachar

manažér projektu HESO a editor publikácie

OBSAH

Členovia hodnotiacej komisie HESO	4
Úvod	8
Metodika	10
HODNOTENIE EKONOMICKÝCH A SOCIÁLNYCH OPATRENÍ ROKA 2008	12
Zavádzanie eura na Slovensku.....	19
Zavedenie eura ako novej meny platnej v Slovenskej republike od 1.1.2009 s konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR	19
Vyšetrovanie podozrenia z úniku informácií o zmene a novej úrovni centrálnej parity slovenskej koruny a z nezákonného obohatenia na základe zneužitia dôvernej informácie (Národná banka Slovenska šetrením nenašla relevantné dôkazy o existencii či zneužití dôvernej informácie)	23
Boj vlády proti zvyšovaniu cien	26
Všeobecný hospodársky záujem v energetike (právomoc Ministerstva hospodárstva SR a Úradu pre reguláciu sieťových odvetví priamo určovať ceny a povinnosti dodávateľom plynu a elektriny pri dodávkach plynu pre domácnosti, plynu určeného na výrobu tepla pre domácnosti a pri dodávkach elektriny pre domácnosti a malé podniky)	26
Novela zákona o cenách (rozšírenie možností štátu regulovať ceny tovarov a služieb v prechodnom období zavádzania eura; sprísnenie povinností predávajúcich pri vedení a uchovávaní cenovej evidencie)	29
Zriadenie nového poradného orgánu vlády – Cenovej rady SR, ktorá má sledovať vývoj cien a navrhovať opatrenia proti neodôvodnenému nárastu cien v súvislosti so zavedením eura v SR	32
Umožnenie štátu vetovať cez valné zhromaždenie cenové návrhy energetických podnikov, v ktorých nemá manažérsku kontrolu, avšak má väčšinu akcií (zákon o podávaní cenových návrhov obchodných spoločností)	35
Zavedenie trestnoprávnej zodpovednosti fyzických osôb za neoprávnené stanovenie ceny nad limit stanovený rozhodnutím o cenovej regulácii alebo priamo pravidlami zákona o cenách (novela Trestného zákona)	38
Verejné financie a dane	41
Zavedenie zamestnaneckej prémie - negatívnej dane pre zamestnancov s príjmom od polovice minimálnej mzdy až po čistý príjem na úrovni nezdaniteľného minima; maximálna výška prémie za rok 2009 - 181 EUR (novela zákona o dani z príjmov)	41
Štátny rozpočet na rok 2009 (schodok štátneho rozpočtu – 30 mld. Sk (1 mld. EUR); deficit verejných financií – 2,08% HDP)	44
Prvé protikrízové opatrenia	47
Neobmedzené ručenie za vklady v bankách (garancia vo výške 100% za všetky vklady fyzických osôb, živnostníkov, nadácií, neziskových organizácií a menších firiem; doteraz banky ručili vo výške 90% a do sumy 20 000 EUR; novela zákona o ochrane vkladov) ..	47
Prvý protikrízový balíček vlády SR (súbor navrhovaných 38 rôznorodých opatrení na prekonanie dopadov globálnej finančnej krízy; napr. lepšie čerpanie eurofondov, PPP projekty, zvýšenie základného imania štátnych bánk, rekreačné poukážky, presun zdrojov zo základného do aplikovaného výskumu a na inovácie, dostavba atómovej elektrárne Mochovce, skrátenie lehoty vrátenia nadmerných odpočtov DPH a pod.)	50

Sociálna politika 54

Novela zákona o službách zamestnanosti (úrad práce budú určovať periodicitu návštev nezamestnaných na úrade práce; umožnenie zakladať štátom podporované sociálne podniky; obmedzenie aktivačných prác; zavedenie nových príspevkov aktívnej politiky trhu práce a pri niektorých pôvodných ich zvýšenie) 54

Novela zákona o minimálnej mzde (ak sa na úprave výšky minimálnej mzdy nedohodnú sociálni partneri, vláda určí zvýšenie minimálnej mzdy najmenej o medziročný nominálny rast priemernej mzdy v hospodárstve SR) 59

Opätovné otvorenie II. piliera dôchodkového zabezpečenia pre vstup a výstup z neho pre všetkých v období od 15.11.2008 do 30.6.2009 (novela zákona o starobnom dôchodkovom sporení) 61

Poskytovanie príplatku (20 440 Sk) k príspevku pri narodení dieťaťa aj pri druhom a treťom dieťati; zvýšenie sumy prídavku na dieťa o 100 Sk na 640 Sk a jeho pravidelná automatická valorizácia vždy k 1.1. v závislosti od rastu životného minima; zvýšenie verejných výdavkov o 2 mld. Sk ročne (novela zákona o príspevku pri narodení dieťaťa; novelizácia zákona o prídavku na dieťa) 65

Zdravotníctvo 67

Novela zákona o zdravotných poisťovniach a zákona o zdravotnom poistení (povinnosť všetkých zdravotných poisťovní predložiť do vlády svoje rozpočty na prerokovanie; úprava definície platobnej schopnosti poisťovní; zvýšenie základu na prerozdeľovanie poistného z 85% na 95%; zvýšenie platieb štátu za svojich poistencov pre rok 2009 zo 4,5% na 4,9%) 67

Plán oddĺženia zdravotníctva (poskytnutie zvýhodneného štátneho úveru (spolu 6 mld. Sk) nemocniciam na 15 rokov s 2-ročným odkladom splatnosti za podmienky nevytvárania nového dlhu a vypracovania akčného plánu ozdravenia; dlh vyše 8 mld. Sk) 70

Kontroverzná výstavba diaľnic 73

Rozšírenie možnosti začať stavať diaľnice a cesty pre motorové vozidlá aj na ešte neodkúpených, resp. nevyvlastnených súkromných pozemkoch aj bez súhlasu vlastníka na celú plánovanú diaľničnú sieť SR (novela zákona o jednorazových mimoriadnych opatreniach v príprave niektorých stavieb diaľnic a ciest pre motorové vozidlá) 73

Ojedinelá snaha o reformu 76

Reforma školstva - nový školský zákon (70% obsahu učiva určí štát, 30% si zvolí každá škola sama; redukcia povinných hodín; povinné dva cudzie jazyky; povolené len učebnice schválené ministerstvom školstva; umožnenie individuálneho vzdelávania žiakov doma rodičmi; zníženie maximálneho počtu žiakov v triedach; obmedzenie počtu žiakov v osemročných gymnáziách; prísnejšie kritériá pre financovanie súkromných škôl; silnejší vplyv štátu pri voľbe riaditeľov škôl; bezplatný posledný ročník materskej školy) 76

Použité zdroje v projekte HESO v roku 2008 ..... 81**Priemerné kurzy slovenskej koruny (SKK) voči vybraným cudzím menám**

Mena	Množstvo	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
EUR	1	42,70	41,49	40,05	38,59	37,25	33,78	31,29
USD	1	45,34	36,77	32,26	31,02	29,72	24,71	21,35
CZK	1	1,39	1,30	1,26	1,30	1,31	1,22	1,26

Konverzný kurz k 1.1.2009: 1 EUR = 30,1260 SKK

Zdroj: Národná banka Slovenska

Úvod

Projekt mimovládnej neziskovej organizácie INEKO (Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy) - HESO (Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení) vytvára platformu, kde sa rešpektovaní ekonomickí analytici, právnici, sociológovia, politológovia, odborní žurnalisti, podnikatelia, zástupcovia stavovských organizácií, akademickej obce a tretieho sektora pravidelne vyjadrujú k vybraným ekonomickým a sociálnym opatreniam zákonodarnej, výkonnej moci, ako aj k rozhodnutiam verejných inštitúcií v Slovenskej republike, a tak informujú širokú verejnosť o svojom názore na ich kvalitu a dôležitosť. Bez nutnosti nevyhnutne sa oboznamovať s množstvom detailov majú občania možnosť získať spoľahlivý prehľad o tom, aké ekonomické a sociálne opatrenia sú na Slovensku pripravované a realizované, a ako ich hodnotia renomovaní odborníci. Od začiatku projektu HESO v roku 2000 do konca roka 2008 sa odborníci vyjadrili spolu k takmer 700 rôznym opatreniam verejného sektora.

Ambíciou a hlavným cieľom projektu HESO nie je komplexne a detailne monitorovať vývoj v jednotlivých oblastiach spoločnosti a poskytovať odborné východiská pre činnosť kompetentných orgánov, ale pravidelne sprostredkovať občanom názor odbornej verejnosti na často diskutované, dôležité, inovatívne alebo bezprecedentné opatrenia ekonomicko-sociálneho charakteru ovplyvňujúce kvalitu života občanov krajiny, a vytvoriť tak lepšie predpoklady pre politickú priechodnosť štrukturálnych opatrení - reforiem - prinášajúcich systémové zmeny v slovenskej ekonomike a spoločnosti.

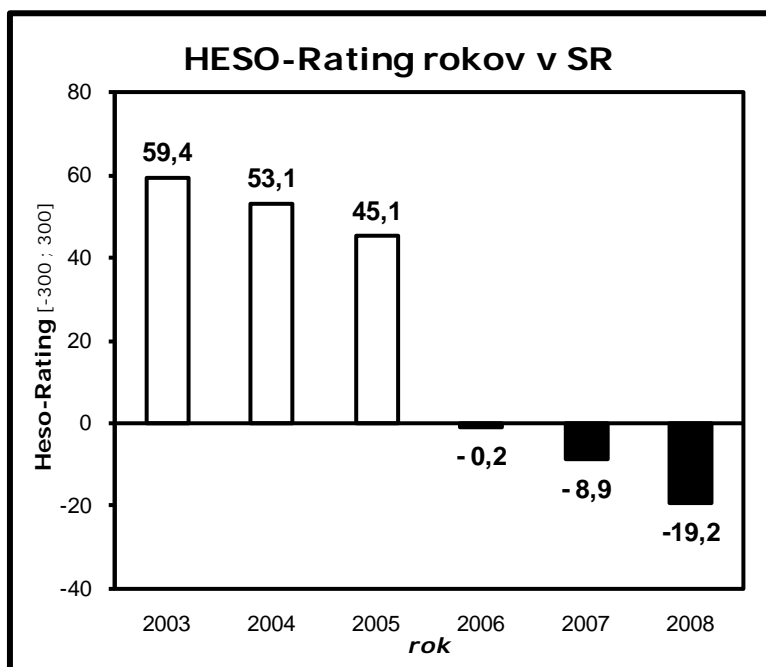
Publikácia *Ekonomické a sociálne opatrenia na Slovensku 2008* mapuje výsledky projektu HESO za obdobie január – december 2008. Nadväzuje na predošlých 7 publikácií HESO, ktoré pokrývali obdobie od roku 2000. Všetky (aj v anglickej mutácii) sú voľne dostupné na internetovej stránke www.ineko.sk. Publikácia *Ekonomické a sociálne opatrenia na Slovensku 2008* obsahuje popis a hodnotenie vybraných dôležitých a/alebo zaujímavých ekonomických a sociálnych opatrení roka 2008, ktoré boli predmetom hodnotenia 80 odborníkov (*pozri ich menoslov na str. 4-5*) pôsobiach na Slovensku, ako aj v zahraničí. Z ich hodnotení je možné vyčítať, ktoré opatrenia vnímajú ako prospešné pre sociálno-ekonomický rozvoj Slovenska, a ktoré sú podľa nich naopak brzdou tohto procesu.

V roku 2008 bolo podľa názoru týchto odborníkov suverénne najviac prínosným opatrením v SR rozhodnutie o zavedení eura ako novej meny. Po vstupe Slovenska do Schengenského priestoru bolo prijatie eura zároveň druhým najlepšie hodnoteným opatrením v období od ostatných parlamentných volieb. Ďalšie opatrenia roka 2008, ktoré získali od odborníkov kladný rating, však už podľa ich názoru nemali až taký výrazný prínos k sociálno-ekonomickému rozvoju krajiny a viaceré z nich boli len parciálneho charakteru.

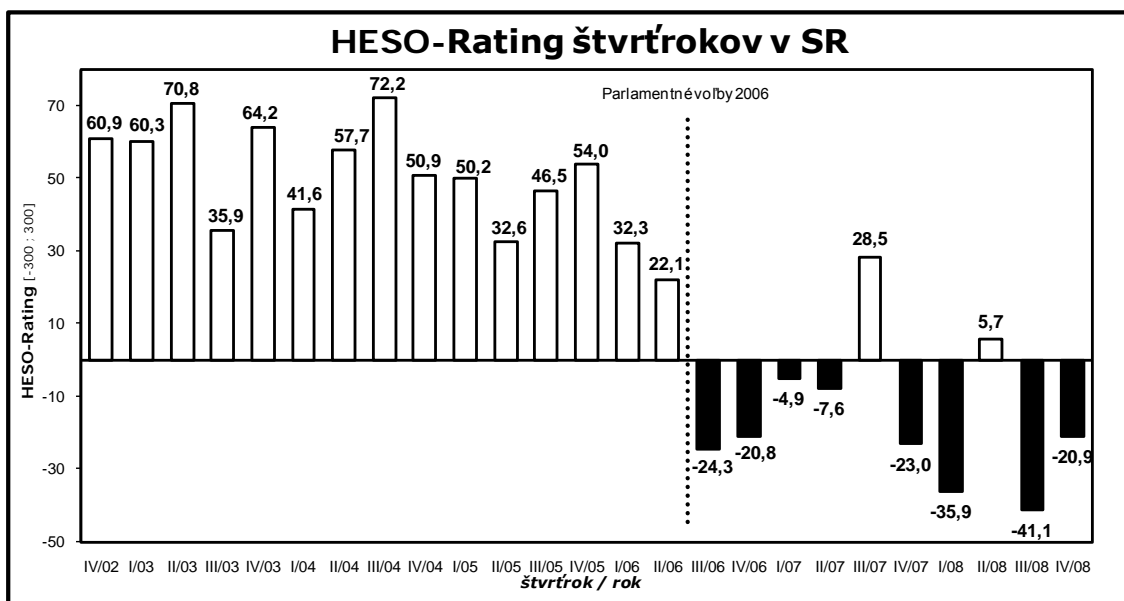
Na druhej strane bohužiaľ až vyše 63% hodnotených opatrení roka 2008 získalo od odbornej verejnosti negatívny rating, pričom veľké množstvo z nich veľmi výrazným spôsobom škodí prosperite a dlhodobu udržateľnému rozvoju Slovenska. Spomenúť sa dajú viaceré opatrenia umožňujúce reguláciu cien v oblastiach, kde sa doteraz neuplatňovala, ďalej možno napríklad poukázať na pravdepodobne protiústavnú novelu zákona umožňujúcu začať stavať všetky plánované úseky diaľnic v SR aj na ešte neodkúpených, resp. nevyvlastnených súkromných pozemkoch aj bez súhlasu vlastníka, na opätovné zneisťujúce otváranie II. piliera dôchodkového zabezpečenia, na zvláštny postup štátnych orgánov pri povoľovaní výstavby skládky odpadov v Pezinku, na diskriminačné kroky vlády konzervujúce dominantné postavenie štátnych firiem na trhu, na nerealisticky projektované verejné financie, na nesystémové zásahy negatívne ovplyvňujúce flexibilitu a výkonnosť trhu práce či zdravotníckeho systému a pod.

Podľa názoru hodnotiacej komisie HESO bol rok 2008 z hľadiska reformnej atmosféry, resp. miery prínosu prijatých opatrení k sociálno-ekonomickému rozvoju krajiny po dvoch negatívne vnímaných rokoch znovu neúspešný (*pozri graf 1 na nasledujúcej strane*) a z tohto pohľadu zároveň i najhoršie hodnoteným rokom od vzniku projektu HESO v roku 2000. Od nástupu súčasnej vládnej koalície k moci pozorujeme výrazný pokles akceptácie (miery súhlasu) prijímaných ekonomických a sociálnych opatrení zo strany oslovených odborníkov, pričom verejná diskusia sa vrátila akoby o viac rokov dozadu, kedy bolo nutné veľmi prácne vysvetľovať a obhajovať základné ekonomické princípy a pravidlá. Škoda, strácame tak kapacitu a vzácny čas potrebný na celospoločenskú diskusiu napríklad o udržateľnosti systému sociálneho zabezpečenia, o zvyšovaní kvality zdravotnej starostlivosti a vzdelanostnej úrovne obyvateľstva, o znižovaní administratívneho zaťaženia v podnikaní, o čistote a efektívnosti súdnictva a celej verejnej správy.

Graf 1

Graf 2

HESO-Rating obdobia (štvrtroka, polroka, roka a pod.) je priemerom HESO-Ratingov všetkých hodnotených opatrení prijatých (schválených) v danom období. Reflektuje názor hodnotiacej komisie odborníkov na ich kvalitu a dôležitosť a naznačuje mieru reformnej atmosféry sledovaného obdobia, resp. mieru prínosu realizovaných opatrení k sociálno-ekonomickému rozvoju krajiny. HESO-Rating môže dosahovať hodnoty v intervale od -300 do +300 bodov.

Metodika

Výber opatrení na hodnotenie

Opatrením sa rozumejú navrhované alebo prijaté zákonodarné aktivity (zákony, uznesenia, ratifikácie medzištátnych zmlúv, smernice, nariadenia), kroky exekutívnej moci (konceptné materiály, privatizačné rozhodnutia, vládne nariadenia, vyhlášky ústredných orgánov štátnej správy atď.), pripravované alebo uskutočnené rozhodnutia regulačných orgánov (Protimonopolný úrad SR, Národná banka Slovenska, Úrad pre verejné obstarávanie, Úrad pre reguláciu sieťových odvetví, Telekomunikačný úrad SR, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou a pod.), ako aj iných verejných inštitúcií v SR. Výber opatrení realizuje INEKO, pričom dôraz kladie na opatrenia, o ktorých sa vedie verejná diskusia, alebo ktoré sú podľa INEKO dôležité pre ekonomicko-sociálny rozvoj krajiny, alebo sú niečím výnimočné, inovatívne, bezprecedentné. Výber opatrení sa prioritne nesnaží komplexným spôsobom sledovať vývoj v jednotlivých oblastiach spoločnosti. Charakteristiky (popis) opatrení sú tvorené INEKO. Na tento účel sa využívajú informácie z originálnych materiálov, ako aj informácie z médií.

Hodnotiaca komisia HESO

Hodnotiacu komisiu HESO tvorí v každom štvrtročnom hodnotiacom období v priemere 50 odborníkov z rôznych oblastí života. Sú v nej zastúpení ekonomickí analytici, právnici, politológovia, sociológovia, odborní žurnalisti, podnikatelia, zástupcovia akademickej obce, stavovských a mimovládnych organizácií (*zoznam členov hodnotiacej komisie HESO za rok 2008 je uvedený na str. 4 a 5*). Členovia hodnotiacej komisie zastávajú vo svojich organizáciách prevažne vedúce riadiace pozície. Členovia hodnotiacej komisie nie sú zamestnancami v štátnej správe a nefigurujú v orgánoch politických strán a hnutí. Všetci odborníci sa zúčastňujú hodnotení v rámci projektu HESO bez nároku na odmenu. Hodnotenie členov komisie má charakter ich osobného postoja a nemusí zodpovedať názorovej línii INEKO ani názorovým líniam organizácií, v ktorých pôsobia.

Hodnotiace kritériá

Opatrenia sú členmi hodnotiacej komisie HESO hodnotené v kategóriách: miera súhlasu s opatrením a dopad opatrenia na spoločnosť. Tieto kategórie sú navzájom nezávislé.

Miera súhlasu s opatrením [-3; +3]

Miera súhlasu vyjadruje názor hodnotiaceho na kvalitu, resp. ním očakávaný reálny efekt navrhovaného alebo prijatého opatrenia, ktorý môže byť od opatrením deklarovaného cieľa odlišný.

Orientačná stupnica:

-3	absolútny nesúhlas
-2	značný nesúhlas
-1	mierny nesúhlas
0	žiadny prínos/zmena, status quo
+1	súhlas so značnými výhradami
+2	súhlas s miernymi výhradami
+3	absolútny súhlas

Dopad opatrenia na spoločnosť (váha opatrenia) (%)

V rámci tejto kategórie sa hodnotiaci vyjadrujú k miere spoločenskej dôležitosti/závažnosti opatrenia, resp. oblasti, ktorú zasahuje. Čím je percentuálna hodnota vyššia, tým dôležitejšie je opatrenie pre spoločnosť, tým má na ňu väčší dopad, a tým pádom aj väčší potenciál prispievať k ekonomickému a sociálnemu rozvoju krajiny.

Komentáre hodnotiacej komisie k opatreniam

Členovia hodnotiacej komisie HESO majú možnosť komentármi zdôvodniť svoje hodnotenia, vyjadriť sa k jednotlivým opatreniam a poukázať na ich negatíva či pozitíva. Tieto vyjadrenia sú súčasťou kvalitatívneho hodnotenia opatrenia. Komentármi sa k opatreniam vyjadruje v priemere 60% členov hodnotiacej komisie HESO.

HESO-Rating

HESO-Rating opatrenia [-300; +300]

HESO-Rating opatrenia predstavuje súčin priemernej miery súhlasu s opatrením a 100-násobku priemernej váhy opatrenia, ktoré vychádzajú z bázy údajov získaných od hodnotiacich odborníkov. Jednotlivé opatrenia sú v tabuľke (*pozri str. 12-18*) zoradené podľa hodnoty svojho HESO-Ratingu.

Opatrenie s najvyšším ratingom má podľa hodnotiacej komisie HESO najväčší prínos k ekonomickému a sociálnemu rozvoju krajiny spomedzi hodnotených opatrení. Opatrenia získavajú rating v škále od -300 do +300 bodov.

HESO-Rating obdobia [-300; +300]

HESO-Rating obdobia je priemernou hodnotou HESO-Ratingov všetkých hodnotených opatrení schválených/prijatých v danom období. Rating navrhovaných ešte nezrealizovaných, resp. neschválených opatrení sa vo výpočte ratingu obdobia nezohľadňuje. Ak bolo opatrenie v predchádzajúcom období hodnotené ako navrhované a v aktuálnom prijaté relevantným subjektom, jeho rating je zohľadnený vo výpočte ratingu pre aktuálne obdobie. Zákony sú pre tieto účely považované za prijaté, ak boli schválené Národnou radou SR v treťom čítaní a podpísané prezidentom SR. Konceptné materiály, privatizačné rozhodnutia, nariadenia, vyhlášky, rozhodnutia a pod. orgánov exekutívy sú považované za prijaté, ak boli schválené s definitívnou platnosťou vecne príslušným orgánom (napr. vládou SR, Národnou bankou Slovenska, Protimonopolným úradom SR atď.). HESO-Rating obdobia naznačuje mieru reformnej atmosféry sledovanej periódy, resp. mieru prínosu prijatých opatrení daného obdobia k sociálno-ekonomickému rozvoju krajiny. HESO-Rating obdobia môže dosahovať hodnoty v intervale od -300 do +300 bodov.

HODNOTENIE EKONOMICKÝCH A SOCIÁLNYCH OPATRENÍ ROKA 2008

(Pozn.: Hodnotenie opatrení má charakter osobného postoja členov hodnotiacej komisie HESO a nemusí zodpovedať názorovej línii INEKO ani názorovým líniam organizácií, v ktorých hodnotiaci odborníci pôsobia. V tabuľke sú **zvyraznené** tie opatrenia, o ktorých sa píše v tejto publikácii.)

HESO – Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení – 2008					
Opatrenia zoradené podľa HESO-Ratingu (prínosu k sociálno-ekonomickému rozvoju krajiny)		HESO-RATING	Miera súhlasu	Váha opatrenia	Obdobie prijatia
		<i>[-300;300]</i>	<i>[-3 ; 3]</i>	<i>%</i>	<i>štvrtrok/rok</i>
1.	Zavedenie eura ako novej meny platnej v Slovenskej republike od 1.1.2009 s konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR	165,6	1,91	86,9	2/2008
2.	Nový cestný zákon (zníženie maximálnej rýchlosti v obci na 50 km/h, zavedenie povinnosti celoročného svietenia, sprísnenie povinnosti používania zimných pneumatík, výrazné zvýšenie pokút – možnosť odobratia vodičského oprávnenia až na 5 rokov, možnosť odpracovania si pokuty, obmedzenie možnosti prechádzania a jazdy cez víkendy a sviatky pre nákladné vozidlá, obmedzenie parkovania na chodníku, sprísnenie povinností pre cyklistov a chodcov)	75,1	1,37	55,0	4/2008
3.	Základom na určenie odmeny exekútora výška skutočne vymoženej, a nie ako doposiaľ výška vymáhanej pohľadávky (novela vyhlášky o odmenách a náhradách súdnych exekútorov)	69,2	2,04	34,0	2/2008
4.	Zníženie kľúčových úrokových sadzieb Národnej banky Slovenska v 4. štvrtroku 2008 o 1,75%-uálneho bodu (základná úroková sadzba – 2,50% s účinnosťou od 10. decembra 2008)	68,2	1,59	42,8	4/2008
5.	Novela Občianskeho súdneho poriadku (zjednodušenie konaní; Najvyšší súd SR bude musieť pri dovolaniach definitívne rozhodnúť vo veci, a len v ojedinelých prípadoch bude môcť vrátiť spor na nižšiu inštanciu; zavedenie inštitútu drobných sporov do 500 EUR; zvýšenie právomocí súdov v súvislosti s vyššou ochranou spotrebiteľov; rozšírenie elektronickej komunikácie medzi účastníkmi konania a súdmi)	56,7	1,32	42,8	3/2008
6.	Modernizačný program Slovensko 21 (plán reforiem v krátko- a strednodobom horizonte v oblastiach výskumu, vývoja a inovácií, vzdelávania, zamestnanosti, podnikateľského prostredia, regulácie a transparentnosti)	55,6	1,23	45,1	2/2008
7.	Redukcia limitov alebo neponúknutie žiadnych zmlúv na nákup lôžkovej zdravotnej starostlivosti 39 menším nemocniciam zo strany zdravotných poisťovní od júla 2008 (Všeobecná zdravotná poisťovňa zredukovala nákup ústavnej zdravotnej starostlivosti v 25 nemocniciach, Dóvera v 32 zariadeniach)	40,1	0,97	41,4	2/2008
8.	Informačná a komunikačná kampaň o zavedení eura v SR (mediálne kampane, informačné panely, distribúcia letákov, eurokalkulačiek a štartovacích balíčkov, semináre a podujatia o eure a pod.; náklady na kampaň – vyše 240 mil. Sk)	32,8	0,70	47,0	4/2008

9.	Zlavenie a zjednodušenie povinností pre niektoré skupiny podnikateľov ohľadne zabezpečovania preventívnych zdravotných prehliadok svojich zamestnancov (živnostníci bez zamestnancov vykonávajúci nerizikovú prácu sa nemusia podrobiť zdravotnej prehliadke, zúženie okruhu subjektov povinných si objednať prehliadku len u štátom akreditovaných firiem pracovnej zdravotnej služby; novela zákona o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia)	30,2	0,91	33,3	2/2008
10.	Ratifikácia Lisabonskej zmluvy Národnou radou SR (náhrada za neschválenú Ústavu EÚ; umožnenie jednoduchšieho prechodu národných kompetencií na EÚ; posilnenie práv národných parlamentov a Európskeho parlamentu; zníženie počtu eurokomisárov a europoslancov; zníženie váhy menších štátov pri hlasovaní; rozšírenie hlasovania kvalifikovanou väčšinou na ďalšie oblasti; EÚ s vlastnou právnou subjektivitou; umožnenie výstupu z EÚ)	29,2	0,50	58,7	2/2008
11.	Plošné zníženie cien liekov o 7,4% v dôsledku posilňovania koruny (predpokladaná úspora 900 mil. Sk; cenové opatrenie ministerstva zdravotníctva)	23,1	0,64	36,4	2/2008
12.	Tender na pridelenie voľných frekvencií mobilnej bezdrôtovej elektronickej komunikačnej siete zo strany Telekomunikačného úradu SR (víťazná ponuka spoločnosti Orange Slovensko - 40 mil. Sk; jediné kritérium pri hodnotení ponúk - výška ponúknukej ceny)	23,0	0,92	25,0	2/2008
13.	Poskytovanie príplatku (20 440 Sk) k príspevku pri narodení dieťaťa aj pri druhom a treťom dieťati; zvýšenie sumy prídavku na dieťa o 100 Sk na 640 Sk a jeho pravidelná automatická valorizácia vždy k 1.1. v závislosti od rastu životného minima; zvýšenie verejných výdavkov o 2 mld. Sk ročne (novela zákona o príspevku pri narodení dieťaťa; novelizácia zákona o prídavku na dieťa)	22,1	0,70	31,4	4/2008
14.	Deklarácia spoločenskej zhody zaviesť a používať euro v SR (vláda, predstavitelia zamestnávateľov, odborov a samosprávy sa zaviazali pôsobiť proti neopodstatnenému zvyšovaniu cien po prijatí eura)	21,4	0,62	34,6	1/2008
15.	Novela zákona o Slovenskom pozemkovom fonde (zverejnenie všetkých (aj starých) zmlúv na internete; novovytvorená rada fondu môže vykonávať svoju kontrolnú činnosť len ako kolektívny orgán; členov rady bude voliť a odvolávať parlament; v 11-člennej rade aj 2 nominanti opozície)	21,0	0,69	30,6	3/2008
16.	Zrušenie spotrebnej dane z LPG slúžiaceho ako pohonná látka od 1.7.2008 (do 30.6.2008 spotrebná daň vo výške 4,29 Sk/liter; novelizácia zákona o spotrebnej dani z minerálneho oleja)	18,1	0,76	23,8	3/2008
17.	Zavedenie zamestnaneckej prémie - negatívnej dane pre zamestnancov s príjmom od polovice minimálnej mzdy až po čistý príjem na úrovni nezdaniteľného minima; maximálna výška prémie za rok 2009 - 181 EUR (novela zákona o dani z príjmov)	12,9	0,42	30,5	4/2008

18.	Neobmedzené ručenie za vklady v bankách (garancia vo výške 100% za všetky vklady fyzických osôb, živnostníkov, nadácií, neziskových organizácií a menších firiem; doteraz banky ručili vo výške 90% a do sumy 20 000 EUR; novela zákona o ochrane vkladov)	12,5	0,26	48,5	4/2008
19.	Reforma školstva - nový školský zákon (70% obsahu učiva určí štát, 30% si zvolí každá škola sama; redukcia povinných hodín; povinné dva cudzie jazyky; povolené len učebnice schválené ministerstvom školstva; umožnenie individuálneho vzdelávania žiakov doma rodičmi; zníženie maximálneho počtu žiakov v triedach; obmedzenie počtu žiakov v 8-ročných gymnáziách; prísnejšie kritériá pre financovanie súkromných škôl; silnejší vplyv štátu pri voľbe riaditeľov škôl; bezplatný posledný ročník materskej školy)	9,2	0,16	56,6	2/2008
20.	Poskytnutie investičnej pomoci vo forme odpustenia dane vo výške 431 mil. Sk počas rokov 2010 - 2012 spoločnosti Volkswagen Slovakia, a.s. na podporu rozšírenia závodu v Bratislave pre výrobu nového malého auta (investícia v hodnote vyše 9 mld. Sk; 760 nových pracovných miest)	9,2	0,28	32,4	4/2008
21.	Poskytovanie sociálnych štipendií stredoškólakom na jednoročné štúdium na zahraničných stredných školách na roky 2008-2011 (270 mil. Sk pre 1000 stredoškólakov v školskom roku 2008/09)	2,9	0,10	29,7	1/2008
22.	Zvýšenie cien stravných lístkov ("gastrolístkov") (zvýšenie dennej minimálnej sumy stravného z 89 Sk na 98 Sk; priemerné zvýšenie súm stravného a cien gastrolístkov o 10%)	1,1	0,04	24,2	2/2008
23.	Novelizácia zákonov o sociálnom poistení, o starobnom dôchodkovom sporení a o doplnkovom dôchodkovom sporení (predsunutie automatickej valorizácie dôchodkov z 1. júla na 1. január; rozšírenie okruhu poistencov štátu; zavedenie možnosti raz ročne bezplatne zmeniť dôchodkovú správcovskú spoločnosť; zvýšenie informovanosti sporiteľov; sprísnenie pravidiel investovania v II. pilieri a ich uvoľnenie v III. pilieri; dopad na verejné financie - zhruba -5 mld. Sk ročne)	-6,9	-0,15	46,3	4/2008
24.	Obec získa bezodplatne prebytočný štátny nehnuteľný majetok, iba ak sa nepodari predat' ani za 30% jeho ceny (novela zákona o prevode vlastníctva nehnuteľného majetku vo vlastníctve SR na obec alebo vyšší územný celok)	-7,4	-0,26	28,0	3/2008
25.	Zákon o príspevku na starostlivosť o dieťa (pracujúcim rodičom sa namiesto rodičovského príspevku vypláti príspevok na starostlivosť o dieťa, ktorý bude v sume preukázaných výdavkov na profesionálnu starostlivosť o dieťa, najviac však vo výške rodičovského príspevku; pracujúci rodičia, ktorí dajú dieťa do opateru rodinného príslušníka, opatrovateľky bez živnosti, alebo sa popri práci budú sami starať o dieťa, budú mať nárok na príspevok vo výške 25% rodičovského príspevku)	-9,2	-0,32	28,5	4/2008

26.	Poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu vo výške 1,2 mld. Sk mestu Bratislava na rekonštrukciu starého zimného štadióna (Ondreja Nepelu) pre účely konania Majstrovstiev sveta v hokeji v roku 2011	-14,3	-0,72	19,8	4/2008
27.	Od začiatku roka 2008 nárok na výsluhový dôchodok aj u hasičov a horských záchranárov (po roku 2011 už nebude rozhodujúci vek, ale len odslúženie 15 rokov; novela zákona o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov)	-16,9	-0,68	24,9	1/2008
28.	Prvý protikrizový balíček vlády SR (súbor navrhovaných 38 rôznorodých opatrení na prekonanie dopadov globálnej finančnej krízy; napr. lepšie čerpanie eurofondov, PPP projekty, zvýšenie základného imania štátnych bánk, rekreačné poukážky, presun zdrojov zo základného do aplikovaného výskumu a na inovácie, dostavba atómovej elektrárne Mochovce, skrátenie lehoty vrátenia nadmerných odpočtov DPH a pod.)	-17,5	-0,39	45,4	4/2008
29.	Transformácia TASR z príspevkovej organizácie na verejnoprávnu inštitúciu (ponechanie rovnakej dotácie zo štátneho rozpočtu; menovanie riaditeľa správnu radou, ktorej väčšinu členov volí parlament; zákon o Tlačovej agentúre Slovenskej republiky)	-18,6	-0,79	23,5	3/2008
30.	Zníženie paušálnej cestovnej náhrady za použitie súkromného motorového vozidla na pracovné cesty z 6,20 Sk na 5,50 Sk za každý 1 km jazdy	-23,5	-1,04	22,6	2/2008
31.	Návrh na zrušenie penále pre neplatičov alimentov pri splácaní štátom hradeného náhradného výživného (návrh zákona o náhradnom výživnom)	-27,3	-1,35	20,2	2/2008
32.	Internetová rezervácia termínov na predloženie žiadosti o získanie peňazí z eurofondov na rekonštrukciu škôl (počiatočné problémy s informovanosťou žiadateľov, funkčnosťou rezervačného systému a nedostatočným počtom termínov)	-27,9	-0,95	29,5	1/2008
33.	Zavedenie novej nezdaniteľnej časti základu dane vo výške 3 500 Sk, resp. 10 000 Sk ročne pri výdavkoch niektorých zdravotníckych pracovníkov na ďalšie špecializačné vzdelávanie (novelizácia zákona o dani z príjmov)	-28,0	-1,13	24,7	1/2008
34.	Návrh umožňujúci stavebníkovi si vybrať, že mu bude územné rozhodnutie vydané podľa územného plánu platného v čase podania žiadosti, hoci sa v priebehu územného konania územný plán zmenil (návrh novely zákona o územnom plánovaní a stavebnom poriadku)	-31,9	-0,90	35,4	2/2008
35.	Návrh na opätovné zavedenie odvodov za vyňatie poľnohospodárskej pôdy pre stavebné a iné nepoľnohospodárske zámery (od 20 Sk/m ² do 500 Sk/ m ² podľa bonity pôdy; návrh novely zákona o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy)	-32,9	-0,74	44,4	2/2008
36.	Novela zákona o službách zamestnanosti (úrady práce budú určovať periodicitu návštev nezamestnaných na úrade práce; umožnenie zakladať štátom podporované sociálne podniky; obmedzenie aktivačných prác; zavedenie nových príspevkov aktívnej politiky trhu práce a pri niektorých pôvodných ich zvýšenie)	-34,5	-0,89	38,9	2/2008

37.	Pri výstupe sporiteľa z II. piliera dôchodkového zabezpečenia už nemusí byť jeho podpis úradne (notárom) overený (novela zákona o starobnom dôchodkovom sporení)	-36,0	-1,12	32,1	1/2008
38.	Bezodplatný prevod poistného kmeňa likvidovanej Európskej zdravotnej poisťovne do štátnej Spoločnej zdravotnej poisťovne (súkromné poisťovne ponúkali odplatu za prevzatie poistencov bez záväzkov rušenej poisťovne)	-36,4	-1,16	31,4	4/2008
39.	Rekonštrukcia Bratislavského hradu a hradného areálu financovaná zo štátneho rozpočtu (vítězná súťažná ponuka firmy VÁHOSTAV-SK, a.s. - 1,178 mld. Sk; neskôr boli plánované náklady na rekonštrukciu navýšené vládou na 3,795 mld. Sk)	-42,4	-1,74	24,4	4/2008
40.	Návrh na zákaz maloobchodného predaja počas niektorých sviatkov (Nový rok, Veľkonočná nedeľa a Vianoce) (návrh novely Zákonníka práce)	-44,5	-1,17	38,1	2/2008
41.	Udelenie štátnej dotácie vo výške takmer 91 mil. Sk na spustenie a prevádzku nového športového kanálu (Trojky) Slovenskej televízie počas roka 2008	-46,9	-1,76	26,7	2/2008
42.	Novela zákona o zdravotných poisťovniach a zákona o zdravotnom poistení (povinnosť všetkých zdravotných poisťovní predložiť do vlády svoje rozpočty na prerokovanie; úprava definície platobnej schopnosti poisťovní; zvýšenie základu na prerozdeľovanie poistného z 85% na 95%; zvýšenie platieb štátu za svojich poistencov pre rok 2009 zo 4,5% na 4,9%)	-50,4	-1,23	41,0	4/2008
43.	Predĺženie regulácie nájomného a ponechanie regulovaného nájomného v reštituovaných domoch od roku 2012 pre ľudí, ktorí nevlastnia porovnateľný byt vo vzdialenosti do 50 km a do konca decembra sa zaregistrujú na Ministerstve výstavby a regionálneho rozvoja SR (novela opatrenia Ministerstva financií SR o regulácii cien nájmu bytov)	-55,6	-1,63	34,2	3/2008
44.	Plán oddĺženia zdravotníctva (poskytnutie zvýhodneného štátneho úveru (celkovo 6 mld. Sk) nemocniciam na 15 rokov s 2-ročným odkladom splatnosti za podmienky nevytvárania nového dlhu a vypracovania akčného plánu ozdravenia; dlh vyše 8 mld. Sk)	-58,3	-1,29	45,2	4/2008
45.	Zákon o neprimeraných podmienkach v obchodných vzťahoch (väčšia regulácia zmluvných vzťahov medzi dodávateľmi a odberateľmi; zákaz pre jednu stranu výrazne výhodnejších zmluvných podmienok; sankcie do výšky 10 mil. Sk)	-61,1	-1,54	39,8	2/2008
46.	Zriadenie nového poradného orgánu vlády – Cenovej rady SR, ktorá má sledovať vývoj cien a navrhovať opatrenia proti neodôvodnenému nárastu cien v súvislosti so zavedením eura v SR	-63,8	-1,79	35,7	3/2008
47.	Vyšetrowanie podozrenia z úniku informácií o zmene a novej úrovni centrálnej parity slovenskej koruny a z nezákonného obohatenia na základe zneužitia dôvernej informácie (Národná banka Slovenska šetrením nenašla relevantné dôkazy o existencii či zneužití dôvernej informácie)	-67,4	-1,55	43,5	3/2008

48.	Umožnenie štátu vetovať cez valné zhromaždenie cenové návrhy energetických podnikov, v ktorých nemá manažérsku kontrolu, avšak má väčšinu akcií (zákon o podávaní cenových návrhov obchodných spoločností)	-69,4	-1,75	39,6	4/2008
49.	Tlačový zákon (právo na odpoveď pre každého aj v prípade zverejnenia pravdivej informácie; sankcie do 150-tisíc Sk)	-72,4	-1,77	41,0	2/2008
50.	Zavedenie trestnoprávnej zodpovednosti fyzických osôb za neoprávnené stanovenie ceny nad limit stanovený rozhodnutím o cenovej regulácii alebo priamo pravidlami zákona o cenách (novela Trestného zákona)	-73,0	-2,20	33,1	4/2008
51.	Štátny rozpočet na rok 2009 (schodok štátneho rozpočtu – 30 mld. Sk (1 mld. EUR); deficit verejných financií – 2,08% HDP)	-74,7	-1,16	64,4	4/2008
52.	Bratislavské letisko M.R.Štefánika zostane výlučne v štátnych rukách (investičný rozvoj financovaný z vlastných prostriedkov letiska a z verejných zdrojov; odmietnutie možnosti vytvorenia spoločného podniku so strategickým investorom či privatizácie letiska)	-75,0	-1,99	37,7	1/2008
53.	Upevnenie monopolu Slovenskej pošty pri prijímaní alebo dodávaní zásielok do 50 g a korešpondencie určenej do vlastných rúk (alternatívni doručovatelia už nebudú môcť prevádzkovať v tomto segmente trhu tzv. hybridnú poštu; novela zákona o poštových službách)	-76,9	-2,02	38,1	1/2008
54.	Novela zákona o minimálnej mzde (ak sa na úprave výšky minimálnej mzdy nedohodnú sociálni partneri, vláda určí zvýšenie minimálnej mzdy najmenej o medziročný nominálny rast priemernej mzdy v hospodárstve)	-84,1	-1,84	45,7	3/2008
55.	Povinnosť platiť koncesionárske poplatky STV a SRO každou fyzickou osobou, ktorá je odberateľom elektriny, a zamestnávateľmi v závislosti od počtu zamestnancov (predpokladaný vyšší výber poplatkov o 1 mld. Sk; zákon o úhrade za služby verejnosti poskytované Slovenskou televíziou a Slovenským rozhlasom)	-86,5	-2,05	42,2	1/2008
56.	Novela zákona o cenách (rozšírenie možností štátu regulovať ceny tovarov a služieb v prechodnom období zavádzania eura; sprísnenie povinností predávajúcich pri vedení a uchovávaní cenovej evidencie)	-93,0	-1,81	51,3	3/2008
57.	Povolenie výstavby skládky odpadov v Pezinku štátnymi orgánmi (Krajský stavebný úrad vydal územné rozhodnutie a Inšpektorát životného prostredia povolil skládku, hoci mesto Pezinok v územnom pláne zakázalo jej výstavbu)	-96,4	-2,28	42,2	3/2008
58.	Opätovné otvorenie II. piliera dôchodkového zabezpečenia pre vstup a výstup z neho pre všetkých v období od 15.11.2008 do 30.6.2009 (novela zákona o starobnom dôchodkovom sporení)	-97,5	-1,84	52,9	4/2008

59.	Rozšírenie možnosti začať stavať diaľnice a cesty pre motorové vozidlá aj na ešte neodkúpených, resp. nevyvlastnených súkromných pozemkoch aj bez súhlasu vlastníka na celú plánovanú diaľničnú sieť SR (novela zákona o jednorazových mimoriadnych opatreniach v príprave niektorých stavieb diaľnic a ciest pre motorové vozidlá)	-99,2	-1,96	50,5	4/2008
60.	Všeobecný hospodársky záujem v energetike (právomoc Ministerstva hospodárstva SR a Úradu pre reguláciu sieťových odvetví priamo určovať ceny a povinnosti dodávateľom plynu a elektriny pri dodávkach plynu pre domácnosti, plynu určeného na výrobu tepla pre domácnosti a pri dodávkach elektriny pre domácnosti a malé podniky)	-102,9	-1,82	56,5	3/2008
HESO-Rating roka 2008		-19,2			

Zavádzanie eura na Slovensku

Zavedenie eura ako novej meny platnej v Slovenskej republike od 1.1.2009 s konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR

Primárny zdroj: množstvo priamych, ako aj nepriamych opatrení, prijímaných počas uplynulých niekoľkých rokov, ktoré vplývali na ekonomickú a technickú pripravenosť SR na prijatie meny euro

Stav opatrenia v legislatívnom procese: 5.4.2008 podaná oficiálna žiadosť SR o vstup do eurozóny, t.j. do Hospodárskej a menovej únie (Economic and Monetary Union (EMU)); Európska komisia konštatovala 7.5.2008 pripravenosť SR na prijatie meny euro; vstup SR do eurozóny schválený 3.6.2008 Radou EÚ pre ekonomické a finančné otázky (ECOFIN), 17.6.2008 Európskym parlamentom, 19.6.2008 Európskou radou; 8.7.2008 ECOFIN stanovil definitívny konverzný kurz

Navrhovateľ: Ministerstvo financií SR

Zámer opatrenia: naplniť záväzok SR zo zmluvy o pristúpení k EÚ a prijať spoločnú menu euro, ktorá má posilniť jednotný trh a zabezpečiť užšiu spoluprácu členských krajín EÚ na poli stabilnej meny a hospodárstva

Obsah opatrenia:

- 1.1.2009 sa euro (EUR) stalo oficiálnou menou Slovenskej republiky, ktorá je od 17.1.2009 zároveň jediným oficiálnym platidlom v SR; v období 1.1.2009 – 16.1.2009 bol duálny obeh eura a slovenskej koruny (SKK)
- na zavedenie eura bolo nutné splniť tzv. maastrichtské konvergenčné kritériá na udržateľnej báze, teda k termínu hodnotenia (marec 2008) ich spĺňať a preukázať, že v dlhodobom horizonte sa výrazne neprekročia:
  - kritérium verejných financií: deficit verejných financií za posledný rok pred hodnotením nesmel presiahnuť 3% HDP (dosiahnutá hodnota v SR: 2,2%) a celkový verejný dlh nesmie presiahnuť 60% HDP, alebo musí klesať (v SR v roku 2007: 30,7%, dlh klesal už od roku 2000, keď bol 50%)
  - inflačné kritérium: priemerná inflácia za posledný rok pred hodnotením (meraná podľa harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien) nesmela presiahnuť priemer 3 krajín EÚ s najnižšou infláciou o viac ako 1,5%-uálneho bodu (dosiahnutá hodnota v SR: 2,3%; referenčná hodnota: 3,2%)
  - kritérium stability dlhodobých úrokových sadzieb: priemer trhových úrokových sadzieb dlhodobých vládnych alebo obdobných dlhopisov nesmel presiahnuť priemer 3 krajín EÚ s najnižšou infláciou o viac ako 2%-uálne body (dosiahnutá hodnota v SR: 4,5%; referenčná hodnota: 6,5%)
  - kritérium stability výmenného kurzu: slovenská koruna musela byť 2 roky pred hodnotením členom ERM II (European Exchange Rate Mechanism - Európsky mechanizmus výmenných kurzov) (slovenská koruna bola pred hodnotením v ERM II už 2 roky a 4 mesiace)
- vstupom do EÚ sa Slovensko zaviazalo prijať euro ako svoju menu, otáznym bol len rok jeho prijatia; snahou súčasnej a predošlej vlády bolo zaviesť euro v SR čo najskôr
- v júli 2003 schválila vláda SR stratégiu prijatia eura
- v septembri 2004 sa stanovil cieľový dátum vstupu do eurozóny na 1. január 2009
- 28.11.2005 ukončila slovenská koruna režim plávajúceho kurzu a vstúpila do pásma ERM II, čo jej ukládalo povinnosť pohybovať sa v rozmedzí $\pm 15\%$ okolo centrálneho výmenného kurzu (centrálnej parity) k euru
- kvôli silnejúcej korune bola centrálna parita 2-krát revalvovaná: k 28.11.2005 bola parita stanovená na 38,455 SKK/EUR, 19.3.2007 bola revalvovaná na 35,442 SKK/EUR a 29.5.2008 revalvovaná na 30,126 SKK/EUR
- 5.4.2008 minister financií SR oficiálne požiadal Európsku komisiu a Európsku centrálnu banku o zhodnotenie prístupového procesu do eurozóny – tzn. podal oficiálnu žiadosť SR o prijatie do eurozóny
- 7.5.2008 Európska komisia (EK) v konvergenčnej správe odobrila zavedenie spoločnej európskej meny v SR (rozhodnutie EK bolo kľúčové pre prijatie eura)
- 3.6.2008 Rada pre ekonomické a finančné otázky EÚ (ECOFIN) odobrila na základe konvergenčnej správy vstup Slovenskej republiky do eurozóny k 1. januáru 2009
- 17.6.2008 poslanci Európskeho parlamentu schválili vstup SR do eurozóny
- 19.6.2008 Európska rada na svojom summite odporučila vstup SR do eurozóny
- 8.7.2008 Rada ministrov financií EÚ - ECOFIN stanovila konverzný kurz, t.j. kurz, ktorým sa prepočítavala slovenská koruna na euro, na úroveň 30,1260 SKK/EUR a odsúhlasila formálnu legislatívu potrebnú pri prechode na euro
- vo všetkých krajinách, ktoré doteraz prijali euro, bol konverzný kurz stanovený na úrovni centrálnej parity
- vláda presadzovala od začiatku vyjednávania o konverznom kurze čo najsilnejší kurz koruny voči euru

- konvergenčná správa poukazovala na potrebu prísnej fiškálnej politiky, udržiavania nízkej inflácie, uchovávaní si priaznivej pozície z hľadiska konkurencieschopnosti, zabezpečiť rast miezd v súlade s rastom produktivity, dosiahnuť do roku 2011 vyrovnaný rozpočet a prijať sériu štrukturálnych opatrení

Hlasy proponentov v médiách:

- zavedenie eura prináša mnoho dôležitých výhod, ktoré nepriamo zlepšujú podmienky na trhu a zjednocujú európsky trh - obchodovanie s jednotnou menou v eurozóne je nákladovo efektívnejšie a bezpečnejšie – znižuje transakčné náklady a kurzové riziká a zvyšuje transparentnosť pri cezhraničných prevodoch
- euro zvyšuje investície, aj zahraničné, všetkého druhu, od individuálnych spotrebiteľov, cez malých a stredných podnikateľov až po veľkých inštitucionálnych investorov, ktorí môžu investovať efektívnejšie v rámci celej eurozóny bez rizika kolísajúcich výmenných kurzov
- euro ako medzinárodná mena poskytuje celosvetové výhody – prináša hospodársku stabilitu a zvyšuje odolnosť voči hospodárskym šokom z externého prostredia – kurz eura je v oveľa menšej miere závislý od regionálneho vývoja, ako tomu bolo pri korune
- pozitívny vplyv zavedenia eura na zvýšenie hospodárskeho rastu
- nižšie náklady na obstaranie kapitálu
- jednoduchšie cestovanie s jednou menou a porovnávanie cien produktov a služieb v krajinách eurozóny
- zavedenie eura je výhodné pre malú, flexibilnú, otvorenú krajinu, akou je aj Slovensko, ktoré hojne obchoduje práve s krajinami eurozóny
- skoré zavedenie eura poskytuje Slovensku konkurenčnú (aj investičnú) výhodu oproti ostatným okolitým krajinám
- akceptácia eura zo strany slovenských občanov v čase pred rozhodnutím o jeho prijatí rástla
- stanovenie akéhokoľvek iného konverzného kurzu ako centrálnej parity by vyvolalo precedens pre ďalšie krajiny, ktoré plánujú vstúpiť do eurozóny
- konverzný kurz bol z pohľadu vlády úplne optimálny – mierne silný konverzný kurz, akým je centrálna parita, prospeje občanom, zvyšuje ich kúpyschopnosť a hodnotu úspor, určitý čas bude tlmiť inflačné tlaky, ktoré sa neskôr očakávajú, pričom neprinesie výraznejšie problémy v konkurencieschopnosti slovenského exportu
- slovenská koruna a menová politika boli už viac rokov úzko naviazané na euro a na rozhodnutia Európskej centrálnej banky, takže strata vlastnej monetárnej politiky bude takmer nepostrehnuteľná

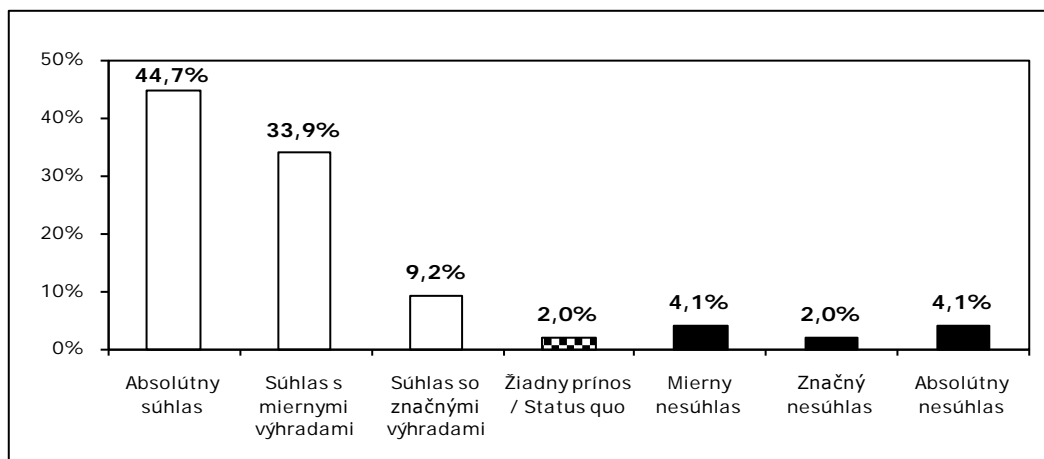
Hlasy oponentov v médiách:

- strata vlastnej menovej politiky - Slovensko stratí najsilnejší nástroj na ovplyvňovanie inflácie - stanovovanie úrokových sadzieb, čím nastane nerovnováha – "slovenská vysoká inflácia a nemecké nízke úrokové sadzby" - transfer bohatstva od sporiacich (väčšiny obyvateľstva) k dlžníkom (podnikateľom)
- inflačné kritérium sa nepodarí udržať, keďže cenová hladina ostatných krajín eurozóny je omnoho vyššia, a navyše celosvetovo stúpajú i ceny potravín a ropy - v prípade neskoršieho vstupu do eurozóny by nárast inflácie nebol až taký výrazný, keďže stále sa posilňujúca koruna by tlmila jej výšku, pričom by sa cenová hladina na Slovensku mohla približovať cenovej hladine krajín eurozóny nielen zvyšovaním inflácie, ale aj posilňovaním kurzu koruny voči euru
- strata možnosti tlmieť cenový nárast rýchlo sa posilňujúcou korunou si bude vyžadovať oveľa zodpovednejšiu fiškálnu politiku zo strany vlády a striktné dodržiavanie pravidiel Paktu stability a rastu, aby sa nekontrolovateľne nezvýšila inflácia, čo by sa nemuselo podariť, ak by súčasná slovenská vláda začala s konzistentným naplňaním svojich predvolebných a povolebných populistických sľubov a vládneho programu
- deklarovaná výhoda zjednodušenia platobného styku a mobility v prípade občanov Slovenska je limitovaná tým, že všetky okolité štáty s výnimkou Rakúska, majú stále svoje národné meny, teda potreba zámeny peňazí v týchto krajinách neodpadá – malo sa počkať na ostatné krajiny V4, ktoré sa s prijatím eura neponáhľajú, a spoločne vstúpiť do eurozóny
- ešte existoval priestor na väčšie posilnenie koruny, ktoré by zároveň nepoškodilo rýchlo rastúci proexportne orientovaný slovenský priemysel s vysokou produktivitou práce
- ďalšiemu zhodnocovaniu koruny poškodil škándal okolo úniku informácií o výške novej centrálnej parity
- niektoré finančné skupiny využili proces zavedenia eura na nečestné obohatenie sa – využitím dôverných informácií (tzv. insider trading) o plánovanej zmene centrálnej parity kurzu pred jej oficiálnym zverejnením
- posledné mesiace pred stanovením definitívneho konverzného kurzu bol výmenný kurz ovplyvňovaný vyhláseniami vysokopostavených politikov v prospech čo možno najsilnejšieho kurzu koruny voči euru, čo spôsobilo, že výška konverzného kurzu nebola ovplyvňovaná výlučne trhovými signálmi, ktoré sú zárukou, že výsledný kurz bude optimálny a výhodný pre všetky strany - pokiaľ kurz neodráža reálnu výkonnosť ekonomiky, skôr či neskôr poškodí podnikateľské prostredie a následne i celú ekonomiku - príliš silný, nadhodnotený kurz

napríklad predražuje okrem exportu aj pracovnú silu platenú od začiatku roku 2009 v eurách, a to sa týka aj štátnych zamestnancov

- praktickejší konverzný kurz by bol 30 SKK/EUR, ktorý sa príliš nelíši od centrálnej parity, pričom je pre ľudí ľahšie zapamätateľný a jednoduchšie by sa im prepočítavali ceny
- vysoké jednorazové úvodné náklady nevyhnutné na prechod na novú menu pre všetkých – pre štátnu a verejnú správu, podnikateľov, občanov
- okrem meny bude nutné vymeniť i peňaženky za mešce na mince

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Igor Daniš: * Zavedenie eura na Slovensku je nevyhnutné, ale predčasné (1-2 roky) - posilňovanie koruny, vyrovňovanie cenovej a mzdovej hladiny a HDP na obyvateľa s krajinami eurozóny. K predčasnosti prispela predovšetkým minulá vláda schválením dátumu vstupu. Následne ním vydierala súčasnú koalíciu (jej dôveryhodnosť), ktorá ho nemala v pláne. Kocky sú rozdané, uvidíme, čo sa bude diať s ekonomikou, a čo sa bude diať s ekonomikami okolitých krajín, ktoré prijatie eura odkladajú.

Tomáš Dudáš: Konverzný kurz bol stanovený citlivo, myslím si, že pri tejto úrovni kurzu ešte nedochádza k znevýhodňovaniu domácich exportérov, čo je dôležité pre udržateľnosť hospodárskeho rastu.

Richard Ďurana: Zavedením eura strácame kontrolu nad našou monetárnou politikou a hodnotou úspor. Zafixovanie kurzu v súčasnej etape hospodárskeho vývoja prináša riziko rýchlejšieho rastu cien. Tie sa nebudú európskym približovať prostredníctvom posilňovania koruny, ale iba absolútnym rastom. Vyššia inflácia v kombinácii so zápornými reálnymi úrokmi povedie k znehodnocovaniu úspor obyvateľstva. Euro je politický projekt s neistou budúcnosťou. Proklamované pozitívne efekty, v podobe rýchlejšieho hospodárskeho rastu a prehlbenia obchodu sa u starých členov eurozóny empiricky neprejavili. Za pozitívum možno v spojení s eurom považovať odhodlanie vlády vtesnať sa do mantinelov maastrichtských kritérií, čo obmedzilo očakávané rozsiahle sociálnodemokratické hospodárenie s verejnými financiami. Po prijatí eura sa však tento tlak zníži. Kurz je sklamaním. Namiesto ilúzie odbornosti mohli politici zvoliť stratégiu pragmatizmu a kurz stanoviť na praktických 30 Sk/euro. Z hľadiska prognóz výkonnosti našej ekonomiky však mohol byť stanovený aj výhodnejší konverzný kurz pod hranicou 30 korún za euro.

Peter Gonda: Slovenská vláda a Národná banka Slovenska (NBS) uskutočnili rozhodujúce kroky, odsúhlasené EÚ, pre vstup Slovenska do eurozóny už k 1.1.2009 napriek tomu, že to prinesie slovenským občanom a firmám nielen rýchlejšie čerpanie niektorých prínosov, ale tiež nezanedbateľné a pragmatické a systémové (vnútorné zabudované) riziká a problémy. Pragmatické problémy súvisia napríklad so stratou výmenného kurzu ("kurzového vankúša") v ekonomicky a cenovo zaostávajúcej a približujúcej sa ekonomike k ostatným v EÚ a systémové so spôsobom, ako sa zavádza euro (administratívne z centra ako výlučná mena) a so skorším vpadnutím do eurozóny s vážnymi finančnými pnutiami a výraznými dodatočnými nákladmi na jej udržiavanie (vyplývajúcich napríklad v stredno- a dlhodobom horizonte z inflačných tlakov financovania dlhov dôchodkových systémov v dominantných krajinách eurozóny). Snahe vládnych politikov o "víťazstvo" Slovenska v behu do eurozóny spomedzi krajín V4 sa podriadiť rýchle splnenie maastrichtských kritérií, ich vyhláseniami ovplyvňovaná úroveň konverzného kurzu koruny voči euru a deklaratívne opatrenia a neskôr aj reálne zásahy do trhu, zamerané na obmedzenie zvyšovania cien v súvislosti so zavádzaním eura na Slovensku. Dlhodobej prosperite

* Komentáre odborníkov sú zoradené v abecednom poradí.

a slobode občanov a rýchlejšiemu približovaniu sa k ekonomickej úrovni západnej Európy by viac ako snaha o rýchle plnenie maastrichtských kritérií a skoku do eurozóny pomohlo, keby sa na Slovensku vytvorili podmienky pre ekonomickú liberalizáciu, osobitne napríklad na pružný trh práce.

Igor Hurčík: Sme príliš malá krajina a nemáme ekonomiku a HDP Švajčiarska, takže vlastná menová politika v rámci EÚ by bola tak či tak dosť nereálna. Jediná otázka je, či by neskorší vstup do eurozóny priniesol aj lepší konverzný kurz.

Juraj Lazový: Vzhľadom na to, že ide o dlhodobý plánovaný proces, hodnotím pozitívne, že prechod na euro sa uskutoční v plánovanom termíne. Konverzný kurz hodnotím tiež v princípe pozitívne, aj keď kurz 30 SKK/EUR sa javí ako oveľa praktickejší. Nie som však presvedčený, že skoré zavedenie eura v SR v porovnaní s ostatnými krajinami V4 je jednoznačne výhodné, to ukážu/vyvrátia až reálne skúsenosti. V každom prípade súhlasím s výhradou, že príde k určitému transferu bohatstva od sporiacich (väčšina obyvateľstva) k dlžníkom (podnikateľom).

Zdenek Lukáš: Predčasné zreknutie se suverénnej peňažnej politiky a politiky smenného kurzu spolu s veľmi silne nastaveným konverzným kurzom oslabí konkurenčnú schopnosť predovšetkým malých a stredných podnikov a zhorší externú pozíciu slovenskej ekonomiky.

Mária Machová: Zavedenie eura hodnotím pozitívne. Okrem všetkých ekonomických príležitostí/výhod, ktoré tento krok prinesie krajine, ho hodnotím ako marketingovú prestíž Slovenska (nebyť jachtovej aféry mohlo to byť ešte výraznejšie). Dá sa predpokladať, že euro bude vyžadovať aj naďalej zodpovednú fiškálnu politiku, čo môže zohrať významnú úlohu pri budúcich verejných rozpočtoch.

Juraj Nemec: Pre otvorenú ekonomiku SR je tento krok nevyhnutný, a je lepšie ho uskutočniť v čase, kedy sa krajine ekonomicky darí. Určite, problémy vzniknú, nič nie je zadarmo.

František Okruhlica: Prevažujú príležitosti nad hrozbami.

Jozef Orgonáš: Ukončil sa, konečne, celý cyklus nášho vstupu.

Miroslav Siváček: Prijatie eura je významným krokom, ktorý prináša potenciál mnohých výhod. Samotné zavedenie novej meny však nie je cieľom, ale iba nástrojom rozvoja Slovenska. Príležitosťou, ktorá sa môže (ale nemusí) prejavíť na hospodárskom raste krajiny a zvýšení bohatstva jej obyvateľov. Je dôležité, ako túto príležitosť využijeme. Či na rozumnú hospodársku a sociálnu politiku a vytvorenie atraktívneho investičného a podnikateľského prostredia, alebo na vyhánanie investorov spochybnením už uzavretých zmlúv, žabomyšie vojny s obchodníkmi, zriaďovanie cenových rád, dôchodcovských kontrolných kománd, klientelizmus a stranické rozhodovanie. Potom sa môže stať, že potenciál výhod z prijatia eura sa oslabí a získaný náskok oproti konkurentom v stredoeurópskom regióne bude stratený.

Radoslav Štefančík: Všeobecne akceptovateľné rozhodnutie. Otázne však je, či vláda vzhľadom na predvolebné sľuby koalíčných strán dokáže udržať Pakt stability a rastu po zavedení eura.

Luboš Vagač: Úspešné zavŕšenie snáh Slovenska o zavedenie eura. Teražšej vláde sa v ostatných dvoch rokoch podarilo nadviazať v snahe o zavedenie eura na predchádzajúcu a udržať fiškálnu a menovú politiku v plánovaných limitoch. Nezanedbateľný vplyv mala aj NBS. Čo sa týka výmenného kurzu, z praktických dôvodov a bez väčších komplikácií to mohlo byť okráhľe číslo 30 SKK/EUR. O posúvaní termínu kvôli posilňovaniu koruny a straty protiinflačných nástrojov je zbytočné špekulovať. Jednoznačne bude potrebná zodpovedná rozpočtová a cenová politika po vstupe, keďže u politikov môže dôjsť k povoleniu uzdy po splnení cieľa vstupu do eurozóny.

Vidiecky parlament*: Predčasné menové opatrenie. SR stratí kontrolu nad hodnotou vlastnej meny. ČR a Maďarsko budú aj naďalej svoju menu zhodnocovať. So zavedením konverzného kurzu sa dali očakávať a predvídať škandály a špekulácie. Štát však nič neanticipoval. Prijatie eura je v prvom rade v záujme veľkých zahraničných investorov, až potom v záujme radových občanov. Na druhej strane sú viditeľné aj praktické stránky - cestovanie po EÚ bez výmeny peňazí, ľahká fakturácia so zahraničím, limitovanie kurzových strát.

Jaroslav Vokoun: Je to maximálne vyjadrenie proeurópskej orientácie Slovenska. Taktiež nie je každodenným javom, keď vláda pokračovala v línii predchádzajúcej vlády. Pozitívom je vyššia miera ochrany pred finančnými krízami a špekulatívnymi menovými obchodmi. NBS veľmi dobre vedela, prečo urýchlila stratu menovej suverenity.

Eduard Žitňanský: Na rozhodnutí o eure má súčasná vláda len minimálnu zásluhu.

* Komentáre občianskeho združenia Vidiecky parlament na Slovensku tvoria názory viacerých jeho členov, a preto sa v nich môžu niekedy vyskytovať aj protichodné názory.

Vyšetrovanie podozrenia z úniku informácií o zmene a novej úrovni centrálnej parity slovenskej koruny a z nezákonného obohatenia na základe zneužitia dôvernej informácie (Národná banka Slovenska šetrením nenašla relevantné dôkazy o existencii či zneužití dôvernej informácie)

Primárny zdroj: Správa o rokovaníach o zmene centrálnej parity a obchodovaní so slovenskou korunou pred oficiálnym oznámením o zmene centrálnej parity

Stav opatrenia v legislatívnom procese: schválené 20.8.2008 vládou SR

Navrhovateľ: Národná banka Slovenska (NBS), Ministerstvo financií (MF) SR

Zámer opatrenia: uskutočniť preskúmanie okolností súvisiacich s podozreniami z úniku informácií, teda z nezákonného konania a obohatenia sa pri zmene centrálnej parity

Obsah opatrenia:

- koncom dňa 28.5.2008 sa zmenila centrálna parita, hoci už v priebehu celého dňa sa obchodoval nezvyčajne veľký objem peňazí na menovom páre SKK/EUR (739 mil. EUR), a to aj zo strany bánk, ktoré predtým neboli príliš aktívne, a bez priamych trhových indícií, ktoré by nabádali k takýmto obchodom
- tieto veľké obchody vyvolali podozrenie, že informácie o zmene centrálnej parity získali niektorí obchodníci ešte pred oficiálnym oznámením a využili ich na svoje obohatenie – predajom EUR a nákupom SKK ešte pred zmenou parity, teda pred posilnením koruny
- na žiadosť exministra financií Ivana Mikloša (SDKÚ-DS), následne parlamentného finančného výboru a eurokomisára pre ekonomické a finančné otázky Joaquína Almunia začala NBS prešetrovať informácie o obchodovaní s korunou pred zmenou centrálnej parity
- šetrením, na základe popisu prostredia na devízovom trhu v období ERM II s dôrazom na máj 2008 a špeciálne na 28. máj 2008, NBS nezistila relevantné dôkazy o existencii či zneužití dôvernej informácie o zmene centrálnej parity slovenskej koruny, resp. o jej navrhovanej úrovni pred jej oficiálnym zverejnením
- na základe výsledkov zisťovania NBS v komerčných bankách, ako aj na základe výsledkov preverovania dokladov a nahrávok komerčných bánk neboli uskutočnené žiadne podania orgánom činným v trestnom konaní
- 20.5.2008 podali slovenské authority Európskej centrálnej banke (ECB) a Európskej komisii (EK) oficiálnu žiadosť o zmenu centrálnej parity slovenskej koruny
- 24.–25.5.2008 sa minister financií Ján Počiatek (nominant SMER-SD) stretol v Monaku so spoluzakladateľom finančnej skupiny J&T Ivanom Jakabovičom na jeho jachte
- počas 28.5.2008 vstúpili banky, najmä v mene svojich klientov, na devízový trh a začali nakupovať vo veľkých objemoch slovenskú korunu; koruna otvárala tento deň na úrovni 31,100 SKK/EUR, no približne po hodine obchodovania sa posilnila až k úrovni 30,800 SKK/EUR; počas dňa sa koruna naďalej posilňovala a dosiahla úroveň 30,650 SKK/EUR a pred oficiálnym oznámením zmeny centrálnej parity bol kurz 30,200 SKK/EUR (3%-né posilnenie kurzu od rána)
- na týchto obchodoch sa významne zúčastnila Poštová banka, ktorú vlastní spoločnosť Istrokapitál, a J&T Bank (prostredníctvom ING Praha a Citibank Praha)
- 28.5.2008 poobede sa počas telekonferencie medzi NBS, vládou SR, ECB a EK dohodla zmena centrálnej parity z 35,4424 SKK/EUR na 30,1260 SKK/EUR; o 23:00 bolo vydané oznámenie o tejto revalvácii - koruna sa v nočnom obchodovaní opäť posilnila a dosiahla následne svoje historické maximum 30,080 SKK/EUR
- pred týmto termínom vedelo na Slovensku o plánovanej zmene centrálnej parity oficiálne 7 ľudí: Robert Fico (predseda vlády), Ján Počiatek (minister financií), František Palko (štátny tajomník MF SR), Peter Kažimír (štátny tajomník MF SR), Ivan Šramko (guvernér NBS), Viliam Ostrožlák (viceguvernér NBS), Peter Ševčovic (člen Bankovej rady NBS)
- 17.6.2008 obvinil Ivan Mikloš spoločnosti J&T a Istrokapitál, že sa obohatili na základe nelegálne získaných informácií z prostredia MF SR o plánovanej zmene centrálnej parity
- spoločnosti J&T a Istrokapitál potvrdili, že na obchodoch so slovenskou korunou z 28.5.2008 zarobili; ako dôvod udávali vlastné analýzy, viactýždňové obchody, dlhodobé vyjadrenia Ivana Šramka a ekonomických analytikov o očakávaní rastu koruny a výrok premiéra Roberta Fica o presadzovaní čo najsilnejšieho konverzného kurzu pri rokovaní s EÚ
- Ivan Mikloš požiadal NBS o odpoveď na 11 otázok súvisiacich so zmenami centrálnej parity a obchodmi v týchto obdobiach; správa NBS odpovedala na 6 otázok, z toho na 2 čiastočne
- obsah správy NBS predloženej na rokovanie vlády:
  - história výmenných kurzov slovenskej koruny od vstupu SR do mechanizmu výmenných kurzov ERM II s odôvodnením najvýznamnejších zmien a dlhodobého vývoja; ako dôvod posilňovania meny posledné mesiace pred zmenou centrálnej parity sa v správe uvádza masívna podpora tejto revalvácie domácimi analytikmi a podpora relatívne silného konverzného kurzu u predstaviteľov vlády a centrálnej banky v ich vyhláseniach

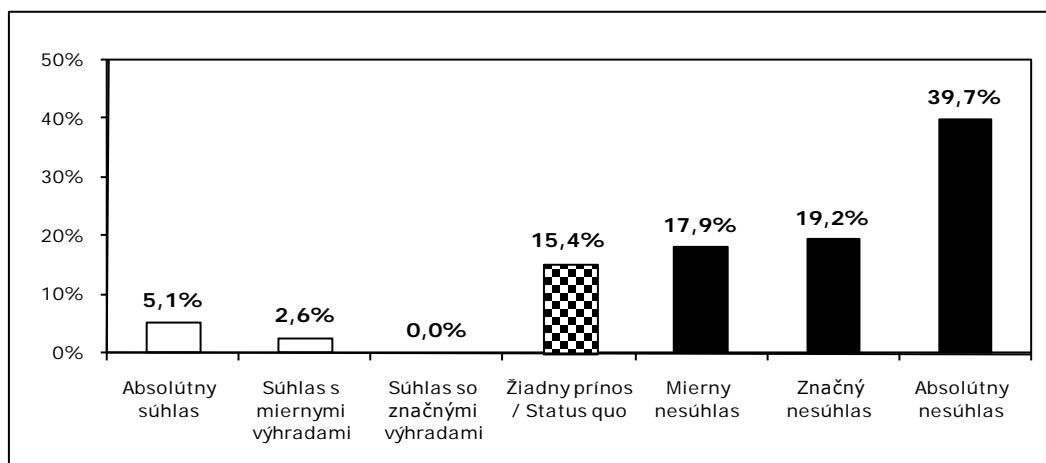
- vývoj kurzu SKK/EUR a chronológia udalostí počas 28.5.2008
- vzájomné obchody slovenských bánk, obchody českých bánk so slovenskými a obchody zahraničných bánk so slovenskými na menovom páre SKK/EUR od začiatku roka 2008 na spotovom (okamžitom) a forwardovom (termínovanom) trhu
- podrobný monitoring médií za máj 2008
- zhrnutie správania sa účastníkov trhu a vyhlásení rôznych predstaviteľov: „trend posilňovania koruny sa zdal byť nezvratným, otázkou bolo len, kedy dôjde k zmene parity SKK/EUR a na akú úroveň; väčšina bánk svoje správanie na trhu nezmenila a naďalej obchodovali objemy, ktoré im povoľujú ich vlastné limity a pravidlá, niektoré banky však zobchodovali veľké objemy pre svojich klientov“
- správa konštatuje, že NBS ani verejný sektor neutrpel turbulentnými obchodmi na devízovom trhu nijakú materiálnu stratu (NBS nebola aktívna na domácom devízovom trhu od jari 2007)

Hlasy propagátorov v médiách:

- vyjadrenia dvoch najvýznamnejších autorít o presadzovaní čo najsilnejšieho konverzného kurzu a o posilňovaní koruny boli pre každého obchodníka jednoznačným signálom, že koruna ešte posilňovať bude, a preto treba nakupovať
- ako jasný dôkaz, že ku žiadnemu úniku informácií nedošlo, slúžia schválené závery správy NBS a MF SR
- objem obchodov na devízovom trhu bol 28. mája síce neobvykle vysoký, ale nebol to jediný deň v máji, kedy sa dosiahli podobné objemy obchodov
- väčšinu obchodov na domácom devízovom trhu realizovali práve zahraničné banky - ktoré nie sú spojené s veľkými slovenskými spoločnosťami a vládnymi predstaviteľmi - keď uzatvárali svoje dvoj-trojdňové otvorené pozície po množiacich sa informáciách o plánovanom pohybe kurzu slovenskej koruny, čo zvyšovalo ich neistotu o jeho budúcom vývoji
- NBS, ako aj MF SR urobili opatrenia, aby od nich žiadne informácie neunikli, keďže prípadný únik by mohol poškodiť celú ekonomiku
- pokiaľ mal niekto podozrenie, že došlo k úniku informácií a k neodôvodnenému obohateniu, mal sa obrátiť na orgány činné v trestnom konaní

Hlasy oponentov v médiách:

- správa NBS odpovedala na otázky len čiastočne a bez analýzy správania sa jednotlivých bánk - potvrdila, že 28.5. sa s korunou obchodovalo vo veľkých objemoch, no neboli v nej uvedené dôvody, prečo to tak bolo; uvádza sa, že sa vo vybraných bankách uskutočnil dohľad na mieste, no nehovorí sa, o ktoré banky ide; neuvádzajú sa informácie o obchodovaní J&T Banky a Poštovej banky s eurom a korunou počas májových dní, chýbajú informácie o obchodovaní českých bánk s ďalšími zahraničnými; nejasné je aj to, kedy bola známa informácia o hodnote nového oficiálneho kurzu
- podľa správy NBS boli v máji štyri významné obchodné dni, pričom každý z nich okrem 28. mája má reálne zdôvodnenie; správa vyvrátila aj druhý možný dôvod prudkého nárastu aktivity J&T a Istrokapitálu dňa 28.5. - údajnú nízku likviditu devízového trhu
- hoci mala byť správa písaná len pracovníkmi bankového dohľadu NBS, ktorí nemali s rokovatami o zmene parity nič spoločné, záverečné úpravy celého textu robili ľudia, ktorí osobne rokovali o zmene parity
- centrálna banka veľkosťou a vážnosťou správy chcela iba zakryť, že sa nepokúsila urobiť to, čo bolo v jej možnostiach; správa pôsobí alibistickým dojmom a nevyužíva analytický potenciál, ktorý jej skúmanie umožňovalo, iba sumarizuje všeobecné štatistické a historické údaje bez podrobnejšej štruktúry
- transakcie s korunou, ktoré sa udiali pred oznámením nového oficiálneho kurzu, boli podozrivé aj preto, že v posledných dňoch - a najmä v deň zverejnenia novej centrálnej parity na úrovni 30,126 SKK/EUR - nakupovali koruny vo veľkom domáce subjekty, ktoré predtým v takom veľkom objeme nikdy neobchodovali
- tri dni pred oficiálnou zmenou centrálnej parity sa neformálne stretol minister financií so spoluzakladateľom J&T, pritom práve minister financií mal k dispozícii dôverné informácie pred ich zverejnením a práve skupina J&T zarobila na následnej výraznej zmene kurzu stovky miliónov korún za jeden deň
- Banková rada NBS rokovala o podozreniach z úniku informácií ešte predtým, ako problém verejne otvoril Ivan Mikloš, odmietla sa však tomuto problému bližšie venovať; NBS začala aktivitu až potom, ako sa dozvedela, že problém bude verejne otvorený zo strany exministra financií
- k názoru, že niekto o plánovanom kurze vedel a vďaka tomu zarobil, sa pridávajú viacerí devízoví obchodníci a analytici

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Igor Daniš: Samozrejme, že sa nič nestalo... Existujú priame dôkazy? Nie je snáď správa vyvážená? Sme na Slovensku!

Richard Ďurana: Existujú vážne podozrenia zo zneužitia informácií verejnými činiteľmi.

Igor Hurčík: "Insider trading" je trestná činnosť, takže vyšetrovanie je absolútne v poriadku, aj keď výsledok je veľmi nejasný.

Eugen Jurzyca: Nechce sa mi veriť, že NBS nemá prístup k informáciám, ktoré by dokázali pomerne spoľahlivo odpovedať na otázku, či došlo k insider tradingu.

Viola Kromerová: ...a následná prílišná ochrana spotrebiteľa v súvislosti s prechodom na euro – no nie je to len také divadielko??

Ján Marušinec: Správa NBS bola bezobsažná, podstaty podozrenia sa nedotkla. Dá sa teda povedať, že táto kauza bola zametená pod koberec. Vrhá to zlé svetlo na nezávislosť NBS od vlády.

Juraj Nemec: Čo sa presne stalo, sa už asi nedozvieme. V každom prípade podobný pobyt ministra financií na jachte by bol v skutočne demokratickej krajine dôvodom na rezignáciu alebo odvolanie.

František Okruhlica: Závažné podozrenia z úniku informácií sa veľmi ťažko dokazujú. Nezodpovedné konanie ministra financií v tejto súvislosti je dôvodom na jeho odvolanie, pretože poškodil pozitívne vnímanie našich inštitúcií doma a v zahraničí.

Jozef Orgonáš: Musíme veriť aspoň NBS.

Ludvík Posolda: Celé vyšetrovanie bolo len "šmirgľovaním očí".

Miroslav Siváček: Dokázať prezradenie informácie je prakticky nemožné. Viaceré podivuhodné okolnosti zistené aj v správe však mali viesť k jednoznačným záverom o politickej a morálnej zodpovednosti. Následná reakcia zodpovedných miest vyznieva skôr ako tichá podpora "šikovnosti" tých, čo zarobili. Je to ďalší zlý signál pre morálny vývin spoločnosti.

Radoslav Štefančík: Samotný záujem vyšetriť uvedenú skutočnosť možno hodnotiť pozitívne, otázne však zostáva, či zámerom vyšetrenia bolo nenájsť žiadne dôkazy.

Luboš Vagač: Dostupné informácie podporujú dojem, že veľké "kšefty" sa dajú ľahšie ututlať ako tie malé, keďže ide pri nich o také veľké peniaze, že už to nemá kto reálne prešetriť či potrestať.

Milan Velecký: Môj nesúhlas sa týka nedostatočného vyšetrenia úniku informácií.

Jaroslav Vokoun: Ešte pred zverejnením konverzného kurzu sme tipovali konverzný kurz v skupine členov troch rodín. Len o jednu stotinu sa odchýlil odhad 14-ročného chlapca. Takže ten, kto zarába na obchodovaní s peniazmi, musel byť s odhadom približne rovnako a nepotreboval k tomu žiadne "inside informácie". Ak niekomu vadia takéto príjmy, nech sa pozrie na príjmy Slovnaftu z kurzových rozdielov v minulosti.

Robert Žitňanský: Absurdné bolo už to, že vyšetrovať mala NBS, ktorá bola jednak "jedným z podozrivých" z údajného úniku... a potom, hľadať "dôkazy" je dokonalý zastierací manéver, pretože tu predsa išlo o stratu kredibility a politickú zodpovednosť ministra financií, ktorý sa objavil v spoločnosti ľudí, ktorí o niekoľko dní na to významne profitovali z rozhodnutia, ktoré mohol na základe exkluzívnych informácií predvídať. Že sa "dôkazy" nenájdu, bolo jasné od začiatku a tento záver nič nemení na tom, že Slovensko v európskych inštitúciách veľmi utrpelo na povesti.

Anonymný komentár*: Už viackrát po trhu putovali reči, že niektoré inštitúcie využívali insider informácie napr. o zmene kľúčových sadzieb, zdá sa, že teraz sa podozrenia potvrdili. NBS vyšetrovala samého seba, akýkoľvek nález by bol prejavom sebakritiky. Ďalej sa zase potvrdilo, že NBS je nezávislá, len pokiaľ sa to týka zachovania výhod jej predstaviteľov, inak je poklonkujúcim sluhom vlády. Aj keď samostatná menová politika po prechode na euro môže Slovensku chýbať, vzhľadom na výkon NBS nie je za čím žaliť.

Boj vlády proti zvyšovaniu cien

Všeobecný hospodársky záujem v energetike (právomoc Ministerstva hospodárstva SR a Úradu pre reguláciu sieťových odvetví priamo určovať ceny a povinnosti dodávateľom plynu a elektriny pri dodávkach plynu pre domácnosti, plynu určeného na výrobu tepla pre domácnosti a pri dodávkach elektriny pre domácnosti a malé podniky)

Primárny zdroj: a) Návrh na zabezpečenie dodávok plynu, vrátane ceny dodávok plynu pre odberateľov plynu v domácnosti a ceny dodávok plynu na výrobu tepla určeného pre domácnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme

b) Návrh na zabezpečenie dodávok elektriny, vrátane ceny dodávok elektriny pre odberateľov elektriny v domácnosti a malé podniky vo všeobecnom hospodárskom záujme

Stav opatrenia v legislatívnom procese: schválené 2.7.2008 vládou SR; účinnosť od: 1.1.2009

Navrhovateľ: Ministerstvo hospodárstva (MH) SR

Zámer opatrenia: zaviesť určitú mieru kontroly nad úrovňou cien plynu a elektriny; ochrániť a zabezpečiť dodávky plynu pre domácnosti, plynu na výrobu tepla určeného pre domácnosti a dodávky elektriny pre domácnosti a malé podniky, vrátane ich cien

Obsah opatrenia:

- zákon o energetike povoľuje vláde schváliť na návrh MH SR tzv. všeobecný hospodársky záujem v energetike
- všeobecným hospodárskym záujmom v energetike sa rozumie najmä zabezpečenie bezpečnosti prenosovej a distribučnej sústavy alebo siete, vrátane zabezpečenia pravidelnosti, kvality a ceny dodávok elektriny a plynu, ochrany životného prostredia, energetickej efektívnosti a pod. – toto všetko môže MH SR uložiť vo všeobecnom hospodárskom záujme ako povinnosť výrobcov a dodávateľov elektriny a plynu, prevádzkovateľom prenosovej či distribučnej siete
- vláda schválila na obdobie od roku 2009 až do vyrovnania ekonomického ukazovateľa "podiel výdavkov na energiu na celkových príjmoch domácnosti" s priemerom členských štátov EÚ všeobecný hospodársky záujem v energetike na zabezpečenie dodávok plynu a elektriny, vrátane ceny plynu pre domácnosti, ceny plynu na výrobu tepla určeného pre domácnosti a ceny elektriny pre domácnosti a malé podniky, ktoré určí priamo Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO doteraz najmä schvaľoval cenové návrhy regulovaných subjektov, určoval spôsob výpočtu maximálnej ceny, alebo ju priamo stanovoval, pričom takto určená cena musela zohľadňovať ekonomicky oprávnené náklady a primeraný zisk z vykonávania regulovanej činnosti)
- MH SR následne uloží vo všeobecnom hospodárskom záujme dodávateľom plynu a elektriny konkrétne povinnosti
- dodávatelia plynu budú povinní poskytovať za regulovanú cenu plyn domácnostiam, ktorých ročná spotreba plynu nepresiahne 6 500 m³
- dodávatelia elektriny budú povinní poskytovať za regulovanú cenu elektrinu v množstve najmenej 6 TWh/rok, a to domácnostiam a malým podnikom s nasledovnou výškou odberu elektriny: domácnostiam bez elektrického vykurovania do odberu 5 MWh/rok, domácnostiam s elektrickým vykurovaním do odberu 20 MWh/rok a malým podnikom do odberu 30 MWh/rok

Hlasy proponentov v médiách:

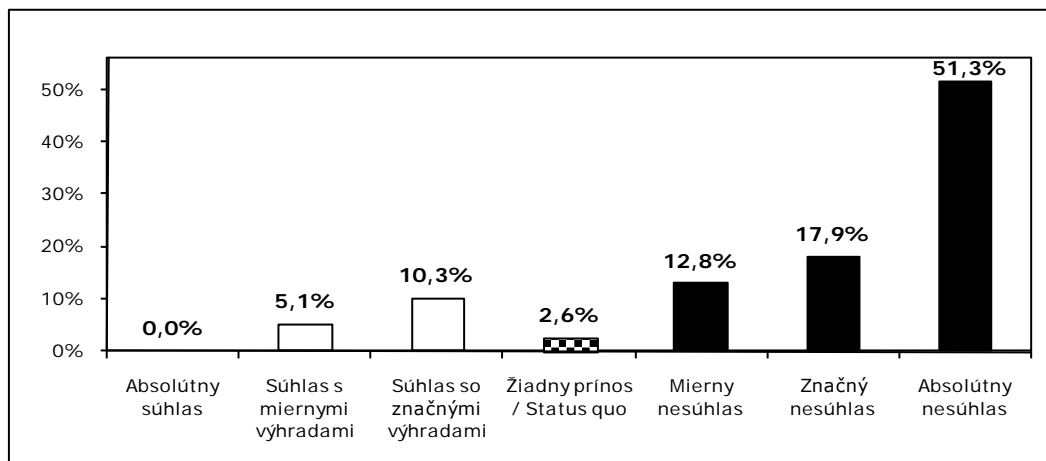
- opatrenie garantujúce určitú mieru kontroly nad úrovňou cien plynu a elektriny smeruje k plneniu cieľov sociálnej a hospodárskej súdržnosti – bolo treba zaistiť, aby odberatelia plynu a elektriny v domácnostiach a malých podnikoch požívali právo zásobovania plynom a elektrinou

* Respondent si neželal byť menovaný.

- v určenej kvalite za s európskym priemerom porovnateľné, transparentné, dostupné a spravodlivé ceny
- nárast cien ropy, ktorý má priamu súvislosť s nárastom cien zemného plynu, nárast spotreby elektriny v okolitých krajinách a hroziaci nedostatok kapacít na výrobu elektriny, ako aj nedostatočne rozvinuté konkurenčné prostredie na trhu s plynom a elektrinou v SR vytvára najmä pre domácnosti a malé podniky zvýšené riziko ohrozenia bezpečnosti dodávok plynu a elektriny s dôrazom na ich cenu
- ceny energií rastú rýchlejšie ako reálne príjmy obyvateľstva
- potrebné opatrenie na ochranu tých najzraniteľnejších skupín odberateľov energií, ktoré patria medzi základné životné potreby zásadným spôsobom ovplyvňujúce kvalitu života
- podiel výdavkov domácností na energie z celkových výdavkov na bývanie (náklady na elektrinu a energie vôbec, hrajú v spotrebnom koši slovenských domácností najvýznamnejšiu úlohu) patrí medzi najvyššie v EÚ, hoci Slovensko nepatrí medzi krajiny s veľkými energetickými nárokmi (napr. potreba častého kúrenia); aj ceny energií prepočítané podľa parity kúpnej sily patria medzi najvyššie v EÚ, hoci výrobné náklady na jednotku vyrobenej elektriny patria medzi najnižšie
- možnosť prísnejšej regulácie cien sa nebude týkať celoplošne všetkých odberateľov, ale len najzraniteľnejších skupín
- stanovenie primeraných regulačných mechanizmov môže zabrániť tomu, aby si monopolní dodávatelia energií prípadné straty zo zisku pre domácnosti kompenzovali v priemyselnom sektore
- primeraná dočasná celoplošná regulácia cien elektriny a plynu môže malým podnikateľom pomôcť prekonať očakávané dôsledky finančnej krízy
- opatrenie je v súlade so smernicami EÚ

Hlasy oponentov v médiách:

- ÚRSO mal doteraz primeranú kontrolu nad cenami energií a ich opodstatnenosťou; priamym určovaním cien získa vláda s ÚRSO neprimeranú moc, keď môže svojimi rozhodnutiami v čase celosvetového rastu cien energií deformovať trh (napr. nariadením výšky cien plynu, ktoré nezohľadňujú vývoj cien ropy)
- rast cien energií nie je spôsobený tým, že ceny nie sú regulované, ale reálnym rastom cien energií na celom svete
- administratívne stanovovanie cien nepoškodí len dodávateľov – rozdiel medzi trhovou a politickou cenou raz zaplatia všetci
- plošná regulácia cien pre domácnosti zníži ceny všetkým, teda aj tým, ktorí to nepotrebujú, na úkor sociálne slabších domácností; vláda by sa mala snažiť identifikovať konkrétne skupiny obyvateľov, pre ktorých sú výdavky na energie skutočným problémom, a tým adresne pomáhať v rámci sociálnej politiky
- najlepším spôsobom, ako udržať ceny na uzde, je odstraňovanie bariér vstupu do odvetvia, a nie deformovanie cien a vytváranie skrytej inflácie – je škodou, že sa nevyužívajú legislatívne podmienky umožňujúce transparentné a široké otvorenie trhu s plynom a elektrinou v SR v súčasnej situácii nedostatočnej, resp. žiadnej konkurencie na trhu - akákoľvek direktívna regulácia cien energií je priamym signálom namiereným proti otváraniu trhu na Slovensku
- už v minulosti sa ukázalo, že po období s regulovanými cenami musí prísť obdobie s vysokým skokovitým rastom cien; čím je doba regulácie dlhšia, tým je potom nárast cien vyšší (napr. v roku 2000 narástli ceny energií o vyše 50%, čo zvýšilo infláciu o vyše 5%)
- neprimeraná regulácia cien energií môže kvôli predĺženiu doby návratnosti obmedziť investície energetických spoločností, čo sa prejaví v starnutí a kazovosti technológií a v žiadnom investovaní do inovácií a infraštruktúry
- za ostatných 5 rokov klesol podiel energií na celkových výdavkoch domácností o 30% najmä vďaka kombinácii rastu príjmov a úspor v spotrebe – teda aj bez prísnej regulácie cien
- opodstatnenosť vyrovnáť ekonomický ukazovateľ podiel výdavkov na energie na celkových príjmoch domácností s priemerom EÚ nie je nijako podložená – napr. škandinávске domácnosti spotrebujú na kúrenie a svietenie viac energie ako priemerná domácnosť EÚ - Slovensko rovnako nemusí byť priemerne energeticky náročnou krajinou
- niektorí podnikatelia by privítali cenovú reguláciu nielen pre malé podniky, ale aj pre ostatných odberateľov, keďže aj monopolné postavenie dodávateľov a zvyšovanie cien sa týka všetkých odberateľov, navyše reguláciou cien energií pre malých podnikateľov sa deformuje podnikateľské prostredie zvýhodňovaním určitého segmentu trhu
- rozšírenie regulácie je v rozpore s politikou EÚ a zámerom jednotného liberalizovaného energetického trhu

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Igor Daniš: Štát musí mať páky ako účinne zaobchádzať s monopolmi. Plyn, elektrina a pod. sú prirodzené monopoly. Monopoly z podstaty veci jednáajú proti efektívnosti. Snáď si niekto nemyslí, že spotrebiteľ má na výber a môže si na trhu zvoliť iného dodávateľa? Ideálne by bolo, ak by si spotrebiteľ mohol na trhu vyberať medzi rôznymi dodávateľmi energií s minimálnymi transakčnými nákladmi (napr. ako na trhu s mäsom). Potom by štát nemusel zasahovať.

Tomáš Dudáš: Toto opatrenie zapadá medzi viaceré ďalšie opatrenia vlády, ktorých spoločnou črtou je deformovanie voľného trhu a zvyšovanie štátnych zásahov v ekonomike.

Richard Ďurana: Okrem politického aspektu (je vôbec ÚRSO potrebné navyše v situácii, keď žiadne svoje rozhodnutie nepodkladá verejne dostupnou analýzou?) je tu aspekt ekonomický: slobodná cenotvorba je základným pilierom trhovej ekonomiky. Ak predajca nemôže premietnuť náklady do cien, povedie to k finančnej podvýživnosti odvetvia, nedostatku investícií na údržbu či inovácie (prečo investovať, keď nemám istotu, že sa mi investícia vráti?) odplašení potenciálnych investorov do odvetvia a k skokovým nárastom cien v budúcnosti.

Peter Gonda: Vláda pod zámienkou vágne formulovaného a politicky motivovaného "všeobecného hospodárskeho záujmu" viac obmedzí nielen dodávateľov plynu a elektriny, ale ide aj proti základným ekonomickým zákonitostiam na trhu (napríklad direktívnym stanovením ceny) a v dlhodobejšom horizonte aj proti odberateľom, napríklad znížením kvality v dôsledku nižšieho investovania energetických spoločností a vyšším (a rýchlejším) zvyšovaním cien energií v budúcnosti, ako by bolo v prípade neregulovaného (resp. aspoň menej regulovaného) trhu.

Igor Hornák: Je to alebo divadlo pre voličov, alebo by sa mohlo jednať o pokus o vydieranie energetických firiem. Zároveň to ale poukazuje na systémovú chybu pri privatizácii energetických monopolov, keď privatizácii mala predchádzať demonopolizácia a liberalizácia trhu s energiami.

Igor Hurčík: Mal by som síce hlasovať záporným číslom, ale keď vidíme "profitabilitu" energetických (a sieťových) spoločností a podľa mňa zle nastavený regulačný systém (žiadny tlak na vyššiu efektívnosť v koncernoch), tak musím súhlasiť. Príklad: keď Svetová banka financovala projekt voda a stočné v Bangkoku, tak jediné kritérium bola najnižšia cena vody a stočného pre obyvateľstvo.

Eugen Jurzyca: Energie sú v rámci Európy čoraz obchodovateľnejšími tovarmi. Ich cena nie je zásadne závislá od domácej kúpyschopnosti tak ako cena u kaderníka, ale od cien na spoločnom trhu tak ako ceny áut či počítačov. Ak by sme vyhlásili, že u nás budú ceny áut prioritne odvodené od finančných možností nášho obyvateľstva, tak ich bude nedostatok.

Róbert Kičina: Reguláciu by mal vykonávať nezávislý regulačný úrad, ktorý nepodlieha politickým vplyvom. Záujmy politikov totiž ovplyvňuje volebný cyklus. Tlak na energetické monopoly ovplyvní úroveň investícií do energetickej infraštruktúry, vedie k nesprávnym investičným rozhodnutiam občanov a podnikateľov, a v konečnom dôsledku spôsobí prudší rast cien v budúcnosti.

Viola Kromerová: Keď sme si pri privatizácii investorov nezaviazali určitými podmienkami, zrejme to dnes nie je jednoduché meniť, aj keď vo verejnom záujme určité opatrenia by boli bývali želateľné.

Ján Marušinec: Ide o pomerne tvrdý zásah do spôsobu regulácie sieťových odvetví. Odhladiac od ďalšieho okliešťovania nezávislosti regulačného orgánu môže viesť i k zneisteniu investorov ohľadne budovania ďalších výrobných kapacít a zlepšovania infraštruktúry.

Juraj Nemec: Odporúčeným štandardom je "nezávislý" regulátor, a nie priame štátne zásahy v oblasti utilít. Za jeden z podstatných problémov považujem aj neefektívnosť plošne realizovaných

sociálnych opatrení. Kto bude z regulácie cien viacej profitovať – majitelia víl s bazénom alebo obyvatelia domov bez plynu, tepla a elektriny?

František Okruhlica: Vstupovať administratívne do tvorby cien podnikateľských subjektov je veľmi nebezpečné pre celé hospodárstvo. Je to v rozpore s trhovými princípmi ekonomiky, deformuje ich a má z dlhodobého hľadiska negatívne účinky. Svoje "maslo na hlave" majú však aj firmy, ak popri svojich obligátnych zdôvodneniach na zvyšovanie cien ropy a plynu vo svete nedeclarujú aj program vlastnej modernizácie a revitalizácie vlastných technológií a rozvodov. Takto to často vyznieva, že firmy vlastne zvyšujú ceny len pre vlastnú neproduktívnu spotrebu.

Jozef Orgonáš: Nenastala taká situácia, ktorá by oprávňovala v ktorejkoľvek oblasti reglementovať cenovú úroveň. Máme tu voľný trh a zákony, ktoré umožňujú voľnú cenotvorbu. Vláda nie je tým orgánom, ktorá by sa do toho mala starať.

Miroslav Siváček: Cena energií nemôže plniť sociálnu ani politickú funkciu. Na to sú iné inštitúcie.

Radoslav Štefančík: Určovať ceny by mal trh, a nie štát. Rozdiel medzi trhovou cenou a cenou určenou štátom sa raz bude musieť vyrovnáť. Otázne teda zostáva, kto tento rozdiel zaplatí, a kto zaň bude zodpovedný.

Jaroslav Vokoun: Prípád SPP je kamufláž – SPP vždy tvrdil, že cena plynu sa odvodzuje od ceny ropy. Len zrazu pre rok 2009 to nebude platiť. A vláda robí pre výnimočné obdobie (vstup do menovej únie) výnimočné kroky.

Robert Žitňanský: Ďalší krok k "cháveziácii" Slovenska. Už sa zdalo, že politici sa pre vlastné dobro zbavili zodpovednosti za pravidelné a nevyhnutné zmeny v cenách energií, ale všetko je zasa inak. Takto sa však sektor energetiky stal obeťou "demokracie", ktorá sa aplikuje aj tam, kde to škodí veci a mení sa na tyranu väčšiny – väčšina nikdy nebude chápať, že ceny niekedy musia aj stúpať a vždy bude volať po nižších cenách, a ak politici o cenách priamo (alebo takmer priamo) rozhodujú, vždy sa budú snažiť tejto väčšine ulahodiť. Dôsledky pre energetiku a vrecká daňových poplatníkov v budúcnosti je lepšie si teraz nedomýšľať.

Anonymný komentár*: Zavedenie priamej regulácie trhu sa už v našej krátkej histórii raz ukázalo ako nedostatočné a neefektívne, pričom miera zvyšovania cien po zmene vlády bola natoľko razantná, že výrazne zvýšila výdavky domácností.

Novela zákona o cenách (rozšírenie možností štátu regulovať ceny tovarov a služieb v prechodnom období zavádzania eura; sprísnenie povinností predávajúcich pri vedení a uchovávaní cenovej evidencie)

Primárny zdroj: Novela (č. 382/2008 Z.z.) zákona (č. 18/1996 Z.z.) o cenách

Stav opatrenia v legislatívnom procese: schválené 17.9.2008 v NR SR v 3. čítaní; účinnosť od: 1.11.2008

Navrhovateľ: Ministerstvo financií (MF) SR

Zámer opatrenia: upraviť súčasné kompetencie cenových orgánov, s ktorými sú priamo spojené aj zákonné oprávnenia požadovať od podnikateľských subjektov všetky potrebné informácie nielen na účely sledovania vývoja cien, ale aj podrobné analyzovanie príčin rastu cien s následnou možnosťou navrhnúť opatrenia na zamedzenie nežiaduceho vývoja cien

Obsah opatrenia:

- na obdobie do skončenia povinného vykonávania duálneho zobrazovania cien (31.12.2009) sa rozšíril okruh cenových orgánov oprávnených regulovať ceny a posudzovať vývoj cien osobitne v súvislosti so zavedením meny euro v SR o Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií (MDPT) SR, Ministerstvo hospodárstva SR (najmä maloobchodný predaj tovaru a poskytovanie služieb konečnému spotrebiteľovi), Ministerstvo pôdohospodárstva SR (poľnohospodársky a potravinársky priemysel) a Ministerstvo školstva SR (školské stravovanie) - tieto nové cenové orgány nebudú mať kompetencie v oblasti výkonu cenovej kontroly
- rozširujú sa spôsoby regulácie cien o vecné usmerňovanie cien – stanovenie maximálneho rozsahu prípustného zvýšenia cien vo vymedzenom období alebo určenie záväzného postupu pri tvorbe ceny, pri ktorom sa vychádza z ekonomicky oprávnených nákladov a primeraného zisku

* Respondent si neželal byť menovaný.

- zavádza sa podrobnejšia špecifikácia povinností predávajúcich viesť a uchovávať cenovú evidenciu (doklady obsahujúce vymedzenie predávaného tovaru, spôsob vytvorenia ceny a výška ceny tovaru) a kalkuláciu (ekonomicky oprávnených) nákladov a (primeraného) zisku
- MF SR určí rozsah tovarov miestneho významu, ktorých ceny môžu regulovať vyššie územné celky

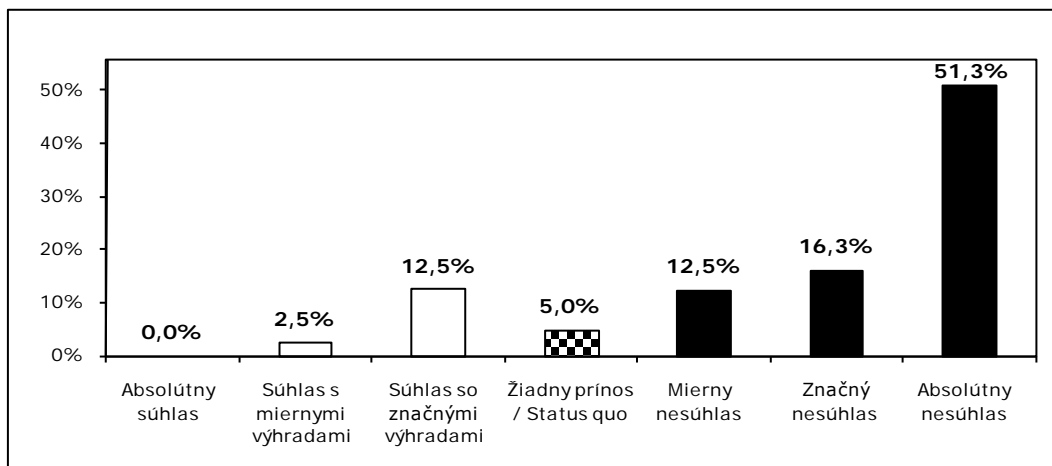
Hlasy proponentov v médiách:

- regulácia cien, ako aj zákaz dohodnúť neprimeranú cenu, je základným nástrojom na zamedzenie neodôvodneného rastu cien pri prechode na euro – novela preto posilňuje právo štátnych orgánov v cenovej oblasti a na prechodnú dobu im dáva možnosť aj vstúpiť do kalkulácii cien podnikateľských subjektov
- trh treba síce rešpektovať, ale musí mať stanovené jasné pravidlá
- regulovať ceny sa nebude svojvoľne, ale len ak vznikne mimoriadna trhová situácia s priamym vplyvom na ceny tovarov na tuzemskom trhu, ktorá ohrozuje cenovú stabilitu alebo dostupnosť tovarov, ak dôjde k ohrozeniu trhu vplyvom nedostatočne rozvinutého konkurenčného prostredia, alebo ak si to vyžaduje ochrana spotrebiteľa alebo iný verejný záujem
- striktná cenová regulácia je len krajným riešením v prípade šoku alebo neočakávanej udalosti, pričom hlavným zámerom opatrenia je transparentnejší systém tvorby cien a lepší prehľad o cenách - transparentná cenotvorba a detailnejší monitoring cien prospeje občanom dlhodobo, nielen počas kritického obdobia po zavedení eura
- novela je jedným z opatrení vlády smerujúcich k tomu, aby prechod na euro nebol na ťarchu sociálnej situácie občanov
- rozšírenie spôsobov regulovania cien o vecné usmerňovanie cien je pozitívne, nakoľko ide o oveľa pružnejší a vo všeobecnosti racionálnejší spôsob regulácie cien, vrátane prípustnosti účelového spojenia tejto regulácie cien s úradným určením cien

Hlasy oponentov v médiách:

- zavedenie eura na Slovensku nie je udalosťou, ktorá by si vyžadovala špeciálnu úradnú reguláciu cien
- opatrenie môže mať negatívny dopad na trh a konkurenčné prostredie, podnikateľskú obec, spotrebiteľov a predstavuje isté riziko v súvislosti s prehodnotením ďalšieho pôsobenia existujúcich podnikateľských subjektov na tuzemskom trhu; väčšia možnosť regulovať ceny môže odradiť aj potenciálnych záujemcov o vstup na slovenský trh a obmedziť dostupnosť tovarov z dôvodu ich presmerovania na zahraničné trhy
- novela zhoršuje podnikateľské prostredie napríklad aj tým, že dopredu kriminalizuje obchodníkov - každé zhoršovanie podnikateľského prostredia je pritom zlé pre celú ekonomiku, keďže môže viesť k nižšiemu ekonomickému rastu a ten následne k nižšiemu rastu zamestnanosti a životnej úrovne
- externé zásahy do cien predstavujú deformáciu ekonomiky tým, že bránia jej prirodzenému rastu
- pokiaľ je na trhu dostatočná konkurencia, každý rast cien je prirodzený, pričom aj kontrola monopolov je v súčasnosti dostatočná, akákoľvek ďalšia kontrola a regulácia je preto zbytočná – jedine veľká konkurencia na trhu dokáže udržať infláciu na uzde
- riziko zneužitia novely na šikanovanie podnikateľov a subjektívny výklad, keďže ministerstvá budú môcť sami pri cenovej regulácii posudzovať odôvodnenosť nákladov a primeranosť zisku
- niektorí obchodníci pod hrozbou regulácie a trestného stíhania za zdražovanie zvýšili ceny už skôr - novela preto prinesie iba zvýšenie cien ešte pred nadobudnutím jej účinnosti, potom oddialenie rastu cien a neskôr (po roku 2009) ďalšie skokovité zvýšenie cien
- vhodnejším a menej násilným prostriedkom na "reguláciu" trhu je etický kódex, v ktorom sa podnikatelia zaväzujú, že nezneužijú zmenu meny na neodôvodnené zvyšovanie cien
- obchodné reťazce sa snažia obchádzať zákon o cenách tým, že deklarujú špecifické obchodné vzťahy, ktoré nespádajú pod účinnosť zákona
- proti novele mali výhrady i štátne inštitúcie, napríklad Národná banka Slovenska, MDPT SR alebo Protimonopolný úrad SR
- cenová regulácia tovarov bežnej spotreby vládou sa má diať len v mimoriadnych situáciách, napr. vo vojnových stavoch a v situáciách, keď je ekonomika na pokraji krachu, a keďže na Slovensku takáto situácia nenastala a vyzerá, že ani nenastane, ide o zbytočné strašenie ľudí

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Tomáš Dudáš: Ďalšie pomerne zbytočné opatrenie. V modernej trhovej ekonomike by mal byť zásah vlády do cenotvorby čo najmenší a zavedenie eura nie je dostatočne vážny dôvod na posilňovanie cenovej regulácie.

Richard Ďurana: Slobodná cenotvorba je základným pilierom a podmienkou fungovania trhového hospodárstva. Poskytuje účastníkom na trhu informácie o tom, koľko, čo, kedy, kde vyrábať a poskytovať. Oklieštenie tejto informačnej siete môže viesť k plytvaniu so vzácnymi zdrojmi a nedostatku niektorých tovarov alebo služieb a neefektívnej alokácii zdrojov v hospodárstve.

Peter Gonda: Novela v duchu sociálneho inžinierstva centrálného plánovania a nepochopenia základného princípu fungovania trhu v slobodnej spoločnosti vysiela vážny negatívny signál nedôvery voči dobrovoľným dohodám ľudí v ich výmenách. Pod zámienkou zavedenia eura a ekonomicky nezdôvodniteľného kritéria "neprimeranej ceny" hrubo zasahuje do slobodných rozhodnutí ľudí, tým obmedzuje konkurenciu a deformuje a zhoršuje aj podmienky na podnikanie na Slovensku. Negatívne dôsledky môžu v dlhodobom horizonte znášať najmä spotrebiteľia napríklad v podobe nižšej dostupnosti a kvality tovarov a služieb.

Igor Hornák: Napriek všetkým opatreniam proti zdražovaniu by mal predseda vlády vysvetliť, prečo je vo väčšine komodít dennej spotreby (potraviny, odevy, energie a už aj niektoré služby) Slovensko najdrahšou krajinou regiónu.

Eugen Jurzyca: Nemyslím si, že u nás bude niekto zatvorený za zlé zaokrúhľovanie alebo nesprávne zdôvodnenie zmeny ceny. Ide ale o signál, že nedôverujeme podnikateľom a nemáme ich ani veľmi radi. Takýto signál má svoju cenu, ktorú zaplatíme presunom investorov (dúfajme, že miernym) do priateľskejšieho prostredia.

Róbert Kičina: Takýto zákon nemá v konkurenčnom prostredí opodstatnenie. Jedine, že by si niekto myslel, že dopyt a ponuka tvorí ceny len v slovenských korunách a po zavedení eura táto základná poučka prestane platiť.

Viola Kromerová: Ochrana spotrebiteľa je dobrá vec, ale nemuseli by sme to preháňať. Nakoniec dobrým dôvodom na zvýšenie ceny môže byť aj zvýšený dopyt.

Ján Marušinec: V tomto prípade – avšak iba za predpokladu, že sa k cenovej regulácii skutočne pristúpi – ide o narušenie základných princípov trhovej ekonomiky. Každopádne i vytváranie si legislatívnych možností na takýto zásah zo strany vlády nemožno hodnotiť pozitívne.

Juraj Nemec: Pravdepodobne sa jedná len o politickú proklamáciu. Pokiaľ sa skutočne začne realizovať zasahovanie štátu do cien na konkurenčných trhoch, potom sa vraciame k socializmu. Navyše spory v tomto smere SR na pôde Európskeho súdneho dvora bez diskusie prehrá, pretože princípy fungovania EÚ v tomto smere sú jasné – cena sa odvíja od dopytu a ponuky, a nie od nákladov.

František Okruhlica: Zbytočné opatrenie, ktoré nič nerieši, pretože ceny za tovary a služby sa "plynule, až nenápadne" aj tak zvyšovali v priebehu celého roka. Ako spotrebiteľ som mal dojem, že cez dovolenky sa zvyšovali asi najviac. Teraz deklarované nezvyšovanie cien je už len prázdne, pretože skutočne si už všetci upravili ceny, ako chceli. Na druhej strane toto opatrenie relatívne správne poukázalo na v mnohom neštandardné slovenské podnikateľské prostredie v cenotvorbe. Pozrite sa na nižšie ceny v okolitých krajinách, napríklad v podstatne bohatšom Rakúsku.

Jozef Orgonáš: Absolútna katastrofa! Vláda sa orientuje opätovne na fiktívneho nepriateľa, ktorým však obchod určite nie je. Obchod podpísal Etický kódex a výzvu Združenia obchodu a cestovného ruchu SR k cenovej stabilite. Týmto jasne definoval svoj postoj a štatistické zisťovania len potvrdzujú, že obchod sa správa korektne.

Miroslav Siváček: Úplne zbytočná novela, ktorá okrem preferencií vládnych strán nerieši nič. Navyše zvyšuje transakčné náklady zavedenia eura a deformuje pohľad na funkciu trhu a úlohu jeho subjektov.

Luboš Vagač: Väčší prínos v predchádzaní neodôvodneného zvyšovania cien vidím v aktivitách typu Etický kódex než v byrokratickom a ťažko realizovateľnom zasahovaní do cenotvorby.

Jaroslav Vokoun: Vláda robí pre výnimočné obdobie (vstup do menovej únie) výnimočné kroky. V Slovinsku bol vývoj cien problémom, prečo by to malo na Slovensku dosiahnuť podobné rozmery? Dôležitejšie je, aby obyvateľstvo nebolo vrcholne znechutené zo zmeny meny a podotýkam, že obyvateľstvo je tu najväčšou záujmovou skupinou.

Robert Žitňanský: Toto je zasa "putinovský" príspevok do našej politickej ekonómie. Ukazuje, ako málo ľudí chápe skutočnú úlohu cien v trhovej ekonomike, a ako málo je spoločnosť imúnna na hlúpe, ale populárne "riešenia". Na mentalitu obyvateľov a spôsob, akým uvažujú a budú uvažovať o trhovej ekonomike a úlohe štátu v nej, to bude mať devastujúci účinok.

Anonymný komentár*: Administratívna kontrola cien je neefektívna a navyše umelo vytvorená. Zavedenie eura pre konvergujúce krajiny s nižšou úrovňou cien, ako aj výkonnosťou ekonomiky sa totiž nevyhnutne musí prejavíť v raste cenovej hladiny, teda vyššej inflácii. Z tohto pohľadu je administratívna kontrola cien len krátkodobým opatrením, "aby sa nepovedalo" pred kompetentnými orgánmi Európskej komisie. Príklad Slovinska, ktoré hneď po vstupe do eurozóny začalo lámať inflačné rekordy a stalo sa trňom v oku európskych politikov, je dobrý príklad.

Zriadenie nového poradného orgánu vlády – Cenovej rady SR, ktorá má sledovať vývoj cien a navrhovať opatrenia proti neodôvodnenému nárastu cien v súvislosti so zavedením eura v SR

Primárny zdroj: Návrh na zriadenie Cenovej rady Slovenskej republiky a schválenie štatútu Cenovej rady Slovenskej republiky

Stav opatrenia v legislatívnom procese: schválené 24.9.2008 vládou SR; účinnosť od: 24.9.2008

Navrhovateľ: predseda vlády SR Robert Fico (SMER-SD)

Zámer opatrenia: zabrániť prípadnému neodôvodnenému zdražovaniu tovarov a služieb v súvislosti s prechodom na euro, a to najprv sledovaním cien, potom podľa potreby aj predkladaním návrhov na ich stabilizáciu, až po prípadné odporúčanie vláde zaviesť reguláciu cien

Obsah opatrenia:

- zriadenie Cenovej rady SR, ktorá je poradným, iniciatívnym a koordinačným orgánom vlády SR v oblasti cenovej stability a zamedzenia nežiaduceho cenového vývoja
- Cenová rada SR najmä:
  - odporúča príslušným ministrom preskúmať príčiny ovplyvňujúce nárast cien,
  - navrhuje príslušným ministrom po zhodnotení analýz príčin rastu cien prijatie protirahových opatrení na ovplyvňovanie cenového vývoja a opatrení na zamedzenie nežiaduceho cenového vývoja, vrátane regulácie cien,
  - požaduje od príslušných ministrov najmenej 1-krát v mesiaci informáciu o uplatňovaní a pôsobení jednotlivých opatrení smerujúcich k znižovaniu inflačného rizika a nežiaduceho cenového vývoja,
  - predkladá vláde v spolupráci s príslušnými ministrami iniciatívne návrhy v oblasti cenovej stability
- minister financií bude do konca roka 2009 vypracovávať pravidelnú mesačnú správu o inflácii a predkladať ju na rokovania Cenovej rady
- po prvom zasadnutí Cenovej rady v októbri 2008 (posledné zasadnutie rady je naplánované na január 2010) jej predseda konštatoval, že inflačný vývoj na Slovensku „je primeraný, teda nie vysoký“, a že v porovnaní s okolitými krajinami sa v septembri medziročne najviac zvýšili ceny (o vyše 18%) za stomatologické a zdravotnícke služby, za vykonanie vodičského kurzu a za parkovanie (na súkromných parkoviskách) – príslušní členovia rady mali predložiť zdôvodnenie tohto nárastu (po jeho predložení Cenová rada konštatovala, že nárast cien u zubárov nebol zapríčinený prechodom na euro a u ostatných položiek je treba ešte verifikovať údaje uvedené v inflačnej správe); Cenová rada následne prešetrovala údajné neúmerne zvýšenie cien bankových poplatkov
- predsedom Cenovej rady SR sa stal Peter Mihók - predseda Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory; ďalšími členmi sú ministri financií, hospodárstva, školstva, dopravy, pôdohospodárstva a zdravotníctva, ďalej Igor Barát (splnomocnenec vlády pre zavedenie

* Respondent si neželal byť menovaný.

eura), Nadežda Machútová (ústredná riaditeľka Slovenskej obchodnej inšpekcie), Michal Sýkora (predseda Združenia miest a obcí Slovenska), Vladimír Bajan (predseda Bratislavského samosprávneho kraja), Ladislav Balko (poradca predsedu vlády SR), Vladimír Čečot (štátny tajomník Ministerstva vnútra SR); do funkcie tajomníka sekretariátu Cenovej rady SR bol vymenovaný Peter Kažimír (štátny tajomník Ministerstva financií (MF) SR)

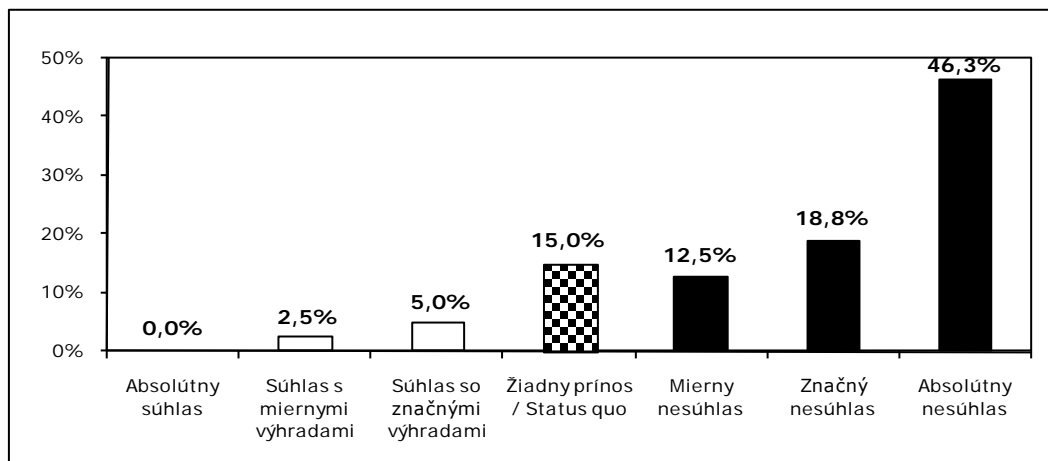
- výdavky spojené s činnosťou Cenovej rady sa uhrádzajú z rozpočtovej kapitoly MF SR

Hlasy proponentov v médiách:

- ekonomické výhody spoločnej európskej meny sa môžu prejaviť len v prípade, že jej zavedenie nebude sprevádzané neodôvodneným rastom cien – Cenová rada SR je jedným z nástrojov a opatrení na zabránenie neodôvodneného, špekulatívneho nárastu cien v súvislosti so zavedením eura v SR
- predpokladá sa, že ministri financií a hospodárstva na základe inflačných správ predložia Cenovej rade každý mesiac sumár vývoja na trhu, aj z pohľadu spotrebiteľa, a porovnajú vývoj priemerných cien v jednotlivých odvetviach s ich vývojom vo vybraných krajinách eurozóny, a tiež posúdia, do akej miery sa pod pohyb cien podpísali globálne faktory ako zdražovanie energií či komodít na svetových trhoch, a ak sa vývoj v SR bude odlišovať od vývoja v eurozóne a potvrdí sa, že za týmto rozdielom stoja špekulácie, ktoré nespĺňajú elementárne trhové pravidlá, Cenová rada odporučí príslušnému rezortu, aby prijal adekvátne opatrenia
- Cenová rada odporučí priamu reguláciu cien len v krízovej situácii, keď už nebudú účinné iné protitrhové opatrenia na utlmenie veľkého zdražovania tovarov a služieb, resp. keď pôjde o špekulatívne nárasty cien
- Cenová rada nebude bičom na podnikateľov, jej úlohou bude predovšetkým prešetrovanie, upozorňovanie a skúmanie cenových trendov, nie bezúčelné trestanie podnikateľov
- Cenová rada sa nebude zaoberať individuálnymi porušeniami či sťažnosťami spotrebiteľov – tým sa obmedzuje riziko zneužitia tohto nového inštitútu v neprospech jednotlivých podnikateľských subjektov; rada nebude ani robiť čierne listiny firiem, ktoré príliš zvýšili ceny
- užitočnosť Cenovej rady spočíva v tom, že vysielala signály trhu, že si všimla zdražovanie, pričom trh bude potom pri ďalšom zdražovaní uvážlivejší – účinok prevencie
- Cenová rada bude činná len na prechodné obdobie počas prechodu na euro (vyše roka)
- aj Európska komisia nabáda krajiny, aby zvážili použitie rôznych opatrení na kompenzáciu enormného nárastu cien pre najviac postihnuté skupiny ľudí

Hlasy oponentov v médiách:

- zriadenie Cenovej rady je nepotrebný a ničomu neprospievajúci krok, ktorý s príchodom eura prispeje len k tomu, že sa zvýši administratívna regulácia ekonomiky; nový poradný orgán vlády bude len (dúfajme) neúčinným bábkovým a marketingovým nástrojom Roberta Fica, ktorý chce presvedčiť ľudí, že bojuje proti rastu cien
- snaha zistiť špekulatívne zmeny v cenách je nepochopením základných princípov trhovej ekonomiky a mechanizmov cenotvorby, a nie nástrojom na spomalenie zdražovania
- jedine rozvinuté konkurenčné prostredie v jednotlivých trhových segmentoch dokáže udržať ceny na uzde - jedinou účinnou kontrolou rastu cien je konkurencia na trhu (napr. v prípade potravín neumožňuje rozsiahla konkurencia na trhu nárazovo a dlhodobo zvyšovať ceny)
- možnosť šikanovania nepohodlných podnikateľov zo strany de facto vládnej Cenovej rady, pričom neexistujú opravné mechanizmy, ktorými by sa ekonomické subjekty vedeli brániť voči subjektívnemu posudzovaniu toho, čo ešte je a čo už nie je opodstatnený nárast cien – primeranosť rastu cien nie je určená presným vzorcom, ale iba dohodou v rámci úzkej skupiny ľudí
- cena výrobku alebo služby sa netvorí iba u obchodníka, ale u všetkých zúčastnených strán produktového reťazca, a preto bude skúmanie "primeranosti" ceny v prípade niektorých komplexných produktov v praxi nerealizovateľné

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Tomáš Dudáš: Podľa mňa ide skôr o marketingový krok, ktorého cieľom je vyvolať zdanie, že vláda je aktívna v tejto oblasti. Myslím si, že v slovenskej ekonomike vládne dostatočná konkurencia a spotrebitelia zhodnotia cenotvorbu jednotlivých firiem veľmi rýchlo.

Richard Ďurana: Ekonomická teória nepozná termín "opodstatnené zvyšovanie cien". Je to ilúzia vytvorená v hlavách štátnych úradníkov, ktorí už z podstaty nemôžu dokázať obsiahnuť všetky informácie, ktoré vplyvajú na vývoj cien. Odhladiac od toho, že ceny mnohých komodít sa stanovujú za hranicami Slovenska, a nemáme na ne dosah, ceny sa nestanovujú len na základe objektívnych kritérií, ale jedným z významných faktorov je subjektívne hodnotenie účastníkov obchodu, ktoré úradník nedokáže posúdiť. Jediným opodstatneným "kontrolórom" rastu cien v trhovej ekonomike by mala zostať konkurencia a zabezpečenie voľného vstupu do odvetvia, ktoré neumožní obchodníkom nárazovo a dlhodobo dvíhať ceny. Ak má vláda pocit, že nedokáže dodržať inflačné maastrichtské kritériá, mala s prijatím eura na Slovensku ešte počkať.

Peter Gonda: Cenová rada predstavuje ďalší prvok sociálneho inžinierstva - centrálnemu a zbytočnému orgánu, ktorý nemá v slobodnej spoločnosti nijaké ekonomické zdôvodnenie a opodstatnenie, keďže jeho náplňou má byť sledovanie výmenných hodnôt tovarov a služieb, ktoré sú výsledkom dobrovoľných dohôd vo výmenách medzi ľuďmi.

Igor Hornák: To si ani komentár nezasluhuje. Prekvapila ma ale kolaborácia niektorých predstaviteľov obchodu.

Igor Hurčík: Ďalšia zbytočná "komisia".

Eugen Jurzyca: Z hľadiska politických preferencií je to šikovné opatrenie. Z hľadiska budovania ekonomického myslenia voličov (ktoré dlhodobo zásadne ovplyvňuje hospodársky úspech krajiny) je to opatrenie mierne škodlivé.

Róbert Kičina: V konkurenčnom prostredí platí voľná tvorba cien. Je len na zákazníkovi, či si tovar alebo službu za danú cenu kúpi, alebo pôjde do vedľajšieho obchodu. Prečo sa štát namiesto cenových kontrol a zastrasovania podnikateľov radšej nesnaží vytvárať predpoklady na intenzívnejšiu konkurenciu (najmä cez odstraňovanie bariér podnikania v krajine)?

Viola Kromerová: Ochrana spotrebiteľa je dobrá vec, ale nemuseli by sme to preháňať. Nakoniec dobrým dôvodom na zvýšenie ceny môže byť aj zvýšený dopyt.

Ján Marušinec: Pokiaľ nie je členstvo v Cenovej rade honorované, nemala by byť jej existencia problémom. Ide skôr o sebaaprezentáciu ako o účinný nástroj v boji proti euro-inflácii, nakoľko rada nemá žiadne reálne kompetencie. Plnú zodpovednosť za uplatňovanie prípadných zásahov a opatrení na zamedzenie nárastu cien nesie vláda.

Juraj Nemec: Pokiaľ by Cenová rada mala za úlohu len monitoring, ešte by to bolo akceptovateľné. Akýkoľvek postih je rizikom vo vzťahu k našim povinnostiam ako člena EÚ (členstvo neznamená len práva, ale aj povinnosť dodržiavať princípy, nariadenia a judikáty Európskeho súdneho dvora).

František Okruhlica: Ide len o marketingový ťah predsedu vlády. Tým si získa len náklonnosť určitej skupiny podnikateľov.

Jozef Orgonáš: Výsmech všetkého.

Ludvík Posolda: Aj v nadväznosti na ďalšie opatrenia umožňujúce cenovú reguláciu už treba urobiť jediné – obnoviť Štátnu plánovaciu komisiu...

Miroslav Siváček: Úplne zbytočné opatrenie, ktoré okrem preferencií vládnych strán nerieši nič. Navyše zvyšuje transakčné náklady zavedenia eura a deformuje pohľad na funkciu trhu a úlohu

jeho subjektov. Som zvedavý na výsledky práce Cenovej rady. Koľkokrát zasadnú, aké budú výstupy. Predpokladám, že výsledok činnosti bude nula navrhnutých a uskutočnených opatrení.

Jaroslav Vokoun: Vláda robí pre výnimočné obdobie (vstup do menovej únie) výnimočné kroky. Čo prospeje prechodnému obdobiu, nech sa uplatní. Skúsenosť s reakciou trhu vo vyspelejšom Slovinsku je príkladom, ktorý by sme nemali opakovať. Jedná sa o dočasné opatrenie, čas je rýchly a za chvíľu budú na programe oveľa závažnejšie problémy.

Robert Žitňanský: "Putinovský" príspevok do našej politickej ekonómie. Ukazuje, ako málo ľudí chápe skutočnú úlohu cien v trhovej ekonomike, a ako málo je spoločnosť imúnna na hlúpe, ale populárne "riešenia". Na mentalitu obyvateľov a spôsob, akým uvažujú a budú uvažovať o trhovej ekonomike a úlohe štátu v nej, to bude mať devastujúci účinok. Opatrenie vytvára priestor na svojvôľu a korupciu (kto a ako bude posudzovať "odôvodnenosť" nárastu cien a ich súvis so zavedením eura?). Navyše podobné nápady spôsobili, že ceny mnohých služieb a tovarov zdraželi oveľa viac, než by sa to inak stalo ešte pred ich vstúpením do účinnosti a ďalší cenový skok príde, keď po roku účinnosť zasa stratia.

Anonymný komentár*: Umelo vytvorený orgán s nejasným mandátom, ktorého pôsobenie je neopodstatnené.

Umožnenie štátu vetovať cez valné zhromaždenie cenové návrhy energetických podnikov, v ktorých nemá manažérsku kontrolu, avšak má väčšinu akcií (zákon o podávaní cenových návrhov obchodných spoločností)

Primárny zdroj: Zákon (č. 429/2008 Z.z.) o podávaní cenových návrhov obchodných spoločností

Stav opatrenia v legislatívnom procese: schválené v skrátanom legislatívnom konaní 6.11.2008 v NR SR v 3. čítaní; účinnosť od: 8.11.2008

Navrhovateľ: Ministerstvo hospodárstva SR

Zámer opatrenia: ustanoviť postup pri podávaní cenových návrhov a iných návrhov v cenovom konaní Úradu pre reguláciu sieťových odvetví zo strany obchodných spoločností

Obsah opatrenia:

- úprava podmienok pre podávanie cenových návrhov obchodných spoločností, ktoré schvaľuje (ÚRSO)
- obchodná spoločnosť môže ÚRSO podať len taký návrh ceny, na ktorom sa uznesie valné zhromaždenie (doteraz bolo možné podať návrh na základe dohody predstavenstva)
- podiel hlasov na valnom zhromaždení odráža podiel akcionárov, podiel hlasov v predstavenstve nemusí
- keďže štát vlastní v dominantných energetických spoločnostiach nadpolovičnú väčšinu akcií, avšak nemá manažérsku kontrolu (teda väčšinu v predstavenstve), schvaľovanie cenových návrhov valným zhromaždením mu poskytuje väčšiu kontrolu štátu nad vývojom cien energií
- opatrenie bolo reakciou na spor z leta 2008 medzi Slovenským plynárenským priemyslom (SPP), a.s. a vládou SR o úpravách cien plynu pre domácnosti:
  - o 28.7.2008 podal SPP návrh na zvýšenie cien zemného plynu pre domácnosti o cca 16% z dôvodu výrazného nárastu nákladov na nákup plynu
  - o 26.8.2008 ÚRSO zamietol návrh SPP
  - o 4.9.2008 SPP opätovne požiadal o zvýšenie cien zemného plynu pre domácnosti o cca 20%
  - o 5.9.2008 ponúkol predseda vlády SR Robert Fico (SMER-SD) konzorcium Ruhrgas a Gaz de France, že štát za 130 mld. Sk odkúpi naspäť ich 49%-ný podiel akcií
  - o 6.9.2008 vyzvala vládna strana SMER-SD menšinových vlastníkov SPP, aby stiahli svoj návrh na zvýšenie cien plynu pre domácnosti; avizovala, že v opačnom prípade sa možno pokúsi o zmenu pomerov v predstavenstve SPP v prospech štátu
  - o 17.10.2008 oznámil Robert Fico, že v ten istý deň, ako SPP predloží ďalší návrh na zvýšenie cien plynu pre domácnosti, navrhne vláda schváliť zákon, ktorým štát získa právo veta v prípade cenových návrhov
  - o 4.11.2008 SPP podal ÚRSO cenové návrhy na zvýšenie cien zemného plynu pre domácnosti na rok 2009 o 13% a 24%
  - o 4.11.2008 bol na schôdzi NR SR prerokovaný návrh zákona o podávaní cenových návrhov obchodných spoločností
  - o 6.11.2008 bol zákon schválený v 3. čítaní

* Respondent si neželal byť menovaný.

- štát vlastní 51% akcií SPP a v predstavenstve má 3 zo 7 členov, na valnom zhromaždení má 51% hlasov, pričom na právoplatné rozhodnutie valného zhromaždenia je potrebných 52% - štát tak získal právo zablokovať akýkoľvek cenový návrh

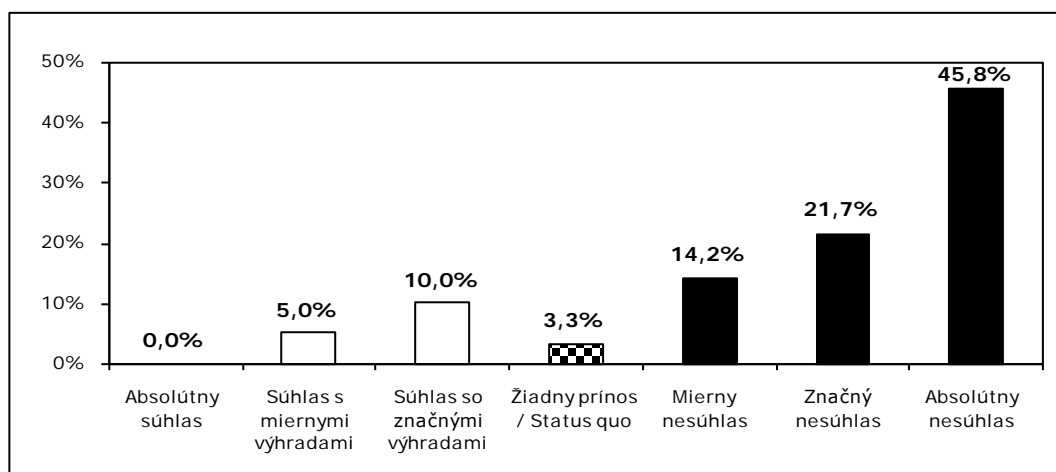
Hlasy proponentov v médiách:

- akcionár nesmie vykonávať práva akcionára na ujmu práv a oprávnených záujmov ostatných akcionárov, k čomu mohlo doposiaľ pri podávaní cenových návrhov dochádzať
- dostatok percent na podanie cenového návrhu nemá ani štát, ale ani menšinový akcionár, takže výsledná cena bude dohodou medzi zúčastnenými stranami
- opatrenie dáva štátu možnosť lepšie kontrolovať ceny na monopolistických trhoch, keďže ÚRSO môže určovať iba maximálnu cenu, prípadne spôsob jej výpočtu
- úpravou postupu pri podávaní cenových návrhov získajú väčšie právomoci starostovia a primátori, keďže vo valnom zhromaždení sedia za štát aj zástupcovia samospráv
- je nezmyselné, aby SPP zvyšoval ceny plynu v čase, keď má zisk 16,8 mld. Sk
- štát upravil rozdelenie pôsobnosti medzi orgánmi obchodných spoločností všeobecným spôsobom, čím neznevýhodnil niektorú spoločnosť oproti ostatným

Hlasy oponentov v médiách:

- zákon deformuje súťaž v postupne rozvíjajúcej sa oblasti distribúcie energií - ak štát na valnom zhromaždení podniku nebude súhlasiť s primeranou zmenou ceny kopírujúcou zmeny na burzách, zlikviduje akúkoľvek potenciálnu súťaž v tejto oblasti, keďže konkurenti nemusia byť schopní dlhodobo distribuovať energie za podobne netrhové ceny, ako budú umelo držané štátom
- v privatizačných zmluvách bola investorom, ktorí vlastnia 49%-ný podiel, prisľúbená manažérska kontrola nad podnikmi, čiže väčšina v predstavenstvách, aby aj napriek menšinovému akcionárskemu podielu investovali do slovenského energetického priemyslu; novoschválený zákon však ohrozuje kredibilitu a pozíciu Slovenska ako vhodného miesta pre veľkých investorov
- zmena pravidiel podávania cenových návrhov obmedzuje akcionárske práva menšinových akcionárov vyplývajúce z privatizačnej zmluvy, čo môže spôsobiť medzinárodné arbitráže
- vláda dáva zákonom jasne najavo, že regulačný úrad, v ktorého kompetencii je najmä vyjadrovať sa k cenovým návrhom, nie je relevantnou, nezávislou a svojprávnou inštitúciou
- v dôvodovej správe k zákonu sa uvádza nulový dosah na podnikateľské prostredie, hoci každá regulácia trhových pravidiel podnikateľské prostredie zhoršuje
- zákon bol písaný ad hoc, na základe konkrétneho sporu medzi predsedom vlády a subjektom súkromného práva, čo však môže mať vplyv aj na iné subjekty podávajúce cenové návrhy podľa daného zákona
- valné zhromaždenie musí byť zvolávané predstavenstvom istú dobu pred jeho konaním, zmena zákona tak skomplikuje prípravu cenových návrhov z časového aj procedurálneho hľadiska
- vláda návrhom na skrátené konanie porušila legislatívne pravidlá, keďže na takýto postup neboli splnené zákonné podmienky

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Vladimír Benč: Negatívny signál voči investorom.

Dušan Deván: Vďaka tomuto už nepovažujem Slovensko za právny štát.

Tomáš Dudáš: Podľa mňa ide o porušenie princípov, ktoré boli zakotvené pri privatizácii týchto podnikov, keďže zahraničný investor stráca časť svojej schopnosti riadiť efektívne podnik.

Richard Ďurana: Nekoncepčný návrh, ktorý popiera myšlienku voľného trhu s účinným dohľadom erudovaného regulátora. Obmedzuje vlastnícke práva investorov.

Igor Hornák: Určovanie cien musí byť autonómnou slobodou každého podniku, bez ohľadu na oblasť podnikania. Tvorba cien už vôbec nemá patriť do predmetu záujmu valných zhromaždení. Štát sa má starať o oslabovanie monopolného postavenia uvoľňovaním konkurencie, samozrejme zisky prirodzených monopolov je možné strážiť, ale na to existujú iné mechanizmy.

Igor Hurčík: Politické opatrenie.

Martin Jaroš: Potenciálne ešte nebezpečnejšie ako "zatváranie obchodníkov" za vyššie ceny. Môže to dlhodobo poznačiť strategické podniky a kvalitu energetickej infraštruktúry. Nech cenové návrhy podliehajú kontrole oprávnenosti, ale tá sa musí vykonávať odborným posudzovaním, nie hlasovaním "politbyra".

Eugen Jurzyca: Zákon de facto zmenil privatizačnú zmluvu s SPP. Vyslal tak signál všetkým investorom, že zmluvy u nás platia len pre slabších. Ak niekto postaví diaľnicu s nárokom na budúce zisky, môžu mu byť ktoroukoľvek budúcou vládou odňaté. S nadšeným súhlasom väčšiny.

Róbert Kičina: Neuveriteľné opatrenie. Predstavitelia vlády mali pocit, že jeden podnik sa správa arogantne, tak rýchlo pripravili zákon, aby mal štát navrch. Problémy sú tam viaceré: 1) zákon namierený proti jednému postihne stovky spoločností, 2) pri predaji podniku dá štát kompetencie do rúk manažmentu, neskôr tieto kompetencie štát zoberie zákonom, 3) zákon bol prijatý na základe pocitov členov vlády, bez akejkoľvek analýzy dopadov.

Vladimír Kvetan: Príde mi to ako zvýšenie byrokratizácie. Existuje predseda ÚRSO, ktorý má toto riešiť. Má to byť nezávislý orgán, a preto zásahy zo strany vlády by byť nemali.

Juraj Lazový: Možno nie úplne zlé opatrenie, motív však vnímam najmä ako súčasť boja "proľudovej vlády" proti "zlým monopolom".

Zdenek Lukáš: Ide o zásah do pravidiel trhového hospodárstva.

Ján Marušinec: Zmena pravidiel počas hry, významný zásah do práv investorov. Opatrenie môže mať i súdnu dohru v prípade, že štát svoje právo uplatní v neprospech investorov.

Juraj Nemec: Podľa mojich poznatkov sa Európa v podstate zhodla na tom, že regulácia cien v sektore utilít sa bude realizovať prostredníctvom nezávislých regulačných orgánov. Tu sa tento princíp nerešpektuje a posilňuje sa úloha štátu.

František Okruhlica: Zákon poškodzuje hospodársku súťaž a zasahuje do akcionárskych práv energetických podnikov. Je to neprijateľné.

Jozef Orgonáš: A ÚRSO máme na čo?

Igor Rintel: Súhlasím s prísnejšou kontrolou monopolov, ale toto nie je správna forma.

Miroslav Siváček: Zmena pravidiel počas hry a negatívne emócie spojené s vyhľadávaním nepriateľov znamenajú negatívne hodnotenie opatrenia. Jeho dôsledky môžu byť horšie, ako sa na prvý pohľad zdá. Navyše na reguláciu cien sieťových odvetví predseda existuje nezávislý úrad.

Milan Velecký: Štát má predseda regulačný úrad, nepotrebuje ďalší nástroj na tvorbu (na návrhy) regulovaných cien.

Viedecky parlament: Klesá dôveryhodnosť vlády.

Jozef Vozár: Pri vysvetlení sa nezaobídem bez výrokov politikov, ktorí opakovane tvrdili, že zmyslom uvedenej novely je preniesť zmluvou zakotvené kompetencie schvaľovania návrhov na zmeny ceny plynu z predstavenstva na valné zhromaždenie. Dohovory sa majú dodržiavať - je zásada zmluvného práva, ktorá platí od čias rímskeho práva. Okrem toho sa tu porušuje ďalšia zo základných zásad zmluvného práva. Zásada rovnosti zmluvných strán. Zmluvu možno meniť alebo doplniť iba dohodou obidvoch zmluvných strán. K čomu sa uchýlil náš zákonodarca sa dá jednoznačne nazvať obchádzaním zmluvy a právnym diktátom. Štát ako účastník zmluvného vzťahu je v rovnoprávnom postavení s akýmkoľvek iným zmluvným partnerom. Aby štát presadil svoj názor, zneužil zákonodarnú moc a mocensky zasiahol do obsahu zmluvy, konkrétne do pravidiel určovania ceny. Zákonodarný zásah do zmluvného práva je v právnom štáte nepripustný, konštatoval to už aj Ústavný súd SR. Na pochopenie tejto právnej situácie nemusí byť človek právnikom, aby si uvedomil, že právo bolo účelovo zneužitá. Nikto netvrdí, že po vstupe investorov sa nesmie zmeniť žiadny zákon. Voči zmene zákona, ktorý rieši všeobecný právny problém pre neurčitý počet subjektov a dotkne sa aj investora, pričom je v súlade s ústavou a právom EÚ, nemožno mať námietky. Ak sa zákon účelovo použije, a ešte sa o tom aj neskrývane hovorí na vyriešenie jedného parciálneho problému, ktorý presadzuje len jeden akcionár - štát, ide o zneužitie práva. Akú právnu istotu má investor, že zákonodarca to nezopakuje opätovne, keď to bude štát potrebovať? Toto má byť právna istota ako jeden z prameňov práva uznávaných právom EÚ? Tým, že štát ako akcionár verejne deklaroval prostredníctvom exekutívy, že nemá záujem na zvyšovaní cien plynu bez ohľadu na vývoj na svetových trhoch, de facto cenu plynu umelo zmrazil. Navonok ide o priaznivú správu pre spotrebiteľa, ale nie pre potenciálnych konkurentov. V

takomto prostredí nebude mať konkurencia záujem vstupovať na trh a v konečnom dôsledku na to doplatí aj tak spotrebiteľ.

Robert Žitňanský: Nerešpektovanie dohôd s investormi na Slovensku nebude pre prípadných ďalších veľkým lákadlom.

Zavedenie trestnoprávnej zodpovednosti fyzických osôb za neoprávnené stanovenie ceny nad limit stanovený rozhodnutím o cenovej regulácii alebo priamo pravidlami zákona o cenách (novela Trestného zákona)

Primárny zdroj: Novela (č. 497/2008 Z.z.) Trestného zákona (č. 300/2005 Z.z.)

Stav opatrenia v legislatívnom procese: schválené 6.11.2008 v NR SR v 3. čítaní; účinnosť od: 20.12.2008

Navrhovateľ: Ministerstvo spravodlivosti (MS) SR

Zámer opatrenia: posilniť prvky právneho poriadku SR zamerané na ochranu spotrebiteľa a zároveň reagovať na možný vplyv zavedenia eura na rast spotrebiteľských cien tovarov a služieb v SR

Obsah opatrenia:

- kto poškodí spotrebiteľa a spôsobí mu škodu tým, že ako oprávnená osoba na strane predávajúceho určí cenovú ponuku, na základe ktorej dôjde k predaju tovaru alebo poskytnutiu služby za cenu prevyšujúcu obmedzenie ustanovené všeobecne záväzným právnym predpisom alebo rozhodnutím vydaným na jeho základe, sa potrestá odňatím slobody podľa rozsahu škody od 6 mesiacov až do 12 rokov – nové ustanovenie Trestného zákona sa teda vzťahuje len na tovary a služby, ktoré podliehajú cenovej regulácii (napr. energie pre domácnosti, niektoré poštové služby, služby notárov či ceny niektorých liekov), alebo ich cena je v priamom rozpore s pravidlami zákona o cenách (napr. neprimeraná cena predávajúceho v dominantnom postavení na trhu) alebo iným zákonom obmedzujúcim voľnú tvorbu cien
- na trestnú zodpovednosť stačí len pokus o spáchanie trestného činu
- doposiaľ hrozili predávajúcim za vyššie uvedený prehrešok len sankcie administratívneho charakteru (pokuty, odobratie živnostenského oprávnenia)
- predseda vlády SR pôvodne chcel, aby boli postihovaní všetci obchodníci, ktorí zdrazia svoj tovar (najmä dennej spotreby) v súvislosti s prechodom na euro – ceny väčšiny produktov (vrátane potravín) a služieb sú však neregulované, a tak nakoniec nebudú spadať pod Trestný zákon (iba ak by zákonodarcu rozšíril cenovú reguláciu aj na ďalšie produkty)
- na Slovensku nesú právnu zodpovednosť len fyzické osoby, a tak sa nového trestného činu môže dopustiť len fyzická osoba, ktorá je zodpovedná za tvorbu cien, a nie ten, kto predáva tovar, alebo poskytuje službu

Hlasy proponentov v médiách:

- nejde o rozšírenie rámca legislatívnych zákazov a obmedzení v cenovej oblasti, tie zostávajú nemenné, akurát sa dopĺňa mozaika zákonného postihu o trestnoprávnu formu - takýto prístup sa všeobecne i v historicky špecifickej situácii zavádzania eura, s poznaním možných rizík jeho dopadu na spotrebiteľskú sféru, javí v trhovej, ale zároveň i sociálne orientovanej ekonomike ako nálezitý
- novela môže poslúžiť pri ochrane občanov a spotrebiteľov pred špekulantmi, ktorí neopodstatnene zvýšia ceny v súvislosti s prechodom na euro
- pozitívom je, že sa nakoniec odstúpilo od všeobecne platnej trestnoprávnej zodpovednosti pri porušení cenovej disciplíny v dôsledku prijímania eura (pre všetky, aj neregulované, produkty a služby), nakoľko by taká novela bola veľmi ťažko vykonateľná - ťažko by sa totiž dalo rozlíšiť, či k nárastu cien prišlo kvôli euru, alebo k nemu viedol napr. zvýšený dopyt, vyššie náklady a pod., a tiež by sa muselo definovať, čo znamená neodôvodnené zvyšovanie cien, čo by nakoniec mohlo vážne naštříbiť jeden zo základných pilierov trhovej ekonomiky, kde cena efektívne vyjadruje vzácnosť daného statku

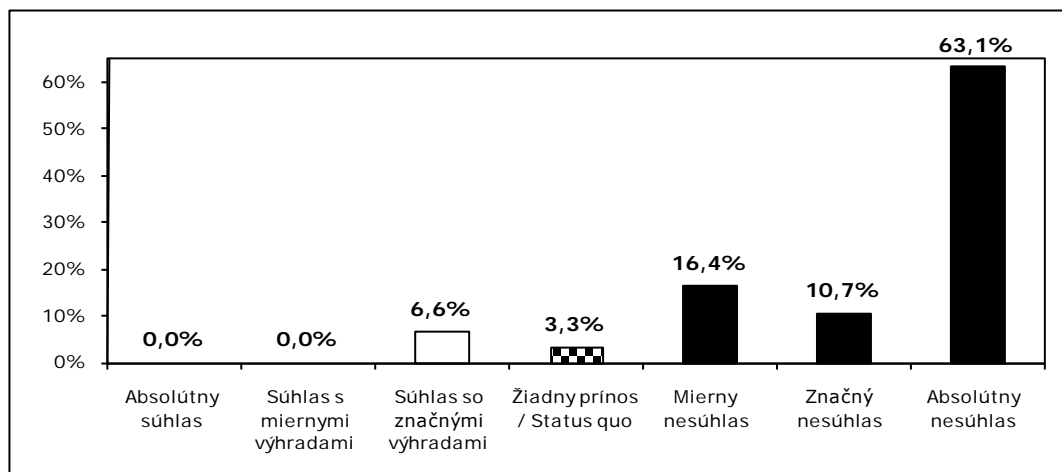
Hlasy oponentov v médiách:

- politicky motivovaná a populistická novela, ktorá akurát docielila pravý opak - rast cien v období pred účinnosťou novely a pred prechodom na euro, keďže ceny obchodníci radšej "preventívne" zvýšili práve pre obavy z obmedzujúcich opatrení vlády; obchodníci sa totiž mohli právom obávať, že po prechode na euro nebudú môcť legálne upravovať ceny tak, aby zohľadňovali novú situáciu na trhu, takže to radšej urobili skôr

- zbytočné opatrenie - spotrebiteľov pred vysokými cenami najefektívnejšie ochráni rozvinuté konkurenčné prostredie na trhu, teda možnosť slobodne si voliť predávajúceho, a nie snaha centrálne určovať ceny, čo sa nikdy neosvedčilo
- novela výrazne nezvyší ochranu spotrebiteľov pri prechode na euro, ktorá je aj tak na dostatočnej úrovni, keďže sa týka iba regulovaných cien
- neopodstatnenosť a nelogickosť možnej cenovej regulácie v súvislosti so zavádzaním eura a následný trestnoprávny postih - cena je totiž výsledkom dobrovoľnej dohody predávajúceho a kupujúceho, do ktorej štát nemá čo zasahovať; cena závisí od ponuky a dopytu a zásahy štátu ju môžu iba deformovať
- neprimeranosť trestnoprávnych sankcií (odňatie slobody až do 12 rokov) na ochranu cenovej disciplíny – stačilo ponechať len peňažné sankcie, ktoré sú dostatočným odstrašujúcim nástrojom
- kriminalizácia obchodníkov
- mať v Trestnom zákone ustanovenie, ktoré sa len odvoláva na ďalšie všeobecne záväzné právne predpisy, nie je celkom štandardné, lebo sa trestnoprávna zodpovednosť môže meniť aj vtedy, keď samotný Trestný zákon zostane nezmenený – trestnoprávna zodpovednosť by sa mohla teda výrazne rozšíriť, ak by vláda pristúpila k regulácii ďalších cien tovarov a služieb, k čomu si vytvorila priestor predchádzajúcou úpravou zákona o cenách
- nie je jasné, kto konkrétne bude trestne stíhaný v prípade, keď predávajúcim je právnická osoba, teda či pôjde o postihovanie vlastníkov – fyzické osoby, štatutárnych zástupcov, manažérov, pracovníkov predajných prevádzok, účtovníkov a pod.
- nejasné, ako sa bude dokazovať predávajúcemu úmysel spôsobenia škody kupujúcemu, keďže spotrebiteľ si svojim slobodným, dobrovoľným rozhodnutím kúpi nejaký tovar za ním akceptovanú cenu

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Vladimír Benč: Zbytočné opatrenie, ktoré popiera dobrovoľnú dohodu kupujúceho a predávajúceho o cene. Som zvedavý, či vláda začne postihovať aj ľudí, čo chodia za nákupmi do Poľska, Maďarska či na Ukrajinu – kde sa o cene dá skutočne dohadovať.

Dušan Deván: Žiadne ekonomické opatrenie, ale marketingová kampaň vlády.

Juraj Draxler: Prechod na euro riziko rozkolísania cenovej hladiny predstavoval, takže ani takého opatrenie celkom neodsudzujem, ale problematická je vykonateľnosť zákona a tiež prístup k problematike (narychlo).

Tomáš Dudáš: Zbytočná regulácia, ktorá reálne nikdy nebude využitá.

Richard Ďurana: Regulácia cien môže viesť k nedostatku alebo zníženej kvalite produktov, čo v konečnom dôsledku poškodí spotrebiteľa. Táto novela svedčí o nepochopení najdôležitejšej signálnej sústavy v trhovom hospodárstve, a tou je cenotvorba. Bez nej nevieme, čo, koľko, kedy a ako vyrábať a ekonomicky kalkulovať. Dopad tejto regulácie bude závisieť od aplikácie v praxi. Doposiaľ nedošlo našťastie k uplatneniu tohto ustanovenia.

Igor Hornák: Maximálnym populizmom zavážajúci nezmysel s nulovým dopadom, ktorý len ďalej rozširuje možnosť buzerácie podnikateľov. Trhu vlastné porovnávanie cien a hlasovanie nohami je ďaleko účinnejšie.

Igor Hurčík: Politický zákon.

Martin Jaroš: Neviem sa vyjadriť bez použitia vulgarizmov...

Eugen Jurzyca: Za predaj drahých párkov sa u nás do väzenia zrejme chodiť nebude. Je to ale signál, ktorý ovplyvňuje atmosféru v spoločnosti. Buduje triednu nenávisť, ktorá nepatrí do tohto storočia. Zahmlieva, aké faktory vedú v modernej spoločnosti k reálnemu znižovaniu cien.

Róbert Kičina: Krásny príklad megazbytočného opatrenia. Máme euro a zaujímavé je, že tie ceny sa nejako skokovo nepomenili. Je to azda tým, že sa podnikatelia boja, že by za to mohli ísť do basy??? Prečo sa štát montuje do vecí, do ktorých sa nemá (obmedzovanie slobodnej cenotvorby podnikateľov v konkurenčnom prostredí) a nemontuje sa do vecí, do ktorých sa má (súdnicstvo, byrokracia, korupcia, atď.)?

Viola Kromerová: Celý proces prijímania eura bol príliš ochranársky ladený v prospech spotrebiteľa, pritom takéto negativistické deformácie v zákonoch ničomu nepomohli, lebo sa nedali dosť dobre v praxi uplatniť.

Vladimír Kvetan: Aj napriek nesúhlasu s takouto deformáciou trhu je možné vidieť stabilizáciu cien aj po zavedení eura.

Juraj Lazový: Zbytočné populistické gesto.

Zdenek Lukáš: Ide o zásah do pravidiel trhovej ekonomiky.

Ján Marušinec: Cenový Taliban. Skúsenosť ukázala, aké zbytočné bolo toto opatrenie.

Juraj Nemec: Naša spoločnosť sa formálne aj verbálne hlási k sociálne orientovaným trhovým ekonomikám. V takom prípade platí, že na konkurenčných trhoch sa cena odvíja od dopytu a ponuky. Odvodzovanie ceny od nákladov je návrat k socialistickej ekonomike, ktorá sa preukázateľne neosvedčila.

František Okruhlica: Je to jednoznačne populistický ťah vlády, ale sčasti mu nahrávajú samotní obchodníci, ktorí mnohokrát "nevedia, koľko je už dosť". Stačí ísť v Bratislave do obchodov v akokoľvek sortimente a ceny porovnajte so susednými krajinami, a to nie je len teraz – to je roky rovnaká situácia. Chodím radšej nakupovať do Rakúska a Čiech. A to ešte nehovorím o kvalite služieb – predavačky - "podávačky" vás "ošacujú" už pri vstupe do obchodu a dajú vám najavo, kto je pán v obchode. Proste hrozná kultúra tohto národa. A toto nahráva opatreniam, o ktorých uvažovať je nemysliteľné vo vyspelých civilizovaných krajinách.

Jozef Orgonáš: Zdá sa, že socialisti potrebujú nepriateľa, keď nevedia "kam z konopí". Čo sú obchodníci, ako branža, tí, ktorí nedodržia slovo? Veď v júli prijali výzvu Združenia obchodu a cestovného ruchu SR k cenovej stabilite. Následné výsledky potvrdili, že vedia držať slovo.

Ján Pokrivčák: Vláda by mala podporovať väčšiu konkurenciu, ktorá povedie k nižším cenám. Najnižšie ceny sú v štátoch, ktoré majú liberálny medzinárodný obchod, a kde sú dobré podmienky na investovanie a podnikanie.

Radoslav Procházka: Táto novela nemala iný účel, ako umožniť jej ideovému tvorcovi prezentáciu v televíznom spravodajstve. Tvoriť právo za takýmto účelom je zlé a priori, a o to horšie, ak obsah takéhoto práva oslabuje samé základy slobodnej výmeny medzi slobodnými ľuďmi.

Igor Rintel: Čistý populizmus.

Eva Sárázová: Skúsenosti z iných krajín hovoria o tom, že takéto opatrenia sa väčšinou mýňajú svojim zámerom. Navyše je možné, že niektorí obchodníci "pre istotu" zvýšili ceny už v lete 2008 (teda pred vypuknutím krízy, kedy si to pri postačujúcom dopyte mohli ešte dovoliť), a to pre obavy z možných cenových kontrol či prísneho uplatňovania novely Trestného zákona.

Miroslav Siváček: Nezmyselné opatrenie v praxi pravdepodobne nevykonateľné. Škoda času, ktorý bol príprave zákona venovaný a emócií, ktoré ho sprevádzali. Ďalší komentár je zbytočný.

Radoslav Štefančík: Opatrenie štátnych byrokratov s komunistickou mentalitou ešte stále nechápajúcich zákony slobodného trhu.

Luboš Vagač: Takéto opatrenie nemá čo hľadať v trhovej ekonomike. Zapadá do obrazu "dobrej vlády" bojujúcej proti "zlým podnikateľom".

Milan Velecký: Zbytočné opatrenie.

Jozef Vozár: Obyčajne k trestnoprávnym sankciám pri riešení týchto vzťahov dochádza v prípadoch celoplošného regulovania cien, lístkového systému, vojnového stavu, teda v prípadoch nedostatku tovaru a služieb či existencie čierneho trhu. Predpokladám, že nemáme ambície naplniť tieto kritériá. Len pre zaujímavosť trestnoprávne sankcionovanie neodôvodneného zvyšovania cien na našom území umožňoval zákon číslo 63 z roku 1940 o Cenovom úrade v bývalom totalitnom Slovenskom štáte. Ten určoval najvyššie alebo pevné ceny a cenové rozpätie niektorých tovarov. Kto porušil ustanovenie tohto zákona, spáchal priestupok a hrozilo mu väzenie do 6 mesiacov alebo peňažný trest do 500-tisíc korún slovenských. Uvažovať o trestnej zodpovednosti v týchto prípadoch je nielen neadekvátne, ale hlavne neúčinné. Trestné právo sa má používať iba tam, kde už iné prostriedky nestačia. Trestná zodpovednosť sa považuje za najprísnejší druh právnej zodpovednosti, a to nielen možnými sankciami, ale hlavne na podmienky jej vzniku. Na vznik

trestnej zodpovednosti musí byť splnených množstvo kumulatívnych podmienok. Inak povedané, ak by nejaké konanie spĺňalo kritériá na občiansko-právnu či administratívnu zodpovednosť, nemusí spĺňať kritériá pre trestno-právnu zodpovednosť. Ekonomické zákony platia, či si to niekto praje alebo nie. Možno sa podarí na určité obdobie administratívne či dokonca trestnoprávne zmraziť ceny. Neskoršie dôsledky takejto úpravy pocíti hlavne ten, koho chcel zákonodarcu chrániť - spotrebiteľ.

Robert Žitňanský: Čistý populizmus.

Verejné financie a dane

Zavedenie zamestnaneckej prémie - negatívnej dane pre zamestnancov s príjmom od polovice minimálnej mzdy až po čistý príjem na úrovni nezdaniiteľného minima; maximálna výška prémie za rok 2009 - 181 EUR (novela zákona o dani z príjmov)

Primárny zdroj: Novela (č. 563/2008 Z.z.) zákona (č. 595/2003 Z.z.) o dani z príjmov

Stav opatrenia v legislatívnom procese: schválené 26.11.2008 v NR SR v 3. čítaní; účinnosť od: 1.1.2009

Navrhovateľ: Ministerstvo financií (MF) SR

Zámer opatrenia: zvýšiť zamestnanosť dlhodobo nezamestnaných, ktorí majú reálnu šancu nájsť si zamestnanie len s nízkym príjmom; zlepšiť sociálnu situáciu nízkopríjmových zamestnancov; zvýšiť motiváciu pracovať aj za nižšie mzdy a podporiť občanov, ktorí pracujú len časť zdaňovacieho obdobia

Obsah opatrenia:

- zavedenie zamestnaneckej prémie (pôvodne bonusu) - tzv. negatívnej (zápornej) dane pre zamestnancov s nízkymi príjmami:
  - na ročné hrubé príjmy nižšie ako 6-násobok minimálnej mzdy sa zamestnanecká prémie nevzťahuje
  - pre ročné hrubé príjmy v intervale od 6-násobku (1773 EUR) do 12-násobku minimálnej mzdy (3546 EUR) je zamestnanecká prémie rovná 19% z rozdielu medzi nezdaniiteľnou časťou základu dane na daňovníka za daný rok (pre rok 2009: 4025,7 EUR) a základom dane (=príjem mínus odvody) zamestnanca za daný rok pri minimálnej mzde (ročný základ dane pri min. mzde: 3073 EUR) – zamestnanecká prémie pre tento interval je 181,02 EUR (5453 Sk) ročne (15,09 EUR (454 Sk) mesačne), čo je zároveň aj maximálna výška prémie
  - pre ročné hrubé príjmy vyššie ako 12-násobok minimálnej mzdy je zamestnanecká prémie rovná 19% z rozdielu medzi nezdaniiteľnou časťou a základom dane zamestnanca za daný rok
  - ak je základ dane zamestnanca väčší ako nezdaniiteľná časť na daný rok, zamestnanecká prémie sa neuplatňuje
  - pre rok 2009 platí: pri ročnom hrubom príjme od 1773 EUR do 3546 EUR je zamestnanecká prémie 181,02 EUR; pri vyšších príjmoch rovnomerne klesá, a pri ročnom hrubom príjme vyššom ako 6446 EUR (139 963 Sk) (387,16 EUR (11 664 Sk) mesačne) je prémie nulová
  - ak by vláda SR v dôsledku hospodárskej krízy razantne nezvýšila na prechodné obdobie nezdaniiteľné minimum, tak by maximálna výška zamestnaneckej prémie nebola 181 EUR (5453 Sk), ale len necelých 69 EUR (2074 Sk), čo je 5,74 EUR (173 Sk) mesačne
- zamestnanec má nárok na takú časť vypočítanej prémie, koľko mesiacov z daného roka dosahoval príjmy spĺňajúce nasledovné požiadavky; pokiaľ ich spĺňal menej ako 6 mesiacov, nárok na prémie nemá:
  - príjmy má iba zo závislej činnosti a len na území Slovenskej republiky
  - príjmy nemôžu byť dosiahnuté len na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru
  - príjmy nesmú pochádzať z podielov na zisku, z podnikania, z prenájmu, z kapitálového majetku, prípadne z ostatných zdrojov s výnimkou takých, ktoré boli zdanené zrážkovou daňou (pokiaľ má aj príjmy zdanené zrážkovou daňou, nemôže pri nich uplatniť možnosť vrátenia zrážkovej dane)
  - nesmie poberať k 1. januáru daného roku starobný, predčasný starobný alebo výsluhový dôchodok a ani mu nesmie byť spätne priznaný
  - nesmie v danom roku dostať príspevok na podporu udržania sa v zamestnaní
- zamestnanecká prémie sa uplatňuje v nasledujúcom kalendárnom roku v rámci ročného zúčtovania dane alebo v rámci ročného zúčtovania preddavkov na daň a postupuje sa

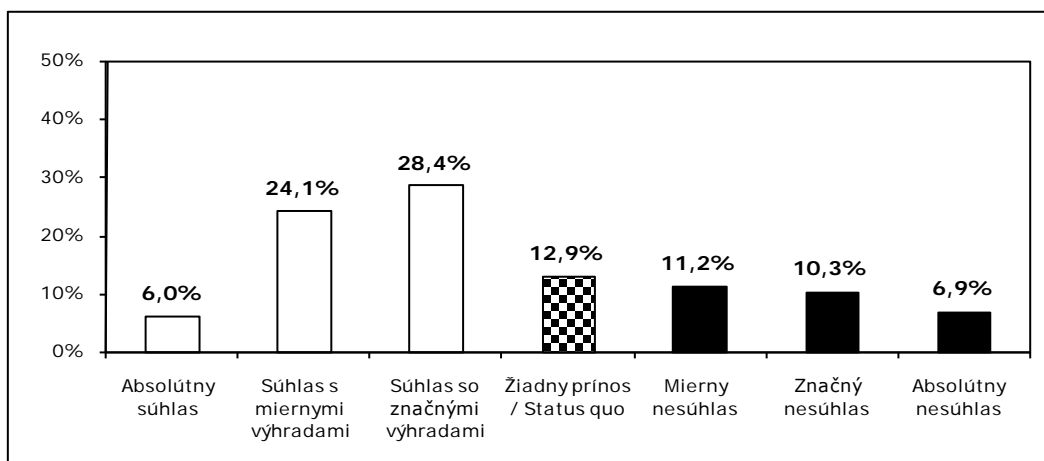
rovnako, ako pri uplatňovaní nároku na daňový bonus – prvýkrát sa teda zamestnanecká prémie vypláti zamestnancom v marci 2010 za obdobie roka 2009

Hlasy protagonistov v médiách:

- záporná daň je adresná forma dodatočnej sociálnej pomoci občanom, ktorí sa vlastným úsilím snažia zlepšiť si životné podmienky, pričom nemajú možnosť zamestnať sa pri vyššej mzde
- koncept negatívnej dane je dlhodobo uznávaný mnohými významnými ekonómami ako efektívny nástroj na zaistenie minimálneho príjmu pri vyhnutí sa obrovskej byrokracie spojenej s vyplácaním sociálnych dávok - jeden z mála príkladov, kedy je efektívne robiť sociálnu politiku cez nástroje daňovej politiky
- práve lacná práca má vysoké daňovo-odvodové zaťaženie, čo je jednou z hlavných bariér pri prechode od nepracovania k práci, preto treba toto zaťaženie znížiť
- zavedenie zamestnaneckej prémie predstavuje v podmienkach Slovenska nový spôsob v oblasti riešenia otázky nezamestnanosti
- pre štát je výhodnejšie mierne dotovať najnižšie príjmy ako nezamestnaným platiť najprv podporu v nezamestnanosti a po 6 mesiacoch pomoc v hmotnej núdzi – nielenže je to drahšie, ale dotknutí navyše ani nerobia
- zavedením zamestnaneckej prémie sa ďalej zvyšuje progresivita systému zdaňovania príjmov fyzických osôb, čo je v súlade s Programovým vyhlásením vlády SR; zavedenie zamestnaneckej prémie znamená rozhodujúci krok v naplňaní predsavzatí Modernizačného programu – Slovensko 21 v kapitole Zamestnanosť

Hlasy oponentov v médiách:

- opatrenie je nesystémové, keďže de facto zavádza ďalšiu sociálnu dávku a zneprehľadňuje už aj tak zložitý daňovo-odvodový systém
- štát síce vráti pár euro na daniach, ale berie desiatky euro na odvodoch – lepšia cesta by bola znižovať odvodové zaťaženie
- negatívna daň síce nie je zlá myšlienka, ale bola prijatá v takej komplikovanej podobe a s toľkými podmienkami, že zvýšenie administratívneho zaťaženia zamestnávateľov a daňových úradov preváži nad prínosom pre zamestnancov
- výška zamestnaneckej prémie (najmä po prechodnom období, kedy sa zníži nezdaniteľné minimum), ktorá sa zamestnancom s nízkou mzdou navyše vypláca iba raz ročne, nie je dostatočným stimulom zamestnať sa – v súčasnosti existujú príspevky, ktoré uchádzačov o zamestnanie motivujú viac
- zavedenie prémie má za cieľ podporiť zamestnávanie zamestnancov za minimálnu mzdu alebo nižšiu, čím vytvára priestor pre zmrazovanie minimálnej mzdy
- zamestnanecká prémie nie je adresná z hľadiska štruktúry zamestnancov, navyše nie sú preskúmané ani prepojenia a dôsledky na oblasť sociálnych dávok
- prémie sa týka len nízkopríjmových zamestnancov, a nie napr. živnostníkov s nízkymi príjmami
- financie na sociálne programy boli rozdelené a adresované nesprávne – pokiaľ vláda vidí v zamestnaneckej prémii dlhodobé a účinné riešenie, väčšia časť financií sa mala použiť na výrazné zvýšenie nezdaniteľného minima
- podmienky pre získanie nároku na prémie sú nespravodlivé napríklad voči ľuďom, ktorí berú minimálnu mzdu 10 mesiacov nepretržite, ale 5 mesiacov im spadne do jedného roka a ďalších päť do druhého
- systém výpočtu negatívnej dane je závislý od toho, že nezdaniteľné minimum je vyššie ako minimálna mzda – pokiaľ to bude opačne, žiadna zamestnanecká prémie vyplatená nebude
- zvyšovanie mzdy nízkopríjmových skupín zamestnancov by sa malo riešiť prostredníctvom rýchlejšieho rastu minimálnej mzdy, a nie prerozdeľovaním daňových príjmov
- prostriedkom na znižovanie nezamestnanosti by mal byť hlavne adresný individuálny prístup k nezamestnaným zo strany úradov práce a neštátnych poskytovateľov služieb, a nie pomoc aj tým, ktorí za nízku mzdu pracujú úmyselne, aby napr. obišli platenie vysokých odvodov, pričom zvyšok mzdy si vyplatia napr. ako podiel zo zisku

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Vladimír Benč: Ďalšia byrokratizácia a zneprehľadňovanie systému, vrátane preferencovania určitých skupín na úkor iných. Myslím si, že by sme mali ísť iným smerom.

Dušan Deván: Ešte by sme mohli pridať daň 100 EUR mesačne za každý bod IQ nad 120 a doživotné daňové prázdniny pre všetkých pod 85. By domachrovali, svine podnikateľské. (Ospravedlňujem sa za vulgarizmy v citátoch pospolitého jánošíkovského ľudu.)

Richard Ďurana: Nejde o nič iné len o správne kamuflované zníženie daní, ktoré inak vláda tak vehementne odmieta. Zvýšenie motivácie pracovať, i keď aj za menej peňazí, treba rozhodne hodnotiť kladne. Na druhej strane treba dodať, že štát nákladne kompenzuje negatíva vyplývajúce z existencie minimálnej mzdy, ktorou de facto zrušil možnosť nájsť menej platenú prácu. Viac ako znížovanie daní by bolo vhodné upraviť sadzby odvodov pre pracovné miesta s nízkou pridanou hodnotou, ktoré môže nielen čiastočne zvýšiť čisté príjmy zamestnancov, ale aj zvýšiť tvorbu týchto pracovných miest.

Igor Hornák: Záujem rehabilitovať aj nízkopríjmovú prácu a urobiť ju zaujímavejšou je pozitívom. Celkové riešenie nákladov na zamestnancov by si ale zaslúžilo ďaleko väčšiu pozornosť.

Martin Hošták: Myšlienka dobrá, avšak výška príspevku evokuje otázku, do akej miery berie MF SR zamestnaneckú prémie vážne.

Igor Hurčík: Nesystémová politika.

Martin Jaroš: V princípe sa mi nápad páči, ale realizácia je divná. Vyplácanie raz za rok dosť rozriedzuje zamýšľaný motivačný efekt na hľadanie si práce. A prekombinované komplikované podmienky zbytočne zaťažujú mzdárov.

Eugen Jurzyca: Riziko je, že administratívne náklady na opatrenie prevýšia jeho prínos. Je totiž veľmi nesmelé.

Róbert Kičina: Zbytočná komplikácia daňového systému. Namiesto toho by sa malo MF SR viac zamerať na znížovanie odvodového zaťaženia pre nízkopríjmových ("nezodvodovateľné minimum"). Tým by boli nízkokvalifikovaní zamestnanci lačnejší a atraktívnejší pre zamestnávateľov. Výška prémie bude mať minimálne motivujúce účinky.

Viola Kromerová: Som za flexibilitu trhu práce, za rozšírenie možnosti sa zamestnať pre každého, kto je ochotný takúto prácu prijať. Nie som zástancom opatrení, ktoré stále menia pravidlá a pritom majú len minimálny efekt. Javí sa mi to príliš komplikované a v konečnom dôsledku sa to najčastejšie len zneužíva. Obávam sa, že toto budú využívať určité skupiny zamestnávateľov – stále budujeme náš úspech na lacnej pracovnej sile.

Juraj Lazový: Som milo prekvapený z prijatia tohto opatrenia, za ktoré by sa nemusela hanbiť ani predchádzajúca "protiľudová" vláda.

Ján Marušinec: Myšlienka je to dobrá, škoda len, že vysoké odvodové zaťaženie nízkopríjmových skupín zamestnancov sa rieši cez daňový systém.

František Okruhlica: Opatrenie narúša dynamiku vývoja ekonomiky.

Jozef Orgonáš: Rovná daň by bola asi lepším riešením.

Igor Rintel: Nemá to podstatný vplyv, ale každé zníženie daní schvaľujem.

Luboš Vagač: Toto opatrenie si vyžiada po čase dôkladné prehodnotenie nákladov a prínosov na zamestnanosť a sociálnu situáciu nízkopríjmových skupín.

Milan Velecký: Dobrá myšlienka - negatívna daň, zlá - príliš komplikovaná realizácia.

Viediecky parlament: Nesystémové a komplikované.

Štátny rozpočet na rok 2009 (schodok štátneho rozpočtu – 30 mld. Sk (1 mld. EUR); deficit verejných financií – 2,08% HDP)

Primárny zdroj: Zákon (č. 596/2008 Z.z.) o štátnom rozpočte na rok 2009

Stav opatrenia v legislatívnom procese: schválené 28.11.2008 v NR SR v 3. čítaní; účinnosť od: 1.1.2009

Navrhovateľ: Ministerstvo financií (MF) SR

Zámer opatrenia: pokračovať v konsolidácii verejných financií s cieľom dosiahnuť vyrovnaný rozpočet najneskôr v roku 2012

Obsah opatrenia:

- rozpočítaný deficit verejných financií v roku 2009 vyjadrený v metodike ESA 95 - 2,08% HDP (46,9 mld. Sk (1,56 mld. EUR)); v roku 2008 to bolo 2,3% HDP (46,5 mld. Sk)
- plánovaný deficit na rok 2009 sa pôvodne očakával na úrovni 1,7% HDP (38,3 mld. Sk (1,27 mld. EUR)), po zohľadnení dopadov finančnej krízy (zníženie očakávaného rastu HDP z 6,5% na 4,6%) sa revidovala príjmová časť, a teda aj deficit
- plánovaný schodok štátneho rozpočtu (ŠR) na rok 2009 vyjadrený na hotovostnom princípe – 30,4 mld. Sk (1,009 mld. EUR); v roku 2008 to bolo 31,98 mld. Sk (1,06 mld. EUR)
- príjmy ŠR by sa oproti roku 2008 mali zvýšiť o 13% (na 395 mld. Sk (13,12 mld. EUR)) a výdavky o 11,8% (na 425 mld. Sk (14,11 mld. EUR))

Rozpočtovanie verejných výdavkov podľa vybraných oblastí					
oblasť	2008		2009		nominálna zmena
	mld. Sk	% HDP ¹	mld. Sk	% HDP ²	%
Zdravotníctvo	100,5	5,05	116,4	5,16	15,82
Školstvo a veda	84,5	4,25	100,1	4,44	18,46
Sociálna inklúzia	43,8	2,20	48,1	2,13	9,83
Obrana	31,8	1,60	32,0	1,42	0,76
Pôdohospodárstvo	29,1	1,46	28,6	1,27	-1,66
Financie	10,8	0,54	14,1	0,63	31,01
Životné prostredie	10,1	0,51	11,7	0,52	16,07
Výstavba diaľnic	15,1	0,76	21,2	0,94	40,04
Hospodárstvo	9,2	0,46	9,3	0,41	1,64
Podpora bývania	7,9	0,40	8,1	0,36	3,05
Spravodlivosť	9,5	0,48	10,5	0,46	10,48
Kultúra	12,3	0,62	14,9	0,66	21,38
¹ prognóza HDP podľa údajov MF SR v čase prípravy rozpočtu na rok 2008					
² prognóza HDP podľa údajov MF SR v čase prípravy rozpočtu na rok 2009					

Zdroj: MF SR; prepočty INEKO

- oblasti s najväčším nominálnym nárastom verejných výdavkov oproti predošlému roku (väčším ako 11,8%, teda väčším ako rast celkových výdavkov rozpočtu): kancelária Ústavného súdu SR (+53,5%), Štatistický úrad SR (+48,7%), výstavba diaľnic (+40,1%), vysoké školy (+33,5%, avšak po odrátaní zdrojov z eurofondov: +10,8%), financie (+31%), Úrad pre verejné obstarávanie (+25,8%), kultúra (+21,4%), školstvo a veda (+18,5%), životné prostredie (+16,1%, po odrátaní zdrojov z eurofondov: -2,9%), zdravotníctvo (+15,8%)
- nižší rast výdavkov, ako je rast celkových výdavkov ŠR: spravodlivosť (+10,5%), sociálna inklúzia (+9,8%), Slovenská akadémia vied (+4,52%)
- rast verejných výdavkov na úrovni alebo pod úrovňou plánovanej inflácie (3,9%): podpora bývania (+3,1%), hospodárstvo (+1,6%), pôdohospodárstvo (-1,66%, porovnanie rokov 2009 a 2008 po odrátaní zdrojov z eurofondov: +21,1%)

Hlasy proponentov v médiách:

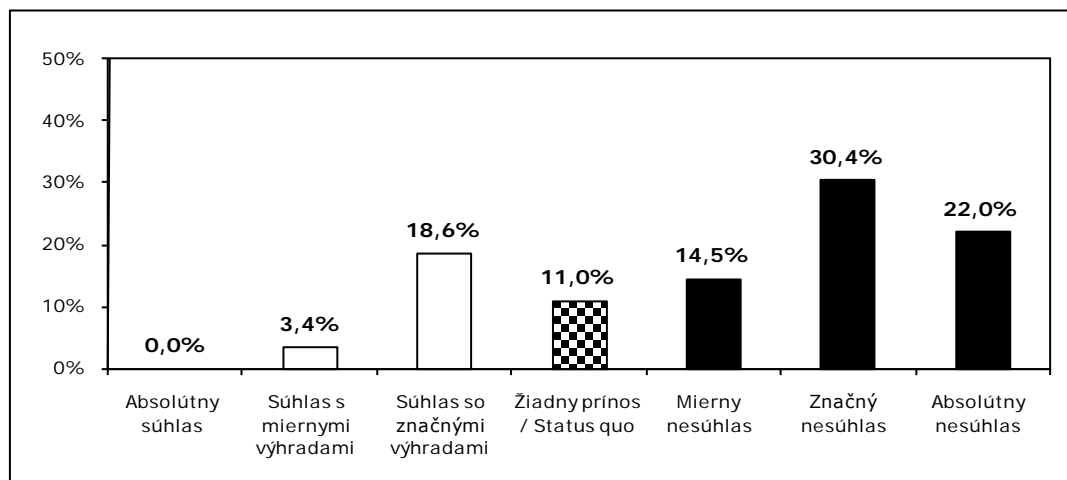
- rozpočet dbá práve na tie rezorty, ktoré boli v minulosti podfinancované – napríklad na vysoké školy pôjde o 5,65 mld. Sk (187 mil. EUR) viac ako v predošlom roku
- deficit je pod priemerom krajín EÚ, hoci Slovensko ešte stále patrí medzi štáty v prudkej tranzícii, ktoré vynakladajú rozsiahle výdavky na výstavbu infraštruktúry, na tvorbu inštitúcií a pravidiel, aby sa priblížili najvyspelejším a stabilným ekonomikám EÚ

- Slovensko ako jedna zo štyroch krajín EÚ napriek finančnej kríze medziročne znížila plánovaný deficit verejných financií
- rozpočet je expanzívny práve preto, aby priniesol do ekonomiky nové impulzy (zvýšenie agregovaného dopytu) a je postavený tak, aby ochránil slovenskú ekonomiku pred negatívnymi dopadmi zníženého dopytu po tovaroch v zahraničí, ktorý nastal po vypuknutí globálnej finančnej krízy
- revidovaný vyšší očakávaný deficit by mal vykryť prípadné straty, ktoré vzniknú v dôsledku hospodárskej krízy
- rozpočet dôsledne dodržiava maastrichtské kritériá a záväzky Paktu stability a rastu, pozitívne je aj napĺňanie a realizácia Programového vyhlásenia vlády SR

Hlasy oponentov v médiách:

- namiesto zvyšovania deficitu mala vláda škrtat' výdavky, napríklad znižovať počet zamestnancov vo verejnej správe či zrušiť rezervu predsedu vlády, ktorá sa oproti minulému roku strojnásobila
- hoci vláda avizovala šetrenie, keďže nechcela zbytočne zadlžovať ďalšie generácie, po znížení očakávaného rastu HDP bola revidovaná iba príjmová, a nie aj výdavková časť
- rozpočet nereaguje dostatočne na finančnú krízu a nedáva základný impulz rozvoju ekonomiky v čase, keď táto stráca dych
- rozpočtový deficit bude aj v dôsledku hospodárskej krízy oveľa vyšší, ako je plánovaný, pričom MF SR a vláda SR si to otáľajú priznať, a ako keby len pasívne čakali na zázrak a nepripravovali sa na krízové scenáre zlého vývoja rozpočtu
- nový rozpočet nedostatočne reflektuje potreby trhu práce, keďže výdavky na politiku zamestnanosti sú takmer rovnaké ako v roku 2007, hoci nezamestnanosť patrí medzi najvyššie v EÚ a kvôli hospodárskej kríze sa pravdepodobne ešte zvýši
- skutočný deficit bude v reáli ešte vyšší, keďže vláda počítala s príjmami 150-tisíc sporiteľov, ktorí mali vystúpiť z II. piliera dôchodkového zabezpečenia, čo sa však nenaplnilo; ak by aj vystúpili, tieto ich peniaze by chýbali v budúcnosti, čo by znamenalo, že sa vytvorí skrytý dlh
- z hľadiska napĺňania príjmov ide o jeden z najrizikovejších rozpočtov za ostatné roky

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Juraj Barta: V čase, keď sa rozpočet pripravoval, bol takto veľký deficit nezodpovedným hazardom, ktorý si osvojili všetky doterajšie slovenské vlády. Ak by sme v dobrých časoch hospodárili zodpovednejšie, dnes by sme aj po výpadku príjmov mali dosť priestoru na protikrizové opatrenia, bez porušenia maastrichtského limitu na deficit a bez hrozby vážnejších makroekonomických nerovnováh.

Vladimír Benč: Mohlo to byť oveľa horšie. Vidno snahu o dosahovanie nízkych schodkov. Otázka bude, čo ukáže realita – a tá je už momentálne trochu inde, ako bol rozpočtový zámer.

Silvia Čechovičová: Vývoj štátneho rozpočtu za prvé štyri mesiace roka 2009 poukazuje na to, že plánovaný deficit verejných financií nebude v tomto roku splnený. Ak k tomu pridáme rôzne balíčky na podporu ekonomiky a nalievanie peňazí do neefektívnych podnikov, tak deficit verejných financií by podľa našich odhadov mal prekročiť úroveň 4%.

Dušan Deván: A to je koho štátny rozpočet? Slovenský asi ťažko...

Tomáš Dudáš: Už pri zostavovaní bolo jasné, že rozpočet bol postavený na príliš optimistických makroekonomických prognózach, čo sa aj v súčasnosti potvrdzuje.

Richard Ďurana: Namiesto opatrnosti v zostavovaní rozpočtu vláda zvýšila výdavky o takmer 12% i napriek nízkej inflácii. Cenu za ďalší rok hojnosti budeme platiť každým ďalším rokom. Len tohtoročný deficit odkrojí z každého ďalšieho rozpočtu niekoľko miliárd korún, až kým sa nenájde vláda, ktorá ho bude ochotná aj splácať. Kedysi zanechávali ľudia na tomto svete po sebe pre ďalšie generácie dedičstvo, my nechávame dlhy.

Peter Gonda: Vláda naplánovala a parlament schválil na prvý rok dosahov finančnej krízy namiesto šetrenia výraznú výdavkovú expanziu, prehĺbenie deformovanej štruktúry verejných výdavkov a značné prenášanie finančnej záťaže do budúcnosti. Najviditeľnejším prenesením záťaže na daňovníkov na ďalšie obdobie je aj na rok 2009 naplánovaný deficit verejných financií, ktorý je oficiálne mierne nižší ako v rozpočte na rok 2008, ale už v čase jeho prijímania bolo zrejmé, že kvôli dosahom krízy stojí na nereálnych predpokladoch. Navyše jeho schválená podoba vychádza z optimistického a pravdepodobne nereálneho predpokladu príjmov z dôvodu prílevu 150-tisíc sporiteľov zo súkromného do verejného dôchodkového piliera. Za predpokladu ich nižšieho prílevu (napr. 50-tisíc) by nižšie príjmy znamenali vyšší deficit verejných financií o 0,2%, tým by dosiahol úroveň, ktorá sa rozpočtovala na rok 2008 (2,3% HDP). Menej viditeľné, ale nie menej závažné, presuny záťaže na daňovníkov do budúcnosti vyplývajú z veľkých investičných projektov formou verejno-súkromných partnerstiev. Oficiálne mierne nižší deficit verejných financií ako v rozpočte na rok 2008 však vláda naplánovala dosiahnuť nie vďaka pribrzdzeniu rastu verejných výdavkov, ale napriek ich enormnému zvýšeniu, a to aj v reálnom vyjadrení, keďže rast verejných výdavkov by mal byť výrazne vyšší ako očakávaná inflácia v roku 2009. Predstavuje to najväčšiu expanziu verejných výdavkov za ostatné roky. Rýchle zvyšovanie verejných výdavkov má byť spojené s prehlbovaním ich deformovanej štruktúry. Do popredia finančnej podpory z daní sa opäť dostalo pôdohospodárstvo, na ktoré sa z kapitola štátneho rozpočtu bez prostriedkov EÚ najviac percentuálne zvýšia výdavky oproti roku 2008. Parlament navyše schválil maximálne dorovnanie priamych platieb farmárom na úrovni 3,8 mld. Sk, aj keď z prostriedkov EÚ má na to pritecť viac ako v roku 2008. Schválený rozpočet na rok 2009 dáva tiež prechod rozprúdeniu ďalších selektívnych vládnych "podpôr", ktoré deformujú konkurenciu, napríklad investičných stimulov či podpôr cestovného ruchu.

Igor Hornák: Napriek predpovede lejaku zostal dáždík doma. Nečudo, že rozpočet pre slnečné dni sa v daždi rozmočil.

Igor Hurčík: Zázračný výpočet – som zvedavý na konečné čísla k 31.12.2009.

Martin Jaroš: Na prvý pohľad to nevyzerá katastrofálne, mali sme aj horšie rozpočty, ale keď už v čase schvaľovania bolo jasné, že bude nereálny (prudko optimistické makro rámce), tak to svedčí veľa o nekompetentnosti rezortu financií.

Eugen Jurzyca: Pekné ciele, ale ukazuje sa, že klamlivé.

Viola Kromerová: V globále - ambícia na prijatie eura to veľmi ovplyvnila, kríza nám to veľmi kazí. Ak pozerám na rozpočtovú tabuľku verejných financií, s údivom konštatujem, že v mierových časoch vydávame menej na pôdohospodárstvo ako na obranu a takmer o tretinu menej na hospodárstvo...

Juraj Lazový: Z dnešného hľadiska je zrejmé, že rozpočtové príjmy sa nedodržia, výrazne sa zvýši skutočný deficit. Vláda by mala čo najskôr prijať úsporné opatrenia. Pôvodný rozpočet hodnotím neutrálne.

Zdenek Lukáš: Vo svetle konjunkturálnych stimulov, ktoré vláda plánuje (t.j. podstatne vyššie výdavky), je to absolútne nerealisticky nízky schodok. Pokiaľ vezmeme do úvahy pokles HDP na rok 2009 o 2% (a tým aj nižšie príjmy do štátneho rozpočtu a nižšiu daňovú základňu) sa ako realisticky javí deficit verejných financií vo výške najmenej 4% HDP.

Rastislav Machunka: Už určite nebudú naplnené fiškálne ciele.

Ján Marušinec: Už v čase schvaľovania rozpočtu bolo jasné, že jeho parametre sú nereálne. Deficit bude v roku 2009 pravdepodobne prekročený viac ako dvojnásobne.

Juraj Nemec: Ku dnešnému dňu je štátny rozpočet len kusom papiera, do určitej miery sa tomu už v procese schvaľovania dalo predísť, keďže o zmenách vonkajšieho prostredia sme už vedeli. Dnes je už len jedna otázka - ako ďaleko s deficitom nás EÚ pustí.

František Okruhlica: Deficit áno, ale jeho štruktúra musí reflektovať optimálne využitie financií na dotiahnutie transformácie a reforiem. To sa deje len sčasti.

Jozef Orgonáš: Ekonomovia na MF SR určite vedia počítať, ale financie sa nedajú robiť na základe politického tlaku.

Ján Pokrivčák: Štátny rozpočet poskytuje málo zdrojov na vzdelávanie.

Igor Rintel: Nie je to realita, nemá zmysel to komentovať.

Eva Sárazová: Vzhľadom na neustále prehodnocovanie odhadov rastu slovenskej ekonomiky pre tento rok smerom nadol, už tieto plány považujem len za ťažko splniteľné. Pri nami odhadovanom

tohtoročnom (2009) prepade slovenského HDP o 2,7% počítame s deficitom verejných financií na úrovni 4,5%.

Miroslav Siváček: Odviate vetrom. Už pri vzniku rozpočtu tí prezieravejší poukazovali na nereálnosť a neudržateľnosť rozpočtu. Teraz už vieme, že mali pravdu.

Radoslav Štefančík: Škandalózna je určite rezerva predsedu vlády. Načo mu je?

Luboš Vagač: Plusom je vyššia pozornosť školstvu a vede, mínusom najmä míňanie jednorazových a neistých príjmov na financovanie vládnych priorít.

Vidiecky parlament: Neorientovaný na šetrenie.

Robert Žitňanský: Bol nereálny už v čase schválenia, dnes ani nehovoriac.

Prvé protikrízové opatrenia

Neobmedzené ručenie za vklady v bankách (garancia vo výške 100% za všetky vklady fyzických osôb, živnostníkov, nadácií, neziskových organizácií a menších firiem; doteraz banky ručili vo výške 90% a do sumy 20 000 EUR; novela zákona o ochrane vkladov)

Primárny zdroj: Novela (č. 421/2008 Z.z.) zákona (č. 118/1996 Z.z.) o ochrane vkladov

Stav opatrenia v legislatívnom procese: schválené 24.10.2008 v NR SR v 3. čítaní; účinnosť od: 1.11.2008

Navrhovateľ: Ministerstvo financií (MF) SR

Zámer opatrenia: zaručiť vkladateľom vyššiu náhradu za chránené vklady v prípade potenciálneho rizika banky, ktorým by bola neschopnosť vyplácať vklady; opatrenie realizované v nadväznosti na odporúčanie Rady EÚ pre hospodárske a finančné záležitosti (ECOFIN) zvýšiť ochranu vkladov v bankách ako reakciu na negatívny vývoj na svetových finančných trhoch ako dôsledok svetovej finančnej krízy

Obsah opatrenia:

- zavedenie povinnosti pre banky ručiť za vklady v neobmedzenej výške a bez spoluúčasti klienta; doteraz bola povinnosť ručiť za vklady do výšky 20 000 EUR so spoluúčasťou klienta vo výške 10%
- za vklady ručia slovenské banky a pobočky zahraničných bánk, ktoré nepoživajú výhody jedného bankového povolenia podľa práva EÚ (nie napr. ING Bank alebo mBank)
- pobočky poživajúce tieto výhody si môžu zvoliť režim ochrany vkladov podľa slovenskej legislatívy alebo podľa legislatívy krajiny, v ktorej je sídlo zahraničnej banky
- banky ručia za vklady fyzickým osobám, nadáciami, neziskovým organizáciám, ale aj právnickým osobám, pokiaľ tie neobchodujú s finančnými nástrojmi, a ktoré nemusia mať účtovnú závierku overenú audítorom (napr. menšie s.r.o.-čky či družstvá)
- predstavitelia vládnej koalície pôvodne požadovali za neobmedzené ručenie vkladov určitý podiel štátu v bankách; tento návrh však napokon neprešiel
- chronológia zmien výšky ochrany vkladov v krajinách EÚ:
  - o 30.5.1994 zaviedli Európsky parlament a Európska rada smernicou povinnosť pre členské krajiny EÚ garantovať vklady vo výške najmenej 90% a do sumy 20 000 EUR
  - o od 1.7.1996 do 30.4.2004 bola na Slovensku garancia vkladov vo výške 100% a do sumy rovnvej 30-násobku priemernej mzdy za predchádzajúci kalendárny rok (v roku 2004 – do 431 000 Sk)
  - o 1.5.2004 sa vstupom Slovenska do EÚ zmenila garancia vkladov na najmenej 90% a do sumy 20 000 EUR
  - o 15.9.2008 požiadala investičná banka Lehman Brothers (4. najväčšia investičná banka v USA) o ochranu pred veriteľmi, čo bolo považované za jej krach
  - o 20.9.2008 zvýšilo Írsko garanciu vkladov na 100 000 EUR
  - o 2.10.2008 zaviedlo Írsko 100%-nú garanciu vkladov v neobmedzenej výške
  - o 1.10 – 10.10 klesli hlavné americké akciové indexy kvôli bankrotu finančných inštitúcií priemerne o 22%
  - o 5.10.2008 zaviedlo Nemecko 100%-nú garanciu vkladov v neobmedzenej výške
  - o 7.10.2008 zaviedlo Rakúsko 100%-nú garanciu vkladov v neobmedzenej výške
  - o 7.10.2008 schválil ECOFIN pre členské krajiny EÚ povinnú garanciu vkladov do sumy 50-tis. EUR, niektoré krajiny sa zaviazali garantovať vklady do sumy 100-tis. EUR

- o 24.10. zaviedlo Slovensko 100%-nú garanciu vkladov v neobmedzenej výške
- 16 bánk, ktoré sú účastníkmi systému ochrany vkladov v SR, prispieva každý rok do Fondu ochrany vkladov (FOV) sumou 0,2% z objemu chránených vkladov konkrétnej banky
- pokiaľ nie je banka schopná klientovi vyplatiť vklad, vypláca sa z FOV; ak nemá Fond dostatok prostriedkov, môže si požičať od Národnej banky Slovenska, MF SR alebo Európskej centrálnej banky

Garancia vkladov v jednotlivých krajinách EÚ					
Krajina	Garancia	Krajina	Garancia	Krajina	Garancia
Dánsko	100%	Belgicko	100 000 €	Bulharsko	50 000 €
Francúzsko	100%	Cyprus	100 000 €	Česko	50 000 €
Grécko	100%	Holandsko	100 000 €	Estónsko	50 000 €
Írsko	100%	Litva	100 000 €	Fínsko	50 000 €
Nemecko	100%	Luxembursko	100 000 €	Lotyšsko	50 000 €
Rakúsko	100%	Malta	100 000 €	Poľsko	50 000 €
Slovensko	100%	Portugalsko	100 000 €	Rumunsko	50 000 €
Slovinsko	100%	Španielsko	100 000 €	Maďarsko	13 mil. HUF
		Taliansko	103 000 €	Švédsko	500 000 SEK
				V. Británia	50 000 £

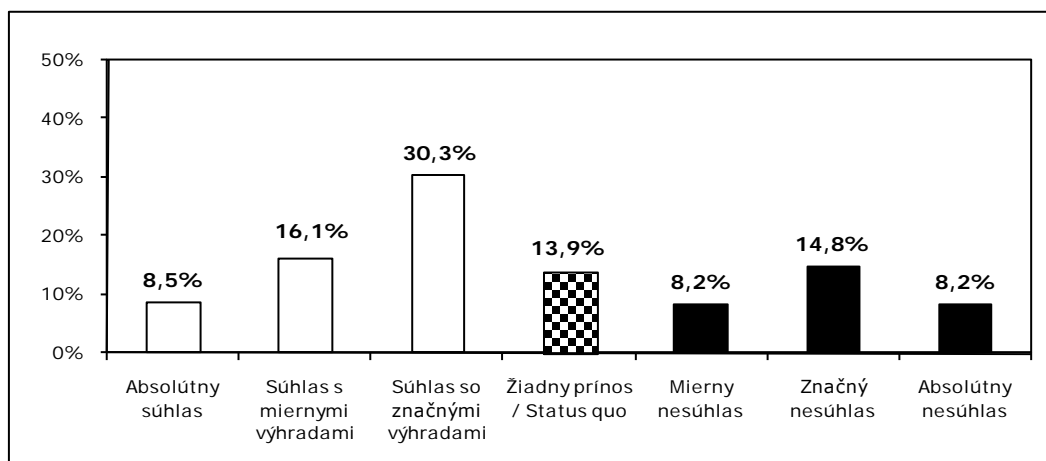
Zdroj: bsi.si, sbaonline.sk

Hlasy proponentov v médiách:

- jedným z dôvodov pre zavedenie neobmedzeného ručenia bola garancia vkladov v plnej výške v okolitých krajinách a odporúčanie ECOFINu - ak by vláda nepristúpila na podobný krok ako rakúska a nemecká, hrozilo by nebezpečenstvo odlivu vkladov a kapitálu do krajín, kde je ručenie vkladov neobmedzené, čím by sa Slovensko znevýhodnilo v dnešnej globalizovanej ekonomike
- opatrenie slúži na upokojenie občanov a na udržanie dôvery v slovenský bankový trh - ak by banky neručili za vklady v plnej výške a klienti by si začali masovo vyberať svoje vklady, hrozila by kríza likvidity bánk a kolaps bankového sektoru
- banky pôsobiace na Slovensku sú v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ zdravé a kapitálovo dostatočne vybavené - opatrenie vyjadruje dôveru vlády v bankový sektor

Hlasy oponentov v médiách:

- občania s priemernými a podpriemernými platmi sa budú skladať na ochranu vkladov ľuďom, ktorí majú v bankách desiatky miliónov - garanciu totiž zaplatia klienti bánk na úrokoch a poplatkoch; nedá sa očakávať, že garanciu budú financovať banky z vlastných ziskov
- opatrenie je v prospech najbohatších a môže slúžiť ako únikový kanál pre firmy disponujúce problematickými peniazmi - aj doterajší systém ochrany vkladov umožňoval, aby banky vklady svojich klientov nad 20 000 EUR poistili v komerčných poisťovniach
- zvýšenie tzv. morálneho hazardu - v plne chránenom systéme sa zvyšuje motivácia ľudí vkladať svoje peniaze do rizikových produktov a problémových bánk, ktoré poskytujú vyššie úročenie
- pokiaľ by naozaj došlo ku krachu najvýznamnejších slovenských bánk, na vyplatenie klientov by boli potrebné miliardy euro, čo by bolo pre slovenskú vládu nepredstaviteľné financovať
- rovnaká ochrana vkladov, ako platí pre slovenské banky, by mala platiť aj pre pobočky zahraničných bánk - napríklad klienti slovenskej pobočky ING Bank, prípadne mBank, by v prípade jej krachu nemuseli získať späť všetky svoje vložené peniaze
- hlavný dôvod pre garanciu vkladov je ten, že občania nemajú dostatok informácií, aby posúdili dôveryhodnosť banky - na ochranu bánk pred panickým výberom peňazí úplne postačovalo zvýšiť hranicu ochrany vkladov zo doterajších 20 000 EUR na 50 000 EUR alebo 100 000 EUR
- rozhodnutie veľkých európskych ekonomík na neobmedzenú ochranu vkladov nabúrava dôveru v jednotný trh EÚ a koncept samotného eura - garancie vyvolávajú pohyb depozít a znamenajú posilnenie likvidity v jednom štáte na úkor druhého

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Vladimír Benč: Nutný krok ako reakcia na rovnaké opatrenia prijímané okolitými štátmi – zamedziť odlivu vkladov/kapitálu do okolitých štátov. Na druhej strane samotná ochrana vkladov nenaučí obyvateľov ekonomicky rozmýšľať. Ale to je problém aj slovenského školstva.

Dušan Deván: Žiaľ, prispôbili sme sa zlému rozhodnutiu iných členov EÚ.

Juraj Draxler: Situácia nebola zďaleka taká krízová ako v iných krajinách (napr. Írsko), ale ako opatrenie na upokojenie obyvateľstva to hodnotím veľmi kladne.

Tomáš Dudáš: Opatrenia tohto typu podporujú morálny hazard, ale v kontexte globálnej hospodárskej krízy to bolo nutné na upokojenie verejnosti.

Richard Ďurana: Zvýšenie garancie je len gestom bez reálneho vplyvu na bezpečnosť úspor. Hromadný výber by položil aj tú najzdravšiu banku. Ak bolo dôvodom na zvýšenie garancie udržanie konkurencieschopnosti a zabránenie odlivu kapitálu do krajín s lepšími "garanciami", nemalo sa ostať pri 100 percentách, ale vláda ich mohla rovno zvýšiť aspoň na 200 či 300 percent. Potom by už len bolo treba zodpovedať otázku, kde na to zobrať.

Peter Gonda: Neobmedzené ručenie za vklady znamená deklaratívny krok vlády s cieľom psychologicky upokojiť sporiteľov, ktorý by však v prípade krachu ktorejkoľvek významnejšej banky znamenal nadmernú finančnú záťaž pre mnohých, vrátane pre ľudí mimo skrachovanej banky. Vláda týmto vyslala závažný signál deformujúci ekonomické rozhodovanie v bankovníctve: posilnenie morálneho hazardu. Ten sa môže napríklad prejavovať nezodpovednejším a menej racionálnym správaním vkladateľov (ktorí tak môžu preferovať nadmerné riziko) a manažmentov bánk v ešte viac vládou ochraňovanom odvetví. Absurdnosť tohto opatrenia, prijímaného vo viacerých krajinách, znásobuje aj skutočnosť, že práve americkou vládou a FED-om vyvolaný morálny hazard bol primárnou príčinou súčasnej finančnej krízy.

Igor Hornák: Opatrenie chápem ako vynútené zavedenie podobného opatrenia v okolitých štátoch. Je zrejme, že je len politickou deklaráciou bez reálnej možnosti garanciu naplniť v prípade skutočnej nutnosti, ale asi práve na takéto deklarácie existujú politici. Opatrenie určite prispelo k ukludneniu a udržaniu vkladov na Slovensku. Známkou "1" je za rýchlosť reakcie.

Martin Hošťák: Snahou bolo zrejme upokojiť klientov bánk a zabrániť "run-u" na banky a následnému presunu úspor do zahraničia.

Martin Jaroš: Je to politické gesto, ktoré sa asi za danej situácie pýtalo. No na druhej strane zakladá zvyšovanie morálneho hazardu. Našťastie dnes už nie je situácia taká ako v 90. rokoch a na trhu máme zodpovednejšie banky, takže riziko nutnosti využitia Fondu ochrany vkladov je oveľa oveľa nižšie.

Eugen Jurzyca: Slovensko muselo urobiť to, čo robili ostatné krajiny. Vyplýva to z tzv. dilemy väzňa.

Róbert Kičina: Opatrenie sa prijalo na to, aby sme mali rovnakú garanciu vkladov, akú prijali v okolitých krajinách. Pokiaľ by štát nezagarantoval vklady, tak by hrozilo, že by ľudia vo väčšej miere ukládali svoje úspory v zahraničí.

Viola Kromerová: Na toto opatrenie malo vplyv aj prijatie eura. Štát sa obával že občania svoje vklady budú premiestňovať do zahraničných bánk.

Vladimír Kvetan: S garanciou vkladov obyvateľstva nemám problém. Hlavne z dôvodu, že daný stav (potrebu krytia úspor z verejných zdrojov) neočakávam. Pre obyvateľstvo to prinieslo väčší pocit istoty a zníženie neprimeraného výberu či presunu úspor.

Juraj Lazový: Vzhľadom na existujúcu situáciu na finančných trhoch a opatrenia okolitých krajín bolo zrejme nevyhnutné pristúpiť k tomuto kroku. Je na diskusiu, či bolo lepšie zaviesť neobmedzené ručenie, resp. ručenie do výšky 100 000 EUR. Ide však viac o psychologické opatrenie, keďže pri krachu veľkých bánk by štát nemal reálne možnosti získať zdroje na ručené vklady.

Zdenek Lukáš: V prípade obmedzeného ručenia za vklady v bankách by sporitelia masívne vybrali vklady s katastrofálnymi následkami na bankový sektor.

Ján Marušinec: Opatrenie nemá veľký reálny význam, skôr psychologický.

Juraj Nemec: Inú možnosť vláda nemala.

František Okruhlica: Nie sme natoľko vyspelá spoločnosť, aby sme garantovali aj špekulantov. Tam, kde platia hodnoty a systém ich ochrany, môžu zvoliť aj 100%. Pre SR by sme mali zatiaľ na 100 000 EUR.

Ján Pokrivčák: Neobmedzené ručenie za vklady pomáha odvrátiť možnosť vzniku bankových paník, ktoré by negatívne ovplyvnili celý finančný systém. Na druhej strane to môže viesť k väčšiemu morálnemu hazardu na strane bánk.

Igor Rintel: Je to ekonomický nezmysel, ale bolo to veľmi dôležité na ukludnenie situácie a zabráneniu panike.

Eva Sárázová: Tento krok v prípade Slovenska nebol nevyhnutný, nakoľko bankový sektor na Slovensku je dostatočne likvidný. Garancia vkladov v neobmedzenej výške v bankách pôsobiach na Slovensku môže mať však určitý pozitívny psychologický efekt. Klienti sú totiž mimoriadne citliví na svoje úspory a aj na "riziko" straty desiatich percent z týchto úspor môžu vnímať negatívne. Podľa informácií NBS mala ale väčšina klientov (cca 90%) v bankách svoje vklady na úrovni nižšej, ako bol dovtedy platný limit 20-tisíc EUR. Pre tú zvyšnú, o niečo bohatšiu časť klientely, však neobmedzená garancia vkladov mohla byť svojim spôsobom dobrou správou, ktorá mohla zabrániť akejkoľvek panike, a teda aj s tým súvisiacemu premiestňovaniu peňazí na iné trhy.

Miroslav Siváček: Opatrenie bolo v podstate vyvolané hektickým rozhodnutím okolitých štátov. Vo svojom princípe však je škodlivé z hľadiska nerovnakého rozloženia podnikateľského rizika a v podstate nevykonateľné. Bolo by dobré začať uvažovať o jeho zrušení.

Radoslav Štefančík: Nebezpečné opatrenie chrániace prevažne veľkokapitalistov a finančných špekulantov.

Luboš Vagač: Považujem to za neodôvodnené opatrenie, ktoré znižuje motiváciu ľudí a bánk správať sa zodpovedne.

Vidiecky parlament: Rastie dôveryhodnosť sporenia.

Robert Žitňanský: V čase krízy a ako reakcia na zlý precedens z iných európskych krajín je to ako dočasné opatrenie akceptovateľné.

Prvý protikrizový balíček vlády SR (súbor navrhovaných 38 rôznorodých opatrení na prekonanie dopadov globálnej finančnej krízy; napr. lepšie čerpanie eurofondov, PPP projekty, zvýšenie základného imania štátnych bánk, rekreačné poukážky, presun zdrojov zo základného do aplikovaného výskumu a na inovácie, dostavba atómovej elektrárne Mochovce, skrátenie lehoty vrátenia nadmerných odpočtov DPH a pod.)

Primárny zdroj: a) Návrh opatrení vlády SR na prekonanie dopadov globálnej finančnej krízy
b) Aktualizácia opatrení vlády SR na prekonanie dopadov globálnej finančnej krízy

Stav opatrenia v legislatívnom procese: schválené a) 6.11.2008, b) 17.12.2008 vládou SR

Navrhovateľ: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva (MH) SR

Zámer opatrenia: prostredníctvom konkrétnych úloh z fiškálnej oblasti a z oblasti štrukturálnych politík eliminovať vplyv hospodárskej krízy tak, aby táto kríza zasiahla ekonomiku a životnú úroveň obyvateľov Slovenska v čo najmenšej miere

Obsah opatrenia:

- vláda SR schválila začiatkom novembra 2008 materiál obsahujúci 27 rôznorodých opatrení na prekonanie dopadov globálnej finančnej krízy (tzv. 1. protikrizový balíček), v decembri bol

- tento materiál aktualizovaný a doplnený o 11 nových opatrení (vo februári 2009 bol potom prijatý 2. (na podporu zamestnanosti) a 3. protikrizový balíček)
- materiál udáva pri všetkých opatreniach ako spôsob ich plnenia predloženie správy vláde SR
  - vybrané opatrenia 1. protikrizového balíčka:
    - zabezpečiť čerpanie fondov EÚ na rozpočtovanej úrovni a v EÚ presadzovať zjednodušenie postupov pre urýchlenie realizácie programov financovaných z eurofondov s cieľom posilniť investície do infraštruktúry a energetickej efektívnosti
    - zabezpečiť realizáciu PPP projektov v oblasti výstavby diaľnic v plánovanom rozsahu, prípadne pripraviť alternatívny plán výstavby financovanej priamo zo štátneho rozpočtu
    - prehodnotiť ciele deficitu verejných financií na roky 2009 a 2011 tak, aby Slovensko pokračovalo v ceste konsolidácie, ale aby sa zároveň minimalizovalo riziko spomalenia ekonomického rastu z dôvodu fiškálnej politiky
    - stimulovať ponuku trhu práce presunom finančných prostriedkov do najefektívnejších nástrojov aktívnej politiky trhu práce
    - zvážiť rozšírenie zamestnaneckej prémie tak, aby zasiahla väčší počet pracujúcich s nízkymi príjmami a došlo k výraznejšiemu zníženiu ich daňového zaťaženia
    - zabezpečiť realizáciu národného projektu podpory uplatnenia občanov ohrozených hromadným prepúšťaním v dôsledku globálnej finančnej krízy
    - zabezpečiť vyhlásenie výzvy na predkladanie dopytovo orientovaných projektov na podporu tvorby nových pracovných miest
    - zabezpečiť realizáciu vzdelávania a prípravy pre trh práce s cieľom podpory zamestnanosti a rastu kvality pracovnej sily pre potreby zamestnávateľov
    - v podnikateľskom prostredí znižovať administratívne bremená a zlepšovať reguláciu
    - vo verejnom obstarávaní nepriamo uprednostňovať domácich dodávateľov
    - zintenzívniť ofsetové programy
    - zaviesť systém rekreačných poukázok v cestovnom ruchu
    - zvýšiť dostupnosť a podporu infraštruktúry vysokorýchlostného internetu
    - zaviesť jednotné kontaktné miesta pre všetky skupiny a formy podnikov
    - zvážiť skrátenie lehoty vrátenia nadmerných odpočtov DPH podnikateľom zo 60 na 30 dní
    - zvážiť možnosť uplatňovania znížených sadzieb DPH v určitých sektoroch
    - zriadiť monitorovací výbor dopadov globálnej krízy na podnikateľov
    - presunúť zdroje základného výskumu do aplikovaného výskumu a na inovácie
    - zvýšiť základné imanie Slovenskej záručnej a rozvojovej banky a Eximbanky na financovanie programov a vývozných úverov pre malých a stredných podnikateľov
    - podporiť formou oficiálnych účastí MH SR na veľtrhoch a výstavách v zahraničí účasť slovenských firiem v perspektívnych teritóriách a na pôde EÚ a WTO aktívne presadzovať opatrenia na posilnenie konkurencieschopnosti producentov v exportných odvetviach SR (napr. v automobilovom priemysle a oceliárstve)
    - významnou mierou vplývať na dodávateľov elektriny, plynu a tepla, aby svoje produkty ponúkali za primerané ceny a preveriť oprávnenosť výšky poplatkov v prenosových a distribučných sústavách a v prepravných a distribučných sieťach
    - zvážiť vytvorenie podmienok pre zavedenie regulácie dodávok elektriny a plynu mimo segmentu domácností na nevyhnutý čas
    - zvýšenie domácej spotreby elektriny zabezpečiť z domácich zdrojov – dostavbou 3. a 4. bloku atómovej elektrárne Mochovce, rekonštrukciou a výstavbou tepelných elektrární a paroplynových cyklov
    - znižovať energetickú náročnosť, zriadiť program na podporu zvyšovania energetickej efektívnosti, podporovať výrobu energie z obnoviteľných zdrojov

Hlasy proponentov v médiách:

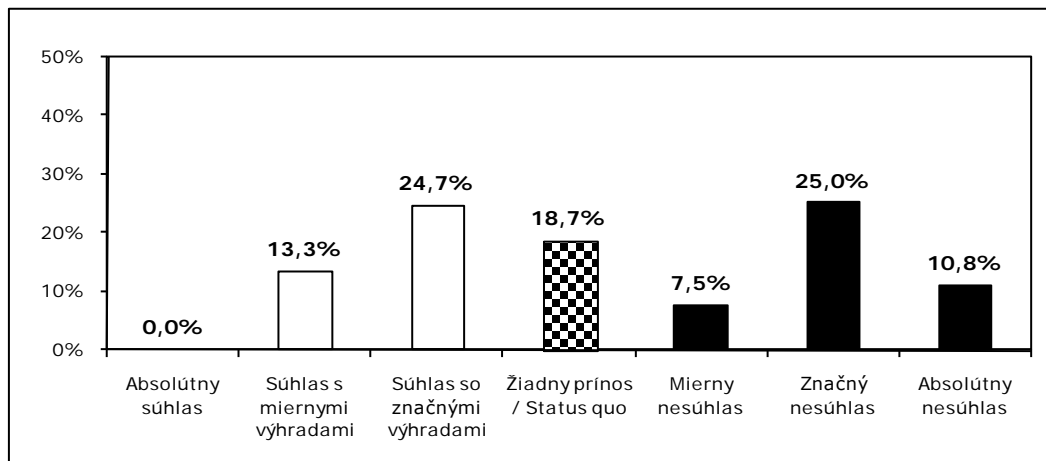
- opatrenia majú systémový charakter, teda prospeievajú ekonomike ako celku, a nie iba konkrétnym vybraným odvetviami, prípadne podnikom
- balíček nie je iba reakciou na zmiernenie dopadov súčasnej krízy, ale obsahuje aj také opatrenia, ktoré prospejú ekonomike z dlhodobého hľadiska a znížia riziko neočakávaných udalostí v budúcnosti
- expanzivnosť makroekonomických politík bude pôsobiť proticyklicky a bude dávať dostatočný dopytový impulz pre ekonomiku, aby prekonala nízky zahraničný dopyt spôsobený spomalením rastu hlavných obchodných partnerov SR
- balíček vznikol po dohode všetkých zainteresovaných hráčov ekonomického, spoločenského a politického života
- pôvodný návrh bol rozšírený práve o také opatrenia, ktoré na stimuláciu európskej ekonomiky neskôr odporučila aj Európska komisia
- kríza najviac zasiahne malé a stredné podniky, ktoré na rozdiel od veľkých podnikov nemajú dostatočné vlastné zdroje na rozvoj, a pri riešení problémov s likviditou sú odkázané na domáci bankový sektor – navrhované opatrenia na finančnom trhu zvýšia likviditu dotknutých podnikov
- vláda má reálnu snahu čo najrýchlejšie pomôcť oživeniu slovenskej ekonomiky

- základnou prioritou opatrení je udržať čo najvyššiu zamestnanosť, čo je v súlade s Programovým vyhlásením vlády SR

Hlasy oponentov v médiách:

- balíček nerieši najväčšie bariéry podnikateľského prostredia – zlú vymáhateľnosť práva, vysoké odvody, byrokráciu a korupciu - ktorých odstránenie by bol najlepší liek na naštartovanie ekonomiky
- väčšina opatrení je príliš všeobecná a ich vplyv na ekonomiku, ako aj možnosť monitorovať ich priebežné plnenie je otáznave
- najúčinnjší spôsob ako čeliť akýmkoľvek problémom súvisiacim s ekonomikou krajiny je zlepšovať makroekonomický rámec – OECD odporúča Slovensku spružniť pracovné právo, dávať pozor na rast minimálnej mzdy a stabilizovať penzijný systém – a práve takéto opatrenia vláda SR nerealizuje
- mnoho opatrení je zle postavených, uvádza sa iba cieľ, ale nie spôsob, ako tento cieľ dosiahnuť (napríklad „zabezpečiť čerpanie fondov EÚ na rozpočtovanej úrovni“ – cieľ je samozrejímavý, keďže Slovensko je v efektívnom využívaní fondov na chvoste EÚ, avšak oveľa ťažšie je definovať spôsob, ako čerpanie zlepšiť, a to vo vládnom materiáli chýba); balíček je tak iba akýmsi súborom cieľov, ale nie nástrojov
- o väčšinu opatrení by sa mala vláda usilovať bez ohľadu na to, či kríza je, alebo nie; teraz iba zneužíva krízovú situáciu na to, aby presadila to, čo na odborných diskusiách nevedela zdôvodniť
- dokument sa síce tvári ako balíček aktuálnych opatrení, ale je to vo veľkej miere zbierka z minulosti opísaných zámerov, ktoré si dala vláda už dávnejšie, ale z rôznych dôvodov ich neplní
- materiál je v rozpore so samým sebou, ako aj činmi vlády – uvádza, že dotácie konkrétnym sektorom či podnikom by viedli k deformácii podnikateľského prostredia a boli by menej efektívne pri udržaní zamestnanosti, napriek tomu napríklad jedno opatrenie zvýhodňuje oblasť cestovného ruchu, či dokonca niektorým ohrozeným firmám poskytuje štát paralelne adresnú dotáciu
- opatrenia je potrebné zavádzať razantnejšie a rýchlejšie – pokiaľ sa ich účinok dostaví príliš neskoro, podnikateľské subjekty už môžu byť natoľko kapitálovo vyčerpané, že by im ani vládny balíček nemusel pomôcť
- v priložených materiáloch chýba základná informácia – náklady na dané opatrenia – hoci mnohé z nich sú odkázané na verejné financie
- najlepší liek na finančnú a hospodársku krízu na Slovensku je nič nerobiť

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Vladimír Benč: Väčšina opatrení mala bežať dávno predtým, a nie sú to opatrenia proti kríze. Ale je aspoň fajn, že sa mnohým veciam, ktorým sa dlhé roky nevenovala pozornosť, teraz pozornosť venuje. Balíček je nevhodný a chýbajú kľúčové opatrenia, ktoré by predovšetkým zlepšili podnikateľské a investičné prostredie na Slovensku.

Dušan Deván: Časť balíčka sú veci, ktoré sú potrebné bez ohľadu na krízu (eurofondy, výskum, DPH), pričom vydávať ich za "protikrízový balíček" je len ukážka neschopnosti autora. Riešenie príčin nie je v našich silách. Na stlmenie následkov krízy nám stačí posilniť automatické stabilizátory.

Juraj Draxler: Balíček toho v zásade veľa neobsahoval.

Tomáš Dudáš: Ide o narýchlo zložený balíček, ktorý zväčša pozostával z opatrení, ktoré už mala vláda pripravené. Jeho reálny vplyv na slovenskú ekonomiku je malý.

Richard Ďurana: Aj keď sa dajú nájsť aj užitočné opatrenia (skrátene lehoty na vrátenie nadmerných odpočtov DPH...), opatrenia sú vo veľkej miere zamerané na fiškálnu expanziu, čo v ekonomike vyvolá najvyšší efekt dymovej clony, keď chvíľu nebude vidno problémy. Hospodárska kríza má korene mimo Slovenska a naše možnosti ako zmierniť jej dopady sú obmedzené. Vláda by sa namiesto nákladných infraštruktúrnych projektov mala zamerať na presný opak – šetrenie, tak ako to robí každý racionálny hospodár v čase neistoty a nedostatku. Prvé, čo mala urobiť, je zníženie odvodového zaťaženia práce, aby ostalo podnikateľom viac prostriedkov na zachovanie pracovných miest, prípadne na vytváranie nových.

Peter Gonda: Už prvý "protikrízový balíček" (i keď ešte viac všeobecnejší a v značnej miere pozostávajúci z predchádzajúcich zámerov vlády) predznamenal celkové zameranie vládnych opatrení: duch centrálného plánovača, regulátora a sociálneho inžiniera. Väčšina opatrení (okrem pár čiastočne pozitívnych ako napr. skrátenie lehoty vrátenia nadmerných odpočtov DPH podnikateľom) predstavuje sociálno-inžinierske opatrenia na udržanie zamestnanosti a keynesiánske "stimulovanie" dopytu v ekonomike, ktoré na úkor budúcnosti dočasne utlmia niektoré dosahy krízy, ale dlhodobjšie prehĺbia jej problémy a prinesú ďalšie vážne negatíva. Väčšina vládnych opatrení tak môže priniesť účinky ďalšej dávky drogy narkomanovi, ktorá mu dáva falošné signály a ilúzie dočasnej pomoci a oživenia, ale po skončení jej účinnosti mu ostane väčšia závislosť a horší stav ako predtým. Najmä fiškálne "stimuly" dopytu zvyšovaním niektorých verejných výdavkov a iných programov (vrátane PPP projektov) môžu znamenať obdobné dlhodobé negatíva, napríklad presmerovávanie zdrojov z iných (produktívnejších) segmentov ekonomiky, vysoké náklady ich financovania, zníženie racionálneho a efektívneho rozhodovania na základe náležitých informácií, tým napríklad nižšiu tvorbu zdrojov a pracovných miest v ekonomike. Prvý balíček tiež už odhalil, že kríza sa stala aj pre slovenskú vládu vhodnou zámienkou na posilnenie vládnych sociálno-inžinierskych zásahov do ekonomiky, napr. na zvýšenie regulácie v energetike, selektívne podporovanie firiem (napr. realizujúcich aplikovaný výskum) a segmentov v ekonomike ako cestovný ruch a osobitne firmy napojené na obrovské infraštruktúrne projekty.

Igor Hornák: Väčšina bodov programu predstavuje normálnu agendu vlády, a nie obsah protikrízových balíčkov. "Think big" programy ako PPP projekty a Mochovce mali byť naopak zastavené - znižujú budúcu schopnosť vlády splácať pôžičky. V čase možnosti zaviesť plošné opatrenia sa vybíja energia na zopár diskutabilných lobistických projektoch. Samozrejme, niektoré opatrenia nie je možné hodnotiť ako zlé, napr. snaha o uľahčenie prístupu k financovaniu v čase krízy. Spolu s s liknavým prístupom vlády ku kríze však hodnotím balíček celkovo negatívne.

Martin Hošťák: Tretinu opatrení možno hodnotiť relatívne pozitívne, tretina nemá vplyv na vývoj krízy a tretina predstavuje absolútne neefektívne opatrenia s vysokými nárokmi na financovanie zo štátneho rozpočtu.

Igor Hurčík: Výsledok spoločného konsenzu, avšak chýlostivé témy nerieši (vymožiteľnosť práva, pracovné právo, atď.).

Martin Jaroš: Táto vláda sa úplne zúfalo snaží pôsobiť akčne, ale je totálne bezradná v boji proti kríze.

Róbert Kičina: Väčšina opatrení v balíku s krízou priamo nesúvisí, niektoré opatrenia majú dokonca negatívny dopad na podnikateľské prostredie, a teda sťažujú zotavovanie ekonomiky v budúcnosti (napr. opatrenia v energetike). Veľa opatrení má jednu spoločnú črtu - rýchlo minúť veľa peňazí na najrozličnejšie účely bez toho, aby sme si povedali, aké ciele chceme dosiahnuť, a ako odmeriame, či boli peniaze minuté efektívne. Najväčším negatívom protikrízových balíčkov však je, že úplne zmiatli z povedomia verejnosti diskusiu o fundamentálnych reformách, ktoré by napomohli naštartovať ekonomiku a pritiahnuť investície a pracovné miesta.

Viola Kromerová: Prijatie opatrení na zmiernenie krízy bolo naliehavé. Je potrebné však skonštatovať, že väčšina opatrení je zameraná na pomoc a podporu malých podnikov, pritom nie je možné dosť dobre podchytiť aj samostatných podnikateľov - fyzické osoby. V tomto smere by bolo potrebné pomôcť aj reálne viac zamerať na malé firmy a riešiť to v regiónoch.

Vladimír Kvetan: Je skutočne otázne, ako a ktoré z týchto nástrojov zaberú a budú využívané. Ako zámer to hodnotím kladne (s výnimkou Mochoviec). Neočakávam však významný reálny celospoločenský efekt.

Juraj Lazový: Hodnotím čiastočne ako reálny záujem vlády riešiť krízu, čiastočne ako populistické gesto, že vláda "robí čo môže" pre občanov. Pozitívne možno hodnotiť tie opatrenia, ktoré zlepšujú podnikateľské prostredie, negatívne tie, ktoré zhoršujú stav verejných financií. Pri malej otvorenej, proexportne orientovanej ekonomike, ako je tá slovenská, je však podstatný vývoj na našich hlavných exportných trhoch.

Zdenek Lukáš: Cieľ je jasný - oživenie dopytu. Avšak otázkou je, či ho tento (relatívne malý) objem financií zásadne naštartuje.

Ján Marušinec: Mnohé z prijatých opatrení nemožno považovať za protikrízové, niektoré majú len deklaratívny charakter. Nájdú sa však i také, ktoré možno hodnotiť pozitívne.

Juraj Nemec: Aj keď každý skutočný ekonóm vie, že miera dopadu krízy na SR bude dominantne určená vývojom vonkajších podmienok, vláda v týchto podmienkach musí konať, nemá (politicky) na výber. O každom bode balíčka by sa dalo dlho diskutovať, cost-benefit-analýza sa zrejme nerobila, ranking nie je. Mám obavy, že čo koho napadlo a ostatným nevadilo, sa do balíčka aj dostalo.

František Okruhlica: Hotová katastrofa. Veď to vôbec nie sú systémové reformné kroky, ale populizmus a amaterizmus. Nemá význam vôbec rozpisovať osobitne každé opatrenie. Ešteže boli reformy v uplynulom období, ktoré mali systémový a dlhodobý charakter. Ale teraz sa to zastavilo a ide len o pokusy narovnávania neporiadku, ktorý tu zavládol.

Jozef Orgonáš: Málo vlastnej invencie.

Igor Rintel: Čistý populizmus. Opatrenia nemajú nič spoločné s krízou a nemajú žiadny vplyv (s výnimkou vratiek DPH).

Eva Sárazová: S opatreniami navrhnutými v 1. balíčku možno viac menej súhlasiť. Avšak mnohé z týchto opatrení by mali byť akousi samozrejmosťou, aj keby žiadna kríza v súčasnosti nebola. Ako sa navyše ukazuje, dopady krízy sú výraznejšie, ako sa očakávalo a tieto opatrenia tak nie sú postačujúce. Je potrebné teda spomenúť, že existujú aj iné možnosti, ktorých prehodnotením sa dá efektívnejšie pomôcť pri tlmení dopadov krízy na hospodárstvo SR. V balíčkoch mi doposiaľ chýbajú také opatrenia, ktoré by viac riešili napríklad odvodové zaťaženie na Slovensku. Nižšie odvody sice znamenajú nižšie príjmy do rozpočtu, no na druhej strane by mali pomôcť ekonomike ako teraz, tak aj v budúcich obdobiach. Priestor na šetrenie vidím v prípade transparentnejšieho verejného obstarávania a taktiež v prehodnotení niektorých sociálnych cieľov. Viaceré doterajšie opatrenia vlády možno viac-menej považovať za skôr krátkodobejšie a zamerané len na určitý segment trhu. Chýba im taká určitá nadčasovosť či celoplošnosť.

Miroslav Siváček: Balíček pôsobí nedôveryhodne a jeho reálny dopad bude asi skôr negatívny. Dôvodom je chýbajúce jasné jednotiace posolstvo opatrení, ich chaotická príprava bez dôkladnejších analýz dôsledkov a emotívne prijímanie. Navyše väčšina opatrení nesúvisí priamo s krízou a má všeobecný charakter.

Luboš Vagač: Je to skôr zoznam aktivít, väčšinou prospešných, ktoré však nereagujú priamo na krízu. Prvému balíčku chýba taktiež ucelená stratégia a finančné pozadie.

Viediecky parlament: Pomerne bezzubé proti kríze.

Robert Žitňanský: Formálne vykazovanie činnosti, bez opatrení, ktoré majú potenciál naozaj niečo citelne zlepšiť. Alebo samozrejmosti, ktoré nemajú s krízou nič spoločné - ako napríklad zlepšenie čerpania eurofondov.

Anonymný komentár*: Zdôraznil by som najmä potrebu lepšieho čerpania eurofondov, výstavbu jadrovej elektrárne Mochovce a PPP projekty. Presun zdrojov zo základného výskumu do aplikovaného je možno dobrý v krajinách, kde existujú pomerne značné investície do základného výskumu.

Sociálna politika

Novela zákona o službách zamestnanosti (úradu práce budú určovať periodicitu návštev nezamestnaných na úrade práce; umožnenie zakladať štátom podporované sociálne podniky; obmedzenie aktivačných prác; zavedenie nových príspevkov aktívnej politiky trhu práce a pri niektorých pôvodných ich zvýšenie)

Primárny zdroj: Novela (č. 139/2008 Z.z.) zákona (č. 5/2004 Z.z.) o službách zamestnanosti

Stav opatrenia v legislatívnom procese: schválené 1.4.2008 v NR SR v 3. čítaní; účinnosť od: 1.5.2008

Navrhovateľ: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Zámier opatrenia: odstrániť problémy, ktoré vyplynuli z aplikačnej praxe pri uplatňovaní zákona o službách zamestnanosti a prijať nové aktívne opatrenia na trhu práce; umiestniť na trh práce rizikové skupiny nezamestnaných; riešiť nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily v niektorých regiónoch Slovenska

* Respondent si neželal byť menovaný.

Obsah opatrenia:

- **úrad práce** budú sami stanovovať, ako často ich majú **navštevovať nezamestnaní**, minimálne však raz mesačne (doteraz: dlhodobo nezamestnaní - každých 7 dní, nezamestnaní zúčastňujúci sa na programoch organizovaných úradmi práce – raz mesačne, ostatní nezamestnaní - každých 14 dní)
- zamestnanec úradu práce musí minimálne raz mesačne nezamestnanému ponúknuť zamestnanie alebo aktivačnú prácu; ak ju nezamestnaný odmietne, môže byť vyradený z evidencie úradu práce a stratí tak právo na dávku v nezamestnanosti
- povinnosť pre úrad práce vypracúvať **individuálne akčné plány** zamestnanosti už iba pre mladých uchádzačov o prácu, pre osoby staršie ako 50 rokov a pre dlhodobo nezamestnaných, pričom ostatní môžu o takúto službu požiadať
- zavedenie inštitútu **agenta pre pracovné miesta** – jeho úlohou je sprostredkovateľská činnosť, v teréne zisťuje požiadavky zamestnávateľov na ľudské zdroje a mapuje situáciu na trhu práce
- rozšíril sa **okruh znevýhodnených uchádzačov o prácu** o ďalšie kategórie ľudí (nezamestnaní prepustení z organizačných dôvodov, z dôvodu ohrozenia chorobou z povolania, dosiahnutia najvyššej prípustnej expozície na pracovisku alebo z dôvodu dosiahnutia veku, pre ktorý nemôžu vykonávať pôvodné zamestnanie, ďalej nezamestnaní, ktorí neskončili sústavnú prípravu na povolanie na strednej škole, osoby po skončení ústavnej výchovy a väzenského pobytu)
- zavedenie možnosti zakladania (od 1.9.2008) **sociálnych podnikov** (podnik, v ktorom aspoň 30% zamestnancov tvoria zamestnanci, ktorí pred prijatím do pracovného pomeru boli znevýhodnenými uchádzačmi o zamestnanie) – takýto sociálny podnik môže dostať príspevok do výšky 50% z ceny práce každého znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (tzv. príspevok na podporu vytvárania a udržania pracovných miest v sociálnom podniku); minimálne 30% zdrojov získaných z podnikania musí sociálny podnik použiť na vytváranie nových pracovných miest a na zlepšenie pracovných podmienok
- zavedenie **príspevku na zapracovanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie** – príspevok (vo výške sumy životného minima (do 30.6.2008 to bolo 5 130 Sk)) pre osoby, ktoré sa zapracovávajú u zamestnávateľa, najdlhšie však 3 mesiace a 30 hodín týždenne; povinnosť zamestnávateľa po 1 mesiaci zapracovávania uchádzača o zamestnanie ho zamestnať minimálne na dobu 6 mesiacov
- zavedenie **príspevku na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami** – príspevok pre zamestnávateľa (vo výške poistného na sociálne a zdravotné poistenie zamestnanca), pokiaľ hrubá mesačná mzda zamestnanca, ktorý bol predtým minimálne 3 mesiace v evidencii nezamestnaných a teraz pracuje na plný pracovný úväzok, dosahuje najviac 50% z priemernej mesačnej mzdy na Slovensku; príspevok sa poskytuje najviac 24 mesiacov, zamestnávateľ je povinný udržať pracovné miesto najmenej 2 roky
- opätovné zavedenie jednorazového **príspevku na presťahovanie za prácou** (od 1.1.2006 bol zrušený) – príspevok pre zamestnanca (max. vo výške 40 000 Sk), pokiaľ sa kvôli práci presťahoval aspoň o 50 km (v minulosti 30 km) z pôvodného miesta trvalého bydliska
- zavedenie **príspevku na dopravu do zamestnania** – príspevok pre zamestnávateľa (najviac vo výške 50% z nákladov na dopravu), pokiaľ každodenne zabezpečuje dopravu zamestnancov do zamestnania a späť v prípade, že iný spôsob dopravy nezodpovedá potrebám zamestnávateľa
- maximálna výška **príspevku na dochádzku zamestnanca za prácou** (vzdialenou viac ako 600 km) sa zvýšila z 2 000 Sk na 3 000 Sk pre uchádzačov o zamestnanie vedených minimálne 3 mesiace v evidencii nezamestnaných (doteraz min. 6 mesiacov)
- zmena systému aktivačných prác:
  - **príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec** môže byť vyplácaný, ak obec umiestni na aktivačné práce už iba dlhodobo nezamestnaného občana, ktorý je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi, pričom aktivačná činnosť môže trvať max. 20 hodín týždenne a max. 6 mesiacov a táto činnosť sa môže opakovať maximálne raz na ďalších 6 mesiacov (doteraz mohol každý nezamestnaný v hmotnej núdzi poberať aktivačný príspevok (vo výške 1 900 Sk mesačne) za menšie obecné služby a dobrovoľnícke práce v rozsahu min. 10 hodín týždenne neobmedzene dlho)
  - zavedenie **príspevku na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby** na vymedzené činnosti v rozsahu 20 hodín týždenne, maximálne 6 mesiacov bez možnosti opakovania; príspevok dostáva organizátor (napr. na pracovné pomôcky, úrazové poistenie a pod.) a vo forme paušálneho príspevku vo výške sumy životného minima (5 130 Sk) i dobrovoľník (napr. na úhradu nevyhnutných výdavkov na stravovanie, ubytovanie, na cestovné)
- zvýšenie sumy **príspevku na absolventskú prax** pre osoby do 25 rokov na výšku životného minima (5 130 Sk) (pred novelou – 1 700 Sk), v rozsahu 20 hodín týždenne, maximálne 6 mesiacov bez možnosti opakovania

- poskytovanie **príspevku na vzdelávanie a prípravu pre trh práce uchádzača o zamestnanie** do výšky 100% nákladov na vzdelávanie a prípravu pre trh práce a ďalších súvisiacich nákladov sa vzťahuje už na každú vzdelávaciu aktivitu (doteraz 100% na prvú, 75% na druhú a 50% na tretiu aktivitu počas 2 rokov)
- zavedenie **príspevku na podporu zamestnávania absolventov vzdelávania a prípravy pre trh práce** – príspevok dostáva zamestnávateľ po dobu najviac 24 mesiacov, ktorý vezme do pracovného pomeru účastníka vzdelávania a prípravy pre trh práce, ktoré zabezpečoval úrad práce, a to absolventov stredných škôl, ktorí sú vedení v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej 6 mesiacov a občanov starších ako 50 rokov, ktorí sú v evidencii úradu práce najmenej 3 mesiace, a ponechá ich v zamestnaní po dobu najmenej 24 mesiacov; výška príspevku sa odvíja od výšky nezamestnanosti v okrese, kde bolo vytvorené pracovné miesto (výška príspevku v bratislavskom kraji najviac 25% z celkovej ceny práce vypočítanej z priemernej mzdy v SR; v ostatných regiónoch najviac 35%)
- zavedenie ďalších nových príspevkov na podporu zamestnania znevýhodnených uchádzačov, a najmä občanov so zdravotným postihnutím
- mierne zvýšenie súm niektorých ostatných príspevkov (rádovo o 10%)
- pre účely výpočtu výšky príspevkov sa nahradila **referenčná veličina**, ktorou bola minimálna mzda, **priemernou** mesačnou nominálnou **mzdou** zamestnanca v hospodárstve SR
- celkovo sa predpokladá čerpanie výdavkov na doterajšie aktívne opatrenia na trhu práce a na novo navrhované opatrenia v rokoch 2008 až 2010 v sume 8,3 mld. Sk, z toho asi 80% bude hrađených z Európskeho sociálneho fondu

Hlasy proponentov v médiách:

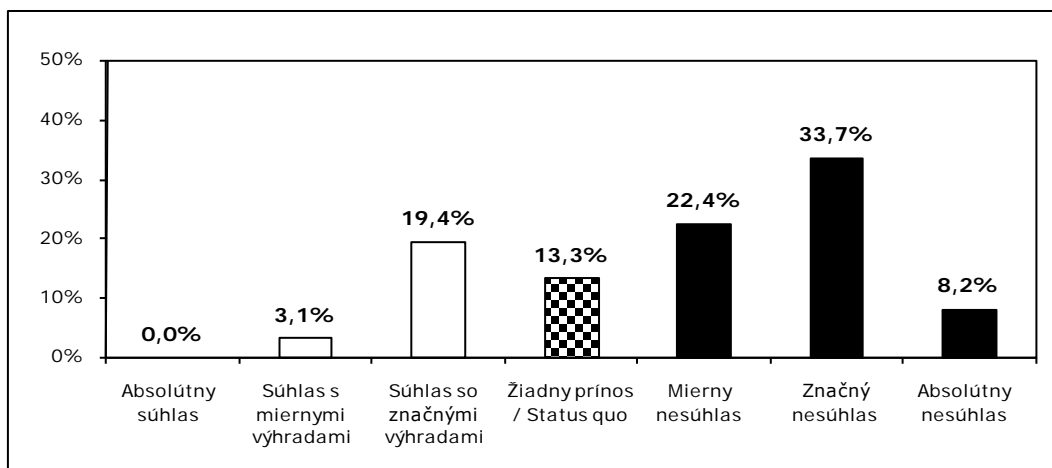
- opatrenie v prospech zvyšovania zamestnatel'nosti uchádzačov o zamestnanie – novela stimuluje vstup a zotrvanie na trhu práce najmä znevýhodnených skupín uchádzačov o zamestnanie, najmä dlhodobo nezamestnaných, občanov so zdravotným postihnutím a občanov, ktorí nastúpili do zamestnania a najmä z dôvodu ich nízkej kvalifikácie vykonávajú nízko platené zamestnania
- adresnejšie zacielenie nových opatrení aktívnej politiky trhu práce na znevýhodnené skupiny uchádzačov o zamestnanie
- opatrenie výrazne motivuje zamestnávateľov, aby vytvorili pracovné miesta práve pre dlhodobo nezamestnaných, čo je najkritickejšia skupina nezamestnaných ľudí (predstavujú vyše 50% všetkých uchádzačov o zamestnanie)
- predĺženie periodicity kontaktných návštev evidovaných uchádzačov o zamestnanie je v súlade s európskym trendom; v mnohých krajinách EÚ sú kontaktné návštevy nahrádzané požiadavkou aktívnej spolupráce uchádzača o zamestnanie s úradom práce
- príliš časté návštevy úradu práce sú pre nezamestnaných finančnou záťažou, pre čiastočných invalidov je to aj zdravotná záťaž
- novelou zákona sa zruší byrokracia, keďže dlhodobo nezamestnaní sa už nebudú musieť týždenne hlásiť na úradoch práce
- niektorí nezamestnaní úmyselne neprejavujú záujem o voľné pracovné miesta hoci zodpovedajú ich schopnostiam; v evidencii chcú zotrvať iba preto, aby si vybrali dávku v nezamestnanosti – novela takýchto špekulantov odstráni
- obmedzenie trvania aktivačných prác zrýchli obrat uchádzačov o zamestnanie pri získavaní pracovných návykov - nie je účelné držať nezamestnaných na menších obecných službách, a tak umelo udržiavať vysokú dlhodobú nezamestnanosť
- príspevok na sťahovanie za prácou odstráni nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily v niektorých regiónoch, napr. na juhozápadnom Slovensku
- naviazanie valorizácie výšky príspevkov na priemernú mzdu, a nie na minimálnu mzdu, odstráni závislosť od nepredvídateľných politických negociácií ohľadne výšky minimálnej mzdy
- novela prenáša na občana možnosť zodpovednosti za riešenie svojej ekonomickej situácie

Hlasy oponentov v médiách:

- opatrenia aktívnej politiky trhu práce sú z hľadiska ich efektov veľmi diskutabilné, často pripomínajú sociálne inžinierstvo a často sa pri nich postupuje intuitívne metódou pokusu a omylu
- štátom dotované pracovné miesta deformujú podnikateľské prostredie a zvýhodňujú niektoré subjekty
- podpora zamestnancov s nízkymi mzdami motivuje zamestnávateľov mať čo najviac zamestnancov s nízkymi mzdami, a tým tvoriť pracovné miesta s nižšou pridanou hodnotou; zamestnávateľia tak budú umelo stláčať mzdovú hladinu a záťaž na verejné financie bude rásť ako bublina
- otázne je, či dávka vo výške polovice ceny práce bude dostačujúcou motiváciou pre zamestnávateľov, aby vytvorili pracovné miesta v rámci sociálneho podniku pre dlhodobo nezamestnaných
- vznik sociálnych podnikov predstavuje diskriminačné opatrenie podnecujúce netransparentné transfery verejných prostriedkov vybraným subjektom s minimálnou garanciou efektivity

- zníženie periodicity kontaktných návštev uľahčuje príležitosť pracovať načierno a zároveň poberať sociálne dávky; menej častý kontakt s úradom práce znižuje šancu nájsť si zamestnanie
- pravidelné hlásenie sa nezamestnaného na úrade práce určite nevyrieši jeho problém; k nezamestnaným treba pristupovať individuálne a viac prihliadať na to, či majú vôbec záujem pracovať
- príspevok pre občana, ak sa rozhodne presťahovať za prácou, existoval už v minulosti a neujal sa (v roku 2004 získalo príspevok na sťahovanie za prácou iba 51 ľudí a v roku 2005 len 77 ľudí); príspevok opakuje chybu, že na jeho získanie nestačí len zmena prechodného pobytu, ale je nutná zmena trvalého pobytu
- podpora sťahovania za prácou je len symbolická a formálna; v situácii, keď osoba nemá v mieste nového zamestnania vlastnú nehnuteľnosť alebo príbuzného, ktorý nejakú vlastnú, jej z dlhodobého hľadiska pár desiatok tisíc korún nepomôže – príspevok nemotivuje ľudí hľadať si prácu mimo svojho bydliska, akurát uľahčí život ľuďom, ktorí sa tak už dávno rozhodli
- prijaté obmedzenia pre aktívne práce znemožnia mnohým sociálne odkázaným ľuďom si trochu privyrobiť a nestratiť pracovné návyky; pre niektoré sociálne slabé domácnosti to môže znamenať výrazný zásah do ich rodinného rozpočtu
- rozšafná sociálna politika si vyžaduje aj značný nárast verejných výdavkov

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Juraj Barta: Už častokrát bolo dokázané, že pracovné miesta nevytvára štát reguláciou ani dotáciami (ani keď ich nazve "aktívnou politikou trhu práce"), ale naopak, uvoľnením pravidiel na trhu práce a podporou ekonomickej aktivity. Preto by skôr bolo žiaduce zreformovať odvodový systém ako v súčasnosti najväčšiu prekážku v zamestnávaní, pričom by nevyhnutne ani nemuselo dôjsť k zníženiu odvodov, aj tak by bol vplyv na zamestnanosť rýchly a veľmi pozitívny.

Vladimír Benč: Novela podľa mňa adresnejšie zameriava opatrenia aktívnej politiky trhu práce na znevýhodnené skupiny uchádzačov o zamestnanie, čo je dobré, keďže nezamestnanosť v SR sa týka hlavne špecifických (znevýhodnených) skupín ekonomicky aktívneho obyvateľstva.

Igor Daniš: Trh práce sa v poslednej dekáde radikálne zmenil. Úrady práce neplnia tú úlohu, čo plnili v 90-tych rokoch. Aktívna politika prostých úradníkov na miestnych úradoch práce bude viesť iba k buzerácii, a nie k riešeniu trvale nezamestnaných. Aká je efektívnosť rôznych príspevkov v aktívnej politike trhu práce?

Juraj Draxler: Opatrenie nepoznám do detailov, ale rámcovo súhlasím.

Richard Ďurana: Novela obsahuje nesystémové, neefektívne a zbytočné nástroje, ktoré okrem toho, že nenapomôžu k naplneniu cieľa, sú nákladné a narúšajú podnikateľské prostredie. Napríklad zakladanie sociálnych podnikov považujem v čase rekordne nízkych hodnôt nezamestnanosti za zlé riešenie. Navyše sa podnikateľom bude vytvárať umelá konkurencia, ktorú budú musieť zo svojich daní sami dotovať. Ľahko sa podniká za cudzie peniaze. Ak chce vláda naďalej zvyšovať zamestnanosť, lepším riešením je plošné znížovanie nákladov podnikateľov, napríklad odvodov alebo administratívneho zaťaženia súvisiaceho s podnikaním. Úplne nekonceptné sú príspevky na sťahovanie za prácou (ktoré v minulosti využívalo pár desiatok pracujúcich) či vysoké výdavky na aktívnu politiku trhu práce, ktoré sociálny systém predražujú (aj administratívne) bez toho, aby prinášali merateľné výsledky. Nezamestnanosť klesá a zamestnanosť rastie nie vďaka, ale napriek aktivitám vlády. Opatrenia ako zavedenie "milionárskej" dane, zníženie pružnosti trhu práce, obnovenie tripartity a iné určite k zlepšeniu podnikateľského prostredia nevedli.

Igor Hurčík: Úplne mi uniká, ako má toto opatrenie riešiť dlhodobú nezamestnanosť a regionálne rozdiely.

Martin Jaroš: Zase ďalšie "doktorovanie" na symptóme, ktoré nič neprinesie. Treba ísť cestou spružňovania pracovného trhu. Nezamestnanosť sa nezníži tým, že namaľujeme novú dávku, alebo zvýšime periodicitu návštev na úrade práce, ale tým, že umožníme vznik pracovného miesta. Konštrukt zvaný "sociálne podniky" pritom nie je cesta – neverím, že sa to nejako pozitívne prejaví.

Eugen Jurzyca: Periodicita: u nás sú nezamestnaní poistení iba de iure. De facto sú financovaní z daní. Ide o to, či úradníkom na úradoch práce bude záležať viac na tom, aby štát ušetril na daniach (a budú nezamestnaných kontrolovať poctivo), alebo skôr na tom, aby minimalizovali svoju pracovnú záťaž (a budú nezamestnaných kontrolovať čo najmenej). Myslím, že naša spoločnosť ešte nedospela na úroveň, na ktorej si môže dovoliť takéto opatrenie.

Martin Kahanec: Väčšina opatrení je negatívna, zavedenie inštitútu agenta pre pracovné miesta však hodnotím pozitívne.

Tomáš Kmeť: Z dlhodobého hľadiska je pokles nezamestnanosti otázkou ekonomického progresu, a nie aktívnej politiky trhu práce, takže sľub rastu zamestnanosti je sám osebe snaha o liečenie symptómov, a nie choroby...

Juraj Lazový: Vo všeobecnosti chýbajú objektívne analýzy, do akej miery vôbec sú takéto opatrenia efektívne. V súčasnosti považujem za najväčší problém otázku dlhodobu nezamestnaných, často prakticky nezamestnateľných ľudí, ktorý je potrebné riešiť určite inak ako klasickou aktívnou politikou zamestnanosti.

Mária Machová: Z celého komplexu prijatých zmien mi najabsurdnejšie pripadá zakladanie štátom podporovaných sociálnych podnikov. Už samotné vymedzenie, čo je sociálny podnik, nespĺňa kritériá podstaty pojmu "podnik".

Aleš Michl: Stejně jako levice na Slovensku, tak i středopravice zvyšuje roli aktivní politiky na trhu práce. Levnější a lepší varianta je motivovat školy ke spolupráci s podniky a navyšovat veřejné výdaje jen za výsledky. Slovenská nezamestnanost je nyní nejvyšší v EU. Nebyl bych příliš upjatý na čísla. Soustředil bych se hlavně na snižování NAIRU (Non-Accelerating-Inflation Rate of Unemployment) nezamestnanosti – tlakem na růst produktivity práce, větší spolupráci škol a podniků a zavádění nových technologií. To, že ruka v ruce s boomem ekonomiky padá nezamestnanost, není žádný zázrak.

Dušan Mitický: Nekoncepčné opatrenie, veľmi pasívny nástroj. Vytvárajú sa pracovné miesta s nízkou mzdou, čo síce človeka zamestná, ale nezvyšuje jeho kvalitu života. Mladá a kvalifikovaná pracovná sila opúšťa Slovensko a pre nekvalifikovanú pracovnú silu nejestvuje motivácia na vzdelávanie.

Juraj Nemec: Obsahuje pozitívne aj negatívne prvky.

František Okruhlica: Problematické opatrenie.

Jozef Orgonáš: Celému sociálnemu zabezpečeniu chýba systém, toto sú nesystémové medzikroky. Ak znižovať nezamestnanosť, potom komplexným a systémovým investovaním do vzdelávania.

Ludvík Posolda: To je ono! Treba trestať snaživých a pracovitých zvýšenými daňami a odvodmi a podporovať tých, ktorým sa robiť nechce.

Juraj Renčko: Novela zavádza viacero nových alebo obnovených nástrojov aktívnej politiky zamestnanosti, účinnosť a cielenosť ktorých je otázna, rovnako ako ich vplyv na konkurencieschopnosť podnikateľského prostredia. Pokiaľ však zásadnejšie podporia pracovné uplatnenie rizikových skupín, je možné ich akceptovať. Očakával by som však vypracovanie a prezentovanie dopadovej štúdie, ktorá by kvantifikovala možné efekty prijatých nástrojov. Novela zákona o službách zamestnanosti sa snaží riešiť pracovné miesta pre ohrozené skupiny, nemá však nič spoločné s tvorbou konkurencieschopných pracovných miest.

Igor Rintel: Desia ma sociálne podniky, teda ďalšia čistá korupcia.

Luboš Vagač: Táto novela sa snaží viac zamerať na znevýhodnených uchádzačov, čo možno kvitovať. Chýba však lepšie vyargumentovaná analýza nákladov a prínosov existujúcich opatrení aktívnej politiky trhu práce, ako aj zdôvodnenie zavádzania mnohých nových opatrení, vrátane takých, ktoré sa v minulosti vôbec neosvedčili (príspevok na sťahovanie). Zavádzanie množstva nových príspevkov je zdanlivo chvályhodný počín, avšak robí už aj tak spleť systém sociálnych dávok ešte neprehľadnejším. Zdá sa, že možnosť použiť na tieto nástroje peniaze z EÚ fondov, deformuje správanie tvorcov politik.

Vidiecky parlament: Byrokratizujúce. Chýba kontakt úradníkov s praxou. Súčasná vláda ťaží pri vykazovaní percenta nezamestnanosti aj z hospodárskej politiky predchádzajúcej vlády. Sociálne slabé, nevzdelané a ťažko sa integrujúce vrstvy spoločnosti trpia nezamestnanosťou stále a rovnako ako doteraz. Záleží na kvalite a zameraní tzv. sociálnych podnikov. Štát by mal investovať

viac do vzdelávania a doplňovania kvalifikácie (vyučenia) neintegrovaných alebo jednostranne orientovaných jedincov.

Jaroslav Vokoun: Pružnosť a nezneužívanie sú dobrí súputníci na ceste k lepšej spoločnosti. Nakoniec bude záležať na ľuďoch (pracovníkoch úradov a nezamestnaných), ako sa dobre myslené kroky budú uskutočňovať.

Robert Žitňanský: Zmäkčovanie sociálneho systému nie je rozumné. Ešte stále je tu totiž pomerne vysoká nezamestnanosť a navyše je tu silná skúsenosť s masívnym zneužívaním systému. Súčasná vláda podporuje rozvoj znalostnej ekonomiky a investícií hádam len tým, že nenaplnila svoje hrozby týkajúce sa rušenia reforiem a budovania tzv. sociálneho štátu.

Novela zákona o minimálnej mzde (ak sa na úprave výšky minimálnej mzdy nedohodnú sociálni partneri, vláda určí zvýšenie minimálnej mzdy najmenej o medziročný nominálny rast priemernej mzdy v hospodárstve SR)

Primárny zdroj: Novela (č. 354/2008 Z.z.) zákona (č. 663/2007 Z.z.) o minimálnej mzde

Stav opatrenia v legislatívnom procese: schválené 11.9.2008 v NR SR v 3. čítaní; účinnosť od: 19.9.2008

Navrhovateľ: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny (MPSVR) SR

Zámer opatrenia: zvýšiť kompetencie vlády pri úprave sumy minimálnej mzdy

Obsah opatrenia:

- zavedenie nového systému pravidelného zvyšovania minimálnej mzdy, ktorý stanovuje len spodnú hranicu pre zvyšovanie minimálnej mzdy, hornú necháva otvorenú
- o výške minimálnej mzdy na každý nasledujúci kalendárny rok budú najprv rokovať zástupcovia zamestnávateľov a zamestnancov
- ak sa sociálni partneri nedohodnú do 15. júla, bezodkladne predložia MPSVR SR svoje návrhy na úpravu sumy mesačnej minimálnej mzdy
- ministerstvo predloží návrh na úpravu sumy mesačnej minimálnej mzdy na rokovanie Hospodárskej a sociálnej rady SR do 31. júla
- ak sa na rokovaní rady nedohodne úprava sumy minimálnej mzdy navrhnutej ministerstvom do 31. augusta, MPSVR SR predloží do 30. septembra na rokovanie rady a následne aj na rokovanie vlády SR návrh nariadenia vlády, ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy, ktorej výška je najmenej súčin platnej mesačnej minimálnej mzdy a indexu medziročného rastu priemernej mesačnej nominálnej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR za kalendárny rok, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa predkladá návrh na úpravu sumy minimálnej mzdy
- v novom zákone o minimálnej mzde sú aj odporúčacie kritériá, na ktoré má vláda pri rozhodovaní prihliadať: stanoviská sociálnych partnerov, celková ekonomická a sociálna situácia v SR za uplynulé 2 roky, vývoj spotrebiteľských cien, zamestnanosti, priemerných mesačných miezd v hospodárstve, vývoj životného minima, vývoj podielu čistej minimálnej mzdy z čistej priemernej mzdy (*pozri tabuľku nižšie*) najmenej za predchádzajúce 2 kalendárne roky a vývoj produktivity práce
- v roku 2007 pracovalo v SR za minimálnu mzdu menej ako 2% zamestnancov; z minimálnej mzdy platí odvody cca 80% živnostníkov

Vývoj minimálnej mzdy a jej podielu na priemernej mzde						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Minimálna hrubá mzda	6 080 Sk	6 500 Sk	6 900 Sk	7 600 Sk	8 100 Sk	8 900 Sk
Čistá minimálna mzda	5 095 Sk	5 629 Sk	5 975 Sk	6 581 Sk	7 014 Sk	7 707 Sk
Priemerná hrubá mzda	15 825 Sk	17 274 Sk	18 761 Sk	20 146 Sk	22 060 Sk	23 870 Sk
Čistá priemerná mzda	12 380 Sk	13 509 Sk	14 569 Sk	15 644 Sk	17 032 Sk	18 380 Sk
Pomer hrubých miezd	38,4%	37,6%	36,8%	37,7%	36,7%	37,3%
Pomer čistých miezd	41,2%	41,7%	41,0%	42,1%	41,2%	41,9%

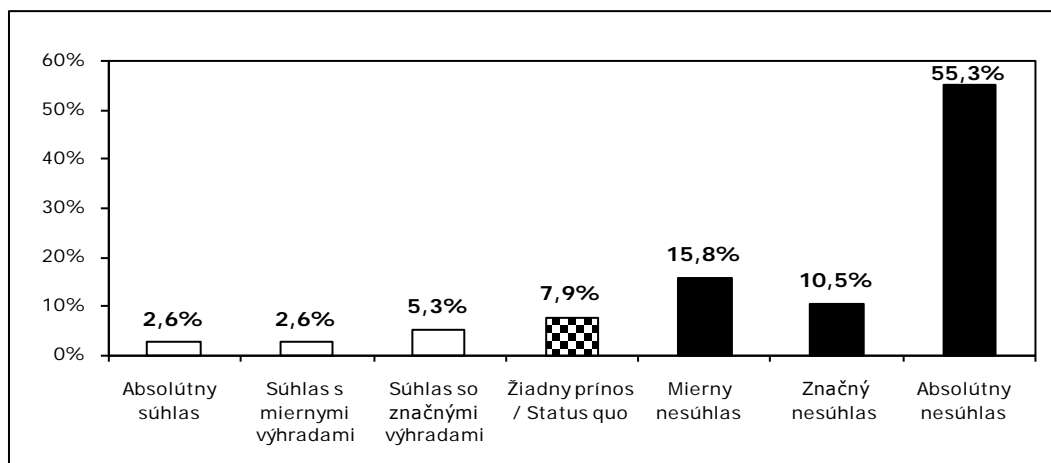
Zdroj: MPSVR SR, Inštitút finančnej politiky MF SR

Hlasy proponentov v médiách:

- keďže rast miezd dlhodobo zaostáva za hospodárskym rastom a rastom produktivity práce, je potrebné rast miezd stimulovať
- rast minimálnej mzdy vytvorí tlak na zvýšenie aj ostatných plátov v nízkopriímovom pásme
- v čase celosvetového zdražovania potravín a krízy v cenách energií je potrebné výrazne zvyšovať mzdy práve tým skupinám ľudí, ktoré sú najviac ohrozené
- garancia zvýšenia minimálnej mzdy aspoň o rast priemerných miezd v prípade nedohody sociálnych partnerov zabezpečí pracujúcim odmenu za vykonanú prácu, dostatočnú na to, aby im umožnila dôstojnú životnú úroveň
- zvyšovanie minimálnej mzdy až na úroveň 60% priemernej mzdy má vláda v programovom vyhlásení, novelou naplňa tento program

Hlasy oponentov v médiách:

- vláde sa bezdôvodne zvyšuje kompetencia na úkor tripartity – získa tak možnosť diktovať výšku minimálnej mzdy bez ohľadu na názory sociálnych partnerov
- opatrenie zruší najdôležitejší prvok dovtedy platného zákona o minimálnej mzde, ktorým je jednoduchý a predvídateľný mechanizmus valorizácie, čo je negatívnym impulzom pre investorov
- tým, že neexistuje horná hranica pri zvyšovaní minimálnej mzdy, vzniká priestor na deformáciu trhu práce
- pokiaľ je rast minimálnej mzdy rýchlejší, ako je pre trh optimálne, pre zamestnávateľov to znamená zvýšenie nákladov, za ktoré sa im už neoplatí ľudí zamestnávať
- vláda týmto opatrením neguje systém, ktorý sama zaviedla pred rokom
- keďže sú na minimálnu mzdu naviazané odvody 80% živnostníkov, príliš rýchle zvyšovanie minimálnej mzdy im môže spôsobiť existenčné problémy
- pre krajinu s veľkými regionálnymi rozdielmi, ako je Slovensko, by bolo efektívne umožniť mať v niektorých odvetviach či regiónoch nižšie minimálne mzdy

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Tomáš Dudáš: Zvyšovanie minimálnej mzdy je nástroj, ktorým by mali vlády narábať opatrne, keďže jej príliš veľké zvýšenie dokáže narušiť konkurencieschopnosť ekonomiky. Touto novelou vláda de facto obchádza tripartitu (a hlavne zamestnávateľov) a môže stanovovať minimálnu mzdu podľa politických potrieb.

Richard Ďurana: Inštitút minimálnej mzdy mal byť dávno zrušený, pretože spolu s vysokými odvodmi je hlavnou bariérou pri zamestnávaní nízkokvalifikovanej pracovnej sily.

Peter Gonda: Novela dáva možnosť rýchlejšie zvyšovať minimálnu mzdu (regulovanú cenu na trhu práce), čo by v realite prinieslo napríklad rýchlejšie zvyšovanie nákladov zamestnávateľov a ich nižšiu ochotu zamestnať pracovnú silu s nižšou kvalifikáciou, tým najmä rýchlejšie zvýšenie nezamestnanosti ľudí s nižšou kvalifikáciou (teda zhoršenie podmienok tých, ktorým má regulácia trhu "pomôcť"). Nebrániť zamestnávaniu (sa) menej kvalifikovanej pracovnej sily a zníženiu ich nezamestnanosti by naopak pomohlo zrušenie minimálnej mzdy (ktorá navyše naruša slobodu zmluvných vzťahov medzi zamestnávateľmi a zamestnancami).

Igor Hornák: Odmietam inštitút minimálnej mzdy ako taký. Je to zásah do slobôd ľudí predávať a kupovať prácu. Ďalším problémom je, že na minimálnu mzdu ako parameter pre výpočet rôznych odvodov ovplyvňuje aj oblasti, ktoré so samotnou minimálnou mzdou nemajú nič spoločné a celkovo predražuje prácu.

Igor Hurčík: Táto novela nerieši nič.

Eugen Jurzyca: Možnosť rozhodovať "o všetkom" je fajn pri rastúcich 40-percentných preferenciách. Na ceste dole to ale býva naopak.

Róbert Kičina: Pôvodný zákon o minimálnej mzde, prijatý pred rokom, po dlhých rokoch konečne vytvoril jednoznačný a predpovedateľný mechanizmus valorizácie minimálnej mzdy. Znížil mieru neistoty, firmy mohli lepšie plánovať svoje náklady. Súčasná novela je úplným návratom späť – čiže opäť nikto nevie, ako sa bude minimálna mzda vyvíjať. Ďalším problémom je, že ak minimálna mzda porastie rýchlejšie ako produktivita práce jej poberateľov, tak budú ich pracovné miesta ohrozené – paradoxne sa tak snaha vlády pomôcť nízkoprájmovým skupinám stane pre nich príťažou.

Viola Kromerová: Najväčší problém je, že napr. u živnostníkov nie a nie oddeliť inštitút minimálnej mzdy ako základ pre výpočet minimálnych odvodov. Tu by sa mal určiť tzv. osobodeň – nevyhnutné minimum na každého občana, ktoré sa musí dostať do spoločných fondov (aj pri princípe solidarity), ale nie formou, že veľké množstvo živnostníkov - spoľahlivých platiteľov - odvody uhradí a štátom platené dušičky majú úľavy, resp. nič neplatia.

Ján Marušinec: Ide o negatívnu zmenu oproti predchádzajúcej právnej úprave, ktorá stanovovala jasný mechanizmus zvyšovania minimálnej mzdy pri nedohode sociálnych partnerov.

Juraj Nemec: Minimálnu mzdu nepovažujem za efektívny nástroj.

František Okruhlica: Opatrenie môže mať negatívny dopad na zmenu regionálnej stratégie investorov a ich predčasný odchod do nákladovo lacnejších ekonomík. Na druhej strane rast miezd má kopírovať produktivitu. Už dnes slovenská ekonomika musí pripraviť opatrenia zamerané na štruktúru hospodárstva s prevahou sektorov s vyššou pridanou hodnotou, ktorá nebude založená len na lacnej práci.

Jozef Orgonáš: Bez odpojenia iných právnych predpisov od minimálnej mzdy ide o jasný príspevok k zhoršeniu podnikateľského prostredia.

Ludvík Posolda: Právny štát tu neexistoval, neexistuje a nebude existovať, pokiaľ bude môcť akýkoľvek politik účelovo meniť zákony len preto, lebo momentálne dal dohromady dostatočnú hlasovaciu mašinériu v parlamente na presadenie svojich záujmov.

Miroslav Siváček: Všetky tieto šermovačky drevenou šablíčkou majú len zakryť figovým listom dva fakty: podiel minimálnej mzdy na priemernej mzde klesá namiesto sľubovaného rastu a minimálna mzda je archaizmus, ktorý treba zrušiť. Najlepšou ochranou nízkovzdeldanej pracovnej sily je totižto fungujúca ekonomika.

Radoslav Štefančík: Pozitívnym sociálnym opatrením by bolo minimálnu mzdu zrušiť.

Luboš Vagač: Zámer je jasný – vláda si otvára cestu k zvyšovaniu minimálnej mzdy podľa svojich predstáv aj nad rámec ekonomického vývoja a prakticky bez dohody so sociálnymi partnermi (v tomto prípade zamestnávateľmi). Že ide o pochybný krok, svedčí aj neodôvodnené použitie skráteného legislatívneho konania.

Jaroslav Vokoun: Kto má problém s vyplácaním minimálnej mzdy, tak dostáva signál, že jeho firma to nerobí dobre. Je zrejmé, že kde sa uplatňujú minimálne mzdy (ako príjmy za prácu), tak tam je to s efektívnosťou na dne a je len dobré, aby sa s tým niečo robilo. Pracovať za mzdu, z ktorej človek nezaplatí bežné výdavky, nemá zmysel. Z čoho sa tu vytvoria bohatší ľudia, keď väčšina živnostníkov vykazuje minimálnu mzdu?

Robert Žitňanský: Škodlivé a populistické opatrenie, ktoré jednak zakladá mechanizmus výraznejšieho zvyšovania minimálnej mzdy a okrem toho vláde umožňuje populisticky "zasahovať v prospech ľudu". O škodlivosti zákonom určenej minimálnej mzdy boli napísané knihy, to rozvádzať netreba.

Anonymný komentár*: Naviazanie zvyšovania minimálnej mzdy na rast nominálnej mzdy v hospodárstve SR, ktorá od roku 1991 ani raz medziročne neklesla, je subvencovaním práce s teoreticky najnižšou pridanou hodnotou.

Opätovné otvorenie II. piliera dôchodkového zabezpečenia pre vstup a výstup z neho pre všetkých v období od 15.11.2008 do 30.6.2009 (novela zákona o starobnom dôchodkovom sporení)

Primárny zdroj: Novela (č. 434/208 Z.z.) zákona (43/2004 Z.z.) o starobnom dôchodkovom sporení

Stav opatrenia v legislatívnom procese: schválené 24.10.2008 v NR SR v 3. čítaní; účinnosť od: 15.11.2008

* Respondent si neželal byť menovaný.

Navrhovateľ: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny (MPSVR) SR

Zámer opatrenia: reagovať na vývoj situácie na svetových finančných trhoch a v tejto súvislosti umožniť sporiteľom zúčastneným v starobnom dôchodkovom sporení (II. pilier) prehodnotiť svoje rozhodnutie a vystúpiť z tohto systému, prípadne doňho vstúpiť, keďže hmotné zabezpečenie dôchodkom aj z II. piliera je výlučne na slobodnom rozhodnutí poistenca

Obsah opatrenia:

- od 15. novembra 2008 do 30. júna 2009 (pôvodný návrh – do 31. mája) sa otvoril II. (kapitalizačný) pilier dôchodkového zabezpečenia na výstup, resp. vstup pre tie osoby, ktoré už boli zúčastnené v systéme starobného dôchodkového sporenia, resp. pre tých, ktorí nestihli vstúpiť do II. piliera
- všetky nasporené peniaze na osobnom dôchodkovom účte vystupujúceho sporiteľa z II. piliera prevedie dôchodková správcovská spoločnosť (DSS) na účet Sociálnej poisťovne (SP)
- II. pilier sa otvoril po druhýkrát, prvýkrát bol otvorený v období od 1.1.2008 do 30.6.2008
- počas prvého otvorenia II. piliera z neho vystúpilo 104-tisíc sporiteľov a vstúpilo 21-tisíc sporiteľov, čo predstavuje prevod 129,5 mil. EUR (3,9 mld. Sk) z účtov príslušných dôchodkových správcovských spoločností na účet Sociálnej poisťovne; MPSVR SR vtedy odhadovalo, že vystúpi takmer 31-tisíc a vstúpi 10-tisíc ľudí, Ministerstvo financií SR odhadovalo, že vystúpi 68-tisíc sporiteľov
- MPSVR SR odhadlo, že po terajšom druhom otvorení II. piliera z neho vystúpi 30- až 150-tisíc sporiteľov (SP si naplánovala vo svojom rozpočte príjmy pri predpoklade výstupu 150-tisíc ľudí) a doňho vstúpi 5- až 20-tisíc ľudí, čo by pre SP prinieslo v roku 2009 zvýšenie príjmov o 57 - 284 mil. EUR (1,7 - 8,6 mld. Sk) a následne o 20 - 100 mil. EUR (0,6 - 3 mld. Sk) ročne (zníženie príjmov len o 2,5 - 15 mil. EUR (76 - 450 mil. Sk) ročne)
- z II. piliera nakoniec vystúpilo podľa predbežných údajov SP (stav k 22.7.2009) necelých 62-tisíc sporiteľov a vstúpilo doň takmer 14-tisíc ľudí
- k 31.8.2008 si na dôchodok z II. piliera sporelo takmer 1,5 mil. ľudí

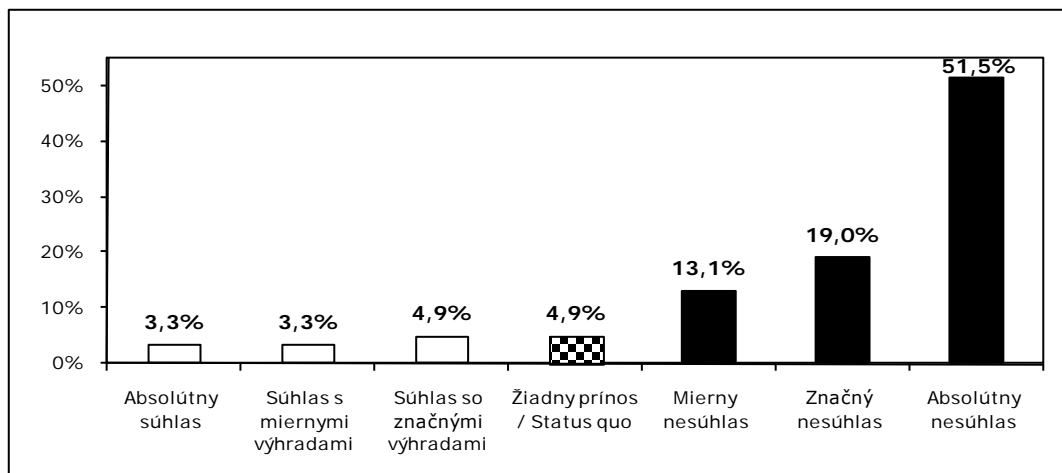
Hlasy proponentov v médiách:

- každý občan získa väčšiu slobodu voľby, čo sa týka možnosti výberu formy svojho dôchodkového zabezpečenia - občania sú veľmi málo informovaní o tom, ako fungujú jednotlivé pilieri, preto treba robiť v tejto oblasti osvetu a ponúknuť ľuďom možnosť slobodnej voľby
- zlepši sa bilancia Sociálnej poisťovne, a tým sa prispeje k väčšej finančnej stabilite I. (priebežného) piliera
- vystúpením z II. piliera predídú sporitelia ešte väčším stratám, ktoré by kvôli prehĺbujúcej sa finančnej kríze dosiahli na svojich osobných účtoch – všetky skupiny dôchodkových fondov sú za ostatných 12 mesiacov po odpočítaní inflácie v strate
- nepredpokladá sa enormný počet z II. piliera vystupujúcich sporiteľov, takže v takom prípade to môže byť tzv. "win-win" operácia – dobrovoľnenie a dlhodobá udržateľnosť viacpilierového dôchodkového systému na Slovensku

Hlasy oponentov v médiách:

- viacnásobné otváranie II. piliera obmedzí možnosť DSS-kám robiť dlhodobé investície, ktoré by sporiteľom priniesli vyššie výnosy
- dobrovoľný vstup a výstup do/z II. piliera bude pre správcovské firmy znamenať zvýšené náklady na marketing, na udržanie si klientov a získanie absolventov škôl, čím sa však znižuje výnosnosť dôchodkových fondov, a teda i budúci dôchodok všetkých sporiteľov
- druhý pilier diverzifikuje zdroje financovania budúcich dôchodkov a zvyšuje tak šance Slovenska vyrovnávať sa so starnutím obyvateľstva; otvorenie II. piliera je však iba zámienka, ako dostať peniaze sporiteľov, ktoré neskôr budú chýbať, do nadhodnoteného štátneho rozpočtu na rok 2009
- vláda opatrením reálne nerieši dopady svetovej finančnej krízy na úspory klientov DSS, čím zásah do dôchodkového systému zdôvodňovala
- opätovné otvorenie II. piliera prehĺbilo chaos v II. pilieri a spochybnilo ľudí vo svojom sporení si na dôchodok – predseda vlády po prvom otvorení tvrdil, že z II. piliera sa už nebude dať vystúpiť – opätovným otvorením klesá dôvera v predvídateľnosť a stabilitu dôchodkového systému na Slovensku
- plánovaný pozitívny finančný vplyv prijatých zmien je z dlhodobého hľadiska viac než diskutabilný – opatrením sa nezabezpečí väčšia dlhodobá finančná stabilita I. piliera
- keď je možnosť dobrovoľne vstúpiť a vystúpiť z II. piliera, sporiteľ by mal mať rovnakú možnosť aj pre I. pilier – takto je pojem "dobrovoľnosti" relatívny

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Juraj Barta: Našťastie sa ukazuje, že metódy, ktoré vláda v boji proti II. pilieru používa, nie sú príliš účinné. Verím, že k drastickejšým opatreniam nepristúpi, a pozornosť skôr zameria na neospravedliteľne nezreformovaný I. pilier.

Vladimír Benč: Jednoznačné nabúravanie dôvery II. piliera vážne ohrozuje nielen stabilitu dôchodkového systému, ale súčasne vytvára "miš-maš" v hlavách ľudí. Takže hurá, opäť plniť peniaze do matracov...

Juraj Draxler: Je to ale iba slabá náhrada za systematický prístup. Vláda absolútne zlyhala v komunikácii k dôchodkovej politike. Tri roky sa nesnažila vytvárať prostredie pre to, aby vo vhodnú chvíľu mohla bez negatívnych politických dopadov znížiť váhu II. piliera. To je pritom nutné, odklon odvodov vytvára veľmi nepriaznivú situáciu vo financovaní existujúcich dôchodkov.

Tomáš Dudáš: Neustále otváranie a zatváranie II. piliera patrí medzi najhoršie opatrenia súčasnej vládnej koalície. Systém, ktorý je stavaný na niekoľko desaťročí, nie je možné hodnotiť už v súčasnosti.

Richard Ďurana: Toto opatrenie je z dlhodobého hľadiska prilieváním benzínu do ohňa. Vláda programovo popiera demografický trend, ktorý v horizonte niekoľkých desaťročí poriadne zatrasie verejnými financiami, a pohľad do budúcnosti obmedzuje po najbližšie voľby. Škodlivá je aj tendencia jednorazovo využiť peniaze získané výstupom sporiteľov na krytie deficitu štátneho rozpočtu, resp. vytvorenie ilúzie možnosti viac míňať, ako si reálne môžeme dovoliť.

Peter Gonda: Opätovným dočasným otvorením II. piliera dôchodkového systému vláda vnáša neistotu a nestabilitu do dôchodkového systému, nedôveru v súkromné sporenie a zvyšuje mieru politického zasahovania do neho. Pod zámienkou finančnej krízy vláda spochybňuje súkromné dôchodkové sporenie a motivuje sporiteľov k presunom do verejného priebežného piliera s cieľom získania prostriedkov dnes, a to aj na úkor budúcnosti. Predstavuje to vládnu snahu o krátkodobé riešenie prejavov problémov dôchodkového systému, ktorým sa odkladá riešenie ich podstaty. Tá spočíva práve v I. (verejnom a priebežnom) pilieri s veľkou mierou zásluhovosti a finančnou neudržateľnosťou (teda v "štátom organizovanej Ponziho schéme") a s prílišnou mierou politického zasahovania a povinného princípu. Vláda s deklarováním zníženia finančného rizika zvyšuje problém politického rizika, tým aj zvyšuje závislosť dôchodkového nastavenia od politických zásahov a problémy ich financovania v budúcnosti. Reálne riešenie systémových problémov dôchodkového systému by naopak znamenalo vytváranie podmienok pre reálne dobrovoľné dôchodkové zabezpečenie, v ktorom budú noví sporitelia zodpovední za svoje zabezpečenie a zabezpečenie svojej rodiny sami, bez vplyvu politických rozhodnutí.

Igor Hornák: Napriek niektorým zlým nastaveniam II. piliera (napr. nevyriešený spôsob výplat dôchodku ako renty komerčnými poisťovňami či zlé nastavenie prestupov medzi jednotlivými fondmi) je stabilita celého dôchodkového systému v SR ohrozená oslabovaním jej II. piliera.

Igor Hurčík: Ako na hojdačke? Systémové riešenie by bolo lepšie.

Martin Jaroš: Zdôvodnenie otvorenia bola evidentná výhovorka. Vláda sa jednoducho rozhodla, ako to pomenovať môj šéfredaktor, urobiť z II. piliera bankomat. A to je samozrejme extrémne nebezpečné pre budúcu stabilitu penzijného systému ako takého. Jeho súčasné nastavenie iste nie je ideálne, ale po tej sérii zneistení zo strany súčasnej vlády sa dá aká-taká rovnováha nastoliť už len tým, že sa systém preparametrizuje na základe širokého konsenzu a potom zafixuje ústavným zákonom. Lenže to je za súčasnej politickej konštelácie sotva možné. Takže som skeptik a zaradil som sa medzi ľudí, ktorí sa snažia presmerovať čo najviac svojich peňazí na vlastné úspory a nespoliehať sa v starobe na štát.

Martin Kahanec: Problémom je najmä nekonceptnosť opatrenia.

Róbert Kičina: Vnímam to ako opätovnú destabilizáciu dôchodkového systému. Vláda permanentne ignoruje demografické prognózy a snaží sa vytvoriť ilúziu, že "máme na to". Problém je v tom, že horko-ťažko máme na dôchodky peniaze dnes a v budúcnosti ich bude ešte ťažšie od ľudí získať.

Viola Kromerová: Nešťastné je, že sa prehlbuje už aj tak veľmi nízka dôvera občanov vo vzťahy k štátu a k legislatíve. Dopady sú chaotické a negatívne.

Vladimír Kvetan: Sústavné napádanie II. piliera výrazne zneisťuje celý systém. To v konečnom dôsledku prináša výrazný morálny hazard s vývojom verejných financií v dlhodobom horizonte. Na druhej strane je otáznosť, koľko ľudí reálne otvorenie využije a z II. piliera vystúpi. Osobne nepredpokladám výrazný odliv sporiteľov.

Juraj Lazový: Nie som priaznivec neustálych zmien v II. pilieri. Nakoľko však existujúci systém už nie je povinne dvojpilierový, nepovažujem opätovné otvorenie za zásadnú zmenu, skôr by som však dal prednosť trvalému otvoreniu systému.

Zdenek Lukáš: Zlepšenie finančnej stability I. (priebežného) piliera za cenu otvárania II. piliera je diskutabilné. Vo svetle svetovej finančnej krízy môže byť však dopad tohto skôr konzervatívneho postupu dokonca i pozitívnejší než dlhodobé investície DSS v II. pilieri. Dlhodobé dopady súčasnej svetovej finančnej krízy na dlhodobé investície zatiaľ nikto nedokáže odhadnúť.

Ján Marušinec: Opakované otváranie zneisťuje sporiteľov, i keď zatiaľ ich mnoho II. pilier neopustilo. Škodlivé je najmä nahliadanie stability platných pravidiel pre sporenie v II. pilieri.

Michal Mušák: Samotné otvorenie piliera nepovažujem za závažný problém, problémom je jednostranná kampaň štátu v prospech I. piliera, ktorý je pritom v súčasnej podobe neudržateľný a je otázkou času, kedy sa bude musieť upraviť.

Juraj Nemec: Za základnú úlohu štátu v modernej zmiešanej ekonomike považuje väčšina ekonomických teórií garantovanie princípov právneho štátu. Sústavné zmeny "pravidiel hry" považujem za najhoršie, čo vôbec štát/vláda môže robiť.

František Okruhlica: Myslím, že ani samotné správcké spoločnosti neboli pripravené na kvalitný biznis. Iba v tom videli príležitosť podobne ako investičné, najmä súkromné, fondy v 90. rokoch. Celý systém sa musí nanovo, ale kvalitne a koncepčne pripraviť.

Jozef Orgonáš: Tento nezmysel sa už ani nedá komentovať.

Ján Pokrivčák: Z ekonomických údajov vyplýva, že najrýchlejšie dlhodobo rastú krajiny, v ktorých sú stabilné pravidlá hry podporujúce rast produktivity. Nejasné pravidlá hry okolo II. piliera nie sú dobré pre ekonomický rast SR.

Eva Sárázová: Otáznik visí nad efektom otvárania II. piliera dôchodkového zabezpečenia na Slovensku. Je totiž otáznosť, či sa z tohto dôvodu vráti do rozpočtu toľko príjmov, ako sa pôvodne očakávalo.

Miroslav Siváček: Opätovné otvorenie II. piliera nie je problém. Problémom je emotívny a traumatizujúci spôsob, akým bolo vykonané. Súdný človek by očakával pred tak závažným rozhodnutím dôslednú analýzu, serióznu diskusiu, prepočet možných dopadov s ohľadom na budúcnosť a vyváženú informačnú kampaň.

Radoslav Štefančík: Otváraním II. piliera vláda zneisťuje sporiteľov, vytvára dojem, že II. pilier je nespoľahlivý spôsob šetrenia na dôchodok a presviedča o vlastnej bezradnosti pri riešení aktuálnych problémov spojených s verejnými financiami.

Luboš Vagač: Nesúhlasím s otváraním II. piliera vždy, keď horí situácia v Sociálnej poisťovni. Úprimnosť zámeru umožniť sporiteľom prehodnotiť účasť v dôsledku zhoršeného výkonu dôchodkových fondov na pozadí krízy spochybňuje návrh rozpočtu SP, ktorý už vopred počítal s peniazmi 10% odídených sporiteľov. Pred opakovaným a nepredvídateľným otváraním II. piliera by som potom uprednostnil radšej jeho trvalé otvorenie. To by však vyžadovalo aj osvetu o rizikách financovania budúcich dôchodkov z priebežného piliera, ktorá však úplne abscentuje.

Milan Velecký: Ide o uprednostnenie krátkodobého efektu (zmierňovanie deficitu vo fonde starobného poistenia SP) pred dlhodobým efektom (zmierňovanie krízy priebežného financovania dôchodkového zabezpečenia, ktorá vyplýva najmä z demografického vývoja).

Vídiecky parlament: Klesá dôveryhodnosť vlády.

Jozef Vozár: Navrhovaná úprava vnáša do právneho poriadku opätovne princíp právnej neistoty, čím neprípustne zasahuje do princípov právneho štátu, a teda porušuje čl. 1 ods. 1 Ústavy SR, pričom nie je vylúčené ani porušenie čl. 20 ods. 1 Ústavy SR (právo vlastníť majetok) a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu k Dohovoru a čl. 11 ods. 1 Listiny. Navrhovaná novela tak zasahuje do právne a skutkovo uzavretých právnych vzťahov starobného dôchodkového sporenia. Treba si aj uvedomiť, že takouto úpravou je priamo či nepriamo obmedzované podnikanie DSS, lebo zákonodarcu na jednej strane stanoví minimálny počet sporiteľov pri uzatvorení systému a

neskôr tento systém opakovane otvára, pričom sa verejne preferuje zo strany vlády vystúpenie zo systému, čím môže potenciálne ohroziť podnikanie menších DSS.

Robert Žitňanský: Otváranie II. piliera oslabuje stabilitu systému, pričom je motivované výlučne snahou "vyhnať" z neho čo najviac sporiteľov pomocou šírenia poloprávd a lží. Na druhej strane sa však ukazuje, že sporitelia sú už imúnni a v II. pilieri napriek snahe vlády a napriek prejavom krízy na zhodnotení úspor zostávajú.

Poskytovanie príplatku (20 440 Sk) k príspevku pri narodení dieťaťa aj pri druhom a treťom dieťati; zvýšenie sumy prídavku na dieťa o 100 Sk na 640 Sk a jeho pravidelná automatická valorizácia vždy k 1.1. v závislosti od rastu životného minima; zvýšenie verejných výdavkov o 2 mld. Sk ročne (novela zákona o príspevku pri narodení dieťaťa; novelizácia zákona o prídavku na dieťa)

Primárny zdroj: Novela (č. 554/2008 Z.z.) zákona (č. 235/1998 Z.z.) o príspevku pri narodení dieťaťa, o príspevku rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí, alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá

Stav opatrenia v legislatívnom procese: schválené 25.11.2008 v NR SR v 3. čítaní; účinnosť od: 1.1.2009

Navrhovateľ: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Zámer opatrenia: viac podporiť aj viacdenné rodiny

Obsah opatrenia:

- rozšírilo sa poskytovanie jednorazového príplatku k príspevku pri narodení dieťaťa v sume 20 440 Sk aj v prípade narodenia druhého alebo tretieho dieťaťa, ktoré sa dožilo aspoň 28 dní (pozn.: príspevok pri narodení dieťaťa vo výške 4 560 Sk sa poskytuje na každé novonarodené dieťa)
- príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa sa neposkytne v prípade, ak v období pred narodením druhého, resp. tretieho dieťaťa bola staršiemu dieťaťu alebo deťom súdom nariadená ústavná starostlivosť alebo náhradná starostlivosť, alebo boli deti osvojené – to má zabrániť zneužívaniu príspevkov nezodpovednými rodičmi
- poskytovanie príplatku aj pri narodení druhého a tretieho dieťaťa si vyžiada ročne výdavky v sume 495 mil. Sk
- poskytnutie príplatku sa v roku 2009 nedotkne asi 6-tisíc detí, ktoré sa narodia ako štvrté a ďalšie v poradí
- novelizovaný bol i zákon o prídavku na dieťa, ktorý zvýšil sumu prídavku o 100 Sk na 640 Sk/mesiac na každé nezaopatrené dieťa (výška prídavku na dieťa nebola zmenená od septembra 2004 a pôvodne sa mala zmeniť len o 30 Sk)
- zaviedla sa pravidelná automatická valorizácia súm prídavku a príplatku k prídavku na dieťa vždy k 1. januáru, ktoré sa vynásobia koeficientom, ktorým sa upravili sumy životného minima (podľa rastu životných nákladov nízkopríjmových domácností alebo rastu čistých peňažných príjmov na osobu)
- zvýšenie sumy prídavku na dieťa si vyžiada v roku 2009 finančné prostriedky v objeme zhruba 1,5 mld. Sk na 1 250 000 nezaopatrených detí

Hlasy proponentov v médiách:

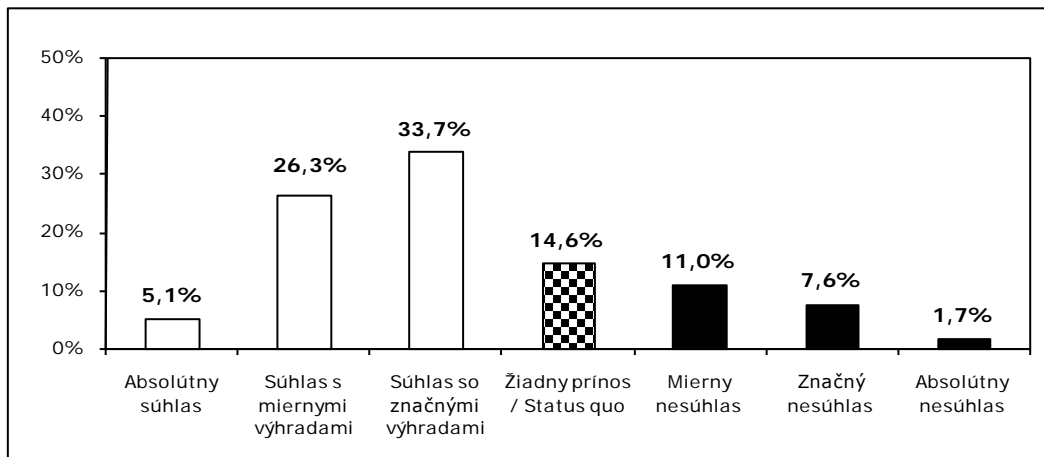
- podpora rodín s dôrazom na mladú rodinu a vytváranie podmienok na jej založenie je základnou povinnosťou štátu
- zlepšujúca sa ekonomická a hospodárska situácia na Slovensku umožnila výraznejšie podporovať rodiny s deťmi a vytvárať podmienky, ktoré môžu pozitívne ovplyvňovať rozhodnutie rodičov vychovávať v rodine viac detí
- trend rodín len s jedným dieťaťom má negatívny dopad na demografický vývoj - finančná podpora rodín s deťmi zo strany štátu je jedným z nástrojov na zmenu tohto trendu
- viacdenné rodiny boli obmedzením výplaty príplatku k príspevku pri narodení dieťaťa len na prvé dieťa diskriminované - novelou sa toto znevýhodnenie bude týkať menšieho počtu rodín
- každoročná automatická valorizácia prídavku na dieťa podľa zákonom stanoveného koeficientu odstraňuje riziko svojvoľných rozhodnutí politikov o (ne)valorizácii, a tak prispieva k jasným pravidlám a predvídateľnosti sociálneho systému

Hlasy oponentov v médiách:

- takéto sumy nie sú rozhodujúce pri voľbe či mať alebo nemať deti, takže nejaké zlepšenie pôrodnosti na Slovensku kvôli zvýšeniu štátnej finančnej podpory sa nedá očakávať

- štát by mal prispievať, hoci aj sumou, ktorá sa bude s viacerými deťmi postupne znižovať, na každé dieťa, nielen na prvé tri
- relatívne veľké percentuálne zvýšenie sumy prídavku na dieťa vyzerá len naoko dobre, keďže súčasná výška prídavku by sa takisto dosiahla (síce nie takým efektívnym jednorazovým skokom), keby sa každým rokom postupne valorizovala o rovnaký rast ako životné minimum, čím by rodiny s deťmi navyše neprišli o peniaze počas rokov, kedy bola valorizácia odsúvaná

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Vladimír Benč: Dobré opatrenie, avšak prečo iba na prvé tri deti? Ďalšie deti už nie sú deti? Či viacpočetné rodiny nepotrebujeme?

Dušan Deván: Podpora rodičovstva by mala byť vecou dlhodobého konsenzu spoločnosti, a nie predmetom politického marketingu.

Richard Ďurana: Vláda by sa mala zamerať nie na zvyšovanie príspevkov, ale na zvýšenie ich adresnosti. Súčasná nastavenie systému umožňuje čerpať príspevok pri narodení dieťaťa aj v prípade nadpriemerne zarábajúcich alebo bohatých ľudí, ktorí ich v skutočnosti vôbec nepotrebujú.

Igor Hornák: Štát má najmä v časoch demografického poklesu stimulovať pôrodnosť. Opatrenia na strane daňového zaťaženia rodín s deťmi by som videl radšej najmä v spojitosti s tzv. miliónárskou daňou.

Igor Hurčík: Vývoj demografie je jasný - aj opatrenie.

Eugen Jurzyca: Preferencie takéto opatrenie zvyšuje. Demotivuje však k práci.

Viola Kromerová: Vieme, aké sú prognózy v pôrodnosti. Každé opatrenie je dobré. Osobne si myslím, že viac by sme mali motivovať rodinu. Dobrý bol v minulosti systém mladomanželských pôžičiek, keď pri narodení prvého dieťaťa sa z celej sumy odpisovalo 2-tis. Sk, pri narodení druhého dieťaťa 4-tis. Sk, pri treťom 6-tis. Sk atď. Stále nie sú doriešené matky živnostníčky (SZČO), a tie, ktoré si platia dobrovoľne platby na sociálne zabezpečenie.

Vladimír Kvetan: Osobne si myslím, že "prvých" detí sa rodí pomerne dosť. Problém je skutočne s počtom druhých a prípadne tretích detí. Jednoznačne si však nemyslím, že takéto opatrenia by mohli zmeniť náš demografický vývoj. Z dlhodobého pohľadu je dokázané, že takéto opatrenia nepôsobia významne. Radšej by som túto podporu riešil cez daňové zákony ako priamou podporou. Dokázali by sa tak eliminovať situácie "detí ako zdroj príjmu" u obyvateľov bez práce a dlhodobo nezamestnaných.

Juraj Lazový: Dobré mienené opatrenie, ktoré však podľa môjho názoru nebude mať významný vplyv na demografiu. Verím, že nebude zneužívané. Z "globálno-filozofického hľadiska" však pri súčasnom počte homo sapiens a ich vplyve na našu planétu možno považovať akékoľvek umelé kroky na ich zvyšovanie za kontraproduktívne, až možno škodlivé, poplatné náboženským paradigám a podpore vlastného rodu pred cudzími.

Zdenek Lukáš: Zlepšenie sociálnej situácie rodín s deťmi. Navyše toto opatrenie oživí osobnú spotrebu, a tým i dopyt.

Ján Marušinec: Automatická valorizácia prídavku na dieťa je vítanou zmenou, jednorazové príspevky však demografickú situáciu nevyriešia. Podporu rodiny treba riešiť systémovo, nie ad hoc.

Juraj Nemec: Podľa môjho názoru opatrenie nebude mať verifikovateľný dopad na demografický vývoj. Všetky plošné dotácie v sociálnej oblasti sú spojené s vysokou neefektívnosťou.

František Okruhlica: Užitočné opatrenie kvôli demografii. Myslím si však, že by mali byť príspevky postupne znižované s narastajúcim počtom detí. Vysoký počet detí je buď špekulácia, alebo na to rodičia majú a nepotrebujú príspevky.

Jozef Orgonáš: Štát si konečne spomenul, že tu nie sú len seniori - voliči, ale i najhoršie sociálne postavená skupina v SR, a to mladé rodiny.

Radoslav Štefančík: Valorizáciu prídavku na dieťa vnímam pozitívne, jej hodnota je však pre rodičov potupná.

Milan Velecký: Moja dilema - ak už má štát poskytovať príspevok, tak pri narodení každého dieťaťa. Ak bolo zlé, že ho poskytoval len pre prvé dieťa, tak je rovnako zlé, ak ho poskytuje len v prípade prvých troch detí.

Zdravotníctvo

Novela zákona o zdravotných poisťovniach a zákona o zdravotnom poistení (povinnosť všetkých zdravotných poisťovní predložiť do vlády svoje rozpočty na prerokovanie; úprava definície platobnej schopnosti poisťovní; zvýšenie základu na prerozdelenie poistného z 85% na 95%; zvýšenie platieb štátu za svojich poistencov pre rok 2009 zo 4,5% na 4,9%)

Primárny zdroj: Novela (č. 581/2008 Z.z.) zákona (č. 581/2004 Z.z.) o zdravotných poisťovniach a dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a zákona (č. 580/2004 Z.z.) o zdravotnom poistení

Stav opatrenia v legislatívnom procese: schválené 25.11.2008 v NR SR v 3. čítaní; účinnosť od: 1.1.2009

Navrhovateľ: Ministerstvo zdravotníctva (MZ) SR

Zámer opatrenia: zabezpečiť zodpovednosť za zdravotnú politiku štátu, strategickú alokáciu zdrojov a finančnú udržateľnosť celého systému zdravotníctva; zobjektívniť systém prerozdelenia mechanizmu, a tým aj upraviť solidaritu v rámci zdravotného poistenia na reálnu mieru a potrebu; upustiť od prekonaného doterajšieho preukazovania platobnej schopnosti zdravotných poisťovní a zohľadniť v ňom špecifiká systému verejného zdravotného poistenia nezaloženého na podnikaní

Obsah opatrenia:

- zavedenie povinnosti (pri jej porušení pokuta 2 mil. EUR) pre každú (aj súkromnú) zdravotnú poisťovňu predložiť každoročne do 30. novembra vláde na prerokovanie svoj rozpočet na verejné zdravotné poistenie (pôvodne MZ SR uvažovalo o tom, že vláda bude schvaľovať rozpočty, s čím nesúhlasilo o.i. i Ministerstvo financií (MF) SR)
- doteraz boli len tie zdravotné poisťovne, ktorých akcionárom je štát, povinné predložiť vláde na schválenie návrh svojho rozpočtu do 15. augusta bežného roka, ak vláda neurčila neskorší termín
- nová definícia platobnej schopnosti zdravotnej poisťovne: schopnosť uhrádzať svoje záväzky v lehote, ktorá nepresiahne 30 dní odo dňa splatnosti záväzku; platobná schopnosť zdravotnej poisťovne je zabezpečená, ak poisťovňa neeviduje ku dňu, ku ktorému sa platobná schopnosť vykazuje, záväzky, ktoré sú viac ako 30 dní po lehote splatnosti
- doterajšia definícia: schopnosť trvale zabezpečovať vlastnými zdrojmi úhradu záväzkov vyplývajúcich z potvrdených prihlášok na verejné zdravotné poistenie a uzatvorených zmlúv; platobná schopnosť sa preukazovala podielom vlastných zdrojov na poistnom z verejného zdravotného poistenia po prerozdelení za predchádzajúcich 12 mesiacov, pričom minimálna miera platobnej schopnosti musela dosiahnuť 3% poistného po prerozdelení, avšak najmenej 50 mil. Sk
- zvýšil sa základ prerozdelenia zaplateného (mesačné preddavky), resp. povinného (predpísaného za rok) poistného medzi jednotlivými zdravotnými poisťovňami z 85%, resp. 85,5% na 95% (MF SR bolo proti) – podľa prepočtov inštitútu HPI tak Všeobecná zdravotná poisťovňa (VŠZP) získa približne 700 mil. Sk navyše, na financovanie ktorých sa najväčším dielom (asi 400 mil. Sk) bude podieľať ďalšia štátna poisťovňa – Spoločná zdravotná poisťovňa
- pribudlo nové kritérium pre prerozdelenie poistného – kategória počet poistencov, za ktorých platí poistné štát (doteraz bolo poistné prerozdelené medzi poisťovne len podľa veku a pohlavia poistencov)
- pre rok 2009 sa stanovila sadzba poistného pre štát za svojich približne 3 mil. poistencov vo výške 4,9% z priemernej mzdy (pôvodný rozpočtový návrh MF SR bol 4,75%, neskôr vládný

5%) (sadzba v roku 2008 - 4,5%) – dopad zvýšenia platieb štátu na štátny rozpočet - takmer 3 mld. Sk

- počas legislatívneho procesu vypadlo z pôvodného návrhu MZ SR o.i. napr. ustanovenie o presune kompetencií v súvislosti s prerozdeľovaním poisťného z Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou na MZ SR, ustanovenie vypúšťajúce možnosť tvorby technických rezerv zdravotných poisťovní, ďalej ustanovenie o 0,5%-nom príspevku štátu na kompenzáciu rizík poisťovní a zásadne sa prepracovalo a spresnilo ustanovenie o platobnej schopnosti poisťovní, ktorá mala byť podľa pôvodného návrhu upravená vyhláškou, a nie zákonom, s čím však MF SR nesúhlasilo

Hlasy proponentov v médiách:

- novelou sa dosiahne, že všetky zdravotné poisťovne (nielen štátne) budú povinné predkladať do vlády návrh svojho rozpočtu na prerokovanie, čím sa zrovnoprávnia ich povinnosti
- všetky zdravotné poisťovne hospodária s verejnými financiami, a preto je namieste, aby verejnosť poznala rozpočty všetkých poisťovní, a nielen tých, v ktorých má štát majetkovú účasť
- povinnosť prerokovania rozpočtov aj súkromných zdravotných poisťovní nie je zásahom do ich vlastníckych práv, a preto nezakladá nárok na odškodnenie
- odstúpilo sa od povinnosti schvaľovať rozpočty zdravotných poisťovní vládou, čo by bolo nesmiernym zásahom do práv a nezávislosti hospodárenia súkromných vlastníkov zdravotných poisťovní a hrozila by možnosť vzniku medzinárodnej arbitráže za porušenie dohôd o podpore a vzájomnej ochrane investícií, a preto sa radšej pristúpilo k miernejšej forme – len k prerokovaniu rozpočtov poisťovní vo vláde
- najlepšie schopný zodpovedať meniacim sa prioritám je taký prerozdeľovací mechanizmus poisťného, ktorý má schopnosť zvýšiť prerozdeľovanie, koordinovať a priamo rozmiestňovať strategické zdroje, spájať zdroje s potrebami, formovať ponuku a vytvárať motivácie na zvyšovanie zodpovednosti poskytovateľov - správne nastavenie a fungovanie prerozdeľovacieho mechanizmu ovplyvňuje schopnosť zdravotných poisťovní platiť za zdravotnú starostlivosť svojich poisťencov
- zvýšenie základu pre prerozdeľovanie poisťného a zavedenie nového prerozdeľovacieho parametra platia ako podstatné nástroje na zmiernenie nespravodlivého prerozdeľovania celkových zdrojov medzi zdravotnými poisťovňami a na zabezpečenie rovnosti prístupu k zdravotnej starostlivosti; opatrenie je zamerané najmä na zabezpečenie solidarity medzi zdravotnými poisťovňami a medzi poisťencami zdravotných poisťovní cez vyrovnávanie a kompenzáciu rizikových štruktúr medzi poisťovňami, aby sa predchádzalo tendenciám nežiaducej selekcie poisťencov
- otvárajú sa možnosti zavádzania ďalších parametrov do prerozdeľovacieho mechanizmu, ktoré sa budú môcť pridávať k už jestvujúcim kritériám - napr. predpísané lieky či diagnózy
- doterajší spôsob vyčísľovania platobnej schopnosti, podobný ako pri komerčnom poistení, nezohľadňoval špecifiká systému verejného zdravotného poistenia, ktoré nie je založené na podnikaní
- zvýšením platieb štátu za svojich poisťencov sa dodá zdravotníctvu tak potrebná finančná injekcia

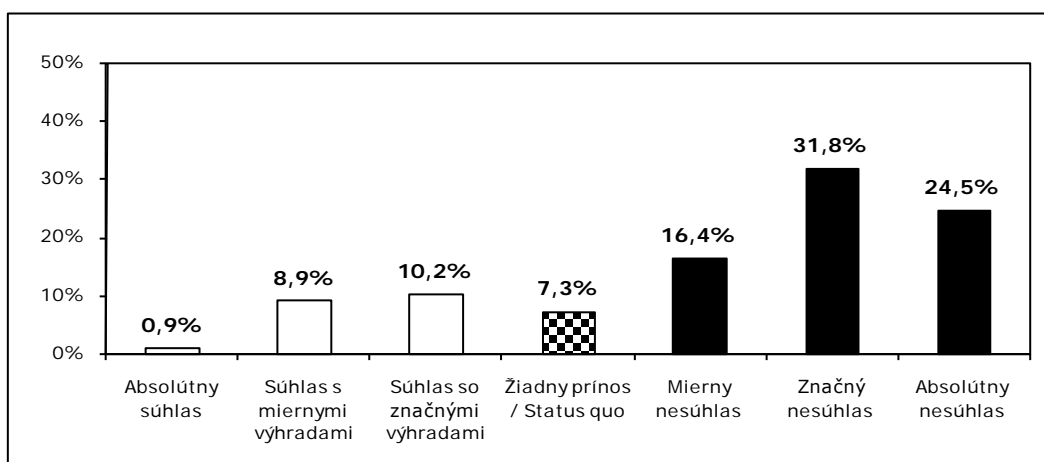
Hlasy oponentov v médiách:

- ďalší malý krok namierený proti pluralite poisťovní, smerujúci k postupnému vytlačeniu súkromných zdravotných poisťovní z trhu a vytvoreniu systému iba s jednou štátnou poisťovňou
- najväčšia štátna zdravotná poisťovňa (VŠZP) sa dostáva do finančných ťažkostí, tak sa pripravila v jej prospech novela, ktorá zároveň zvýšením základu pre prerozdeľovanie poisťného našla spôsob, ako pre ňu vytiahnuť peniaze z poisťovní, ktoré ich neprešustrovali
- zvýšenie miery prerozdelenia zníži motiváciu najmä menších poisťovní investovať do zabezpečenia výberu poisťného, čo sa pravdepodobne odrazí v nižšej úspešnosti výberu poisťného, a tým pádom i v nižšom objeme peňazí na zdravotnú starostlivosť
- nespravodlivé prerozdeľovanie peňazí zo zdravotného poistenia sa môže odstrániť, len ak sa bude prihliadať napríklad aj na zdravotný stav poisťencov (t.j. napr. predpísané lieky či diagnózy), nielen na ich vek a pohlavie
- zavedenie nového kritéria (počet poisťencov štátu) do prerozdeľovacieho mechanizmu poisťného prináša so sebou viac rizík, nákladov a metodických problémov, ako je jeho zamýšľaný prínos – spôsob výpočtu indexu rizika poisťencov štátu vyvolá problémy, lebo poisťencami štátu sú rôznorodé skupiny obyvateľstva s rôznorodými zdravotnými rizikami (napr. nezamestnaní, zamestnaní na PN-ke, dôchodcovia, študenti, matky na materskej, invalidi či ľudia v hmotnej núdzi) – index rizika budú ťahať nahor napr. (i dočasne) práceneschopné osoby, čo zvyšuje nezdravú motiváciu k selekcii rizika, lebo hoci poisťovne získajú za práceneschopného od štátu menej (odvody štátu sú nižšie ako pracujúceho občana), budú radi za takého poistenca, lebo pri zvýšenej miere prerozdeľovania a s vyšším dôrazom na poisťencov štátu bude príjem z prerozdeľovania pre poisťovňu podstatnejší – pre

zdravotnú poisťovňu bude teda každý dodatočný deň práceneschopnosti poistenca predstavovať ekonomický prínos

- na zvýšenie podielu prerozdelenia poistného doplatí najviac štátom vlastnená SZP, ktorá je už dnes najväčším platiteľom do prerozdelenia mechanizmu; keďže najväčším prijímateľom zdrojov z prerozdelenia je taktiež štátna VŠZP, bolo by zmysluplné tieto dve štátne poisťovne zlúčiť
- informácie o hospodárení súkromných zdravotných poisťovní sú verejne dostupné, keďže poisťovne ako súčasť okruhu verejných financií musia o nich informovať MZ SR, MF SR, ako aj Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, takže ďalšia povinnosť na prerokovanie ich rozpočtov vo vláde je úplne zbytočná
- vláda zodpovedá za celý rozpočet verejnej správy, ktorého súčasťou sú aj rozpočty zdravotných poisťovní, a preto mala mať možnosť zaujať rozhodujúce stanovisko pri schvaľovaní rozpočtov poisťovní - inak bude môcť len ťažko niesť zodpovednosť za zdravotnú politiku štátu a za alokáciu verejných financií v zdravotníctve
- MZ SR, profesijné a odborové organizácie v zdravotníctve požadovali platby štátu za svojich poistencov vo výške 5%, tak ako je to uvedené v Programovom vyhlásení vlády SR pre rok 2007

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Vladimír Benč: Výstrel do tmy a ešte zlým smerom. Kedy príde niekto, kto urobí konečne poriadnu reformu zdravotníctva a nebude len dávať náplasti?

Dušan Deván: Zobudte ma, keď sa konečne sprivatizuje Všeobecná zdravotná poisťovňa a Spoločná zdravotná poisťovňa. Dovtedy sa neoplatí začať rátať škody spôsobené štátnymi zásahmi, lebo kým dorátate, suma sa dramaticky zvýši.

Tomáš Dudáš: Ďalší krok, ktorého cieľom je obmedzovanie súkromných zdravotných poisťovní.

Richard Ďurana: Za podnikanie musí niesť zodpovednosť výhradne vlastník. Ak je štát presvedčený o zlom fungovaní súkromných poisťovní, má možnosť svoje dve poisťovne riadiť na trhu za úplne rovnakých podmienok, ako majú súkromné a nikto nebude namietat, ak ich kroky bude vláda prerokovávať aj každý týždeň. Miera prerozdelenia poistného by nemala byť určená percentom, ale reálnou kvantifikáciou počtu nákladovo náročných pacientov.

Igor Hornák: Zlá novela, znižuje kvalitu verejného zdravotníctva znižovaním motivácie zdravotných poisťovní si navzájom konkurovať. Kvalitnejšiu starostlivosť presúva do zariadení s priamou platbou pacientov, ktorá sa tak po čase úplne vytratí zo systému solidárne poskytovaného zdravotníctva.

Igor Hurčík: Zdravotníctvo je najťažší rezort, a toto opatrenie ho tiež nevyvedie zo súčasných problémov. Jedného dňa treba povedať, že čo konkrétne je základná starostlivosť, a aké sú práva pacienta a tiež, že čo je nadštandard (a kto to v konečnom dôsledku zaplatí). Tieto definície by pomohli určiť rozhranie medzi štátnou a súkromnou sférou.

Eugen Jurzyca: Zvýšenie platieb štátu je správne, ukazuje, koľko jeho poistenci vlastne stoja. Znižovanie informačnej nerovnosti v zdravotníctve je správne, realita však svedčí skôr o tom, že ide o útoky proti súkromným poisťovniam z politických dôvodov.

Viola Kromerová: Zdravotné poisťovne (najmä poistencov) sme veľmi ľahko pustili do súkromných rúk. Paradoxne, dnes by sme to radi mali pod kontrolou. Ukázalo sa, že každá krajnosť má výhody aj nevýhody. V každom prípade je vlastne diskriminačné, že štát platí len symbolické odvody za svojich poistencov.

Juraj Lazový: Pokračujúci boj vlády so súkromnými zdravotnými poisťovňami. Opatrenie vôbec nerieši systémové chyby v zdravotníctve.

Ján Marušinec: S výnimkou zvýšenia platieb za poistencov štátu ide o deformácie systému zdravotného poistenia.

Juraj Nemec: Zvýšenie platby za "štátneho" poistenca je skôr krokom dopredu (malo by byť spojené ale aj s opatreniami na rast efektívnosti). Ďalšie zasahovanie do fungovania zdravotných poisťovní je zase zásadne negatívnym krokom a len poskytuje argumenty proti SR v arbitrážnych konaniach, ktoré už bežia, alebo začnú.

František Okruhlica: Opatrenie trochu zaváňa populizmom a podporou VŠZP. Veď už existuje funkčný systém kontroly činnosti poisťovní.

Jozef Orgonáš: Netreba vo vláde náhodou prerokovať i rozpočty všetkých ostatných súkromných spoločností?

Peter Pažitný: Táto novela mala jediný cieľ - pod rúškom "systémových opatrení" zachrániť VŠZP pred krachom. Finančné problémy VŠZP však nie je správne riešiť úpravou makroparametrov zdravotného systému, ale zvýšením alokatívnej efektívnosti na jej výdavkovej strane.

Igor Rintel: Súhlasím so zvýšením platieb za poistencov štátu, nesúhlasím so zvýšením prerozdelenia.

Miroslav Siváček: Opatrenie obsahuje pozitívne (definícia platobnej schopnosti, zvýšenie platieb za poistencov štátu) neutrálne (zbytočné predkladanie rozpočtov do vlády) aj negatívne opatrenia (prerodzenie).

Radoslav Štefančík: Nehorázny zásah do slobodného podnikania zdravotných poisťovní.

Luboš Vagač: Prerodovací mechanizmus sanuje zlú finančnú situáciu vo VŠZP.

Milan Velecký: Zvýšenie platieb štátu je v tomto systéme účinný spôsob dofinancovania systému zdravotného poistenia (keďže nemáme rodinný typ poistenia, kde by bola starostlivosť napr. o deti hradená z poistiek rodičov). Vláda Mikuláša Dzurindu predpokladala, že v roku 2009 bude platba štátu na úrovni 6% vymeriavacieho základu. Prerodovať by sa malo 100% poistného, aby sa vyrovnali zdroje na daný typ poistenca (ak sa preroduje menej ako 100%, tak sú zvýhodnené poisťovne so štruktúrou poistencov, ktorá je lepšia ako priemer). Prerokovanie rozpočtov na vláde je administratívna komplikácia bez vážnejšieho významu, úprava platobnej schopnosti je ústupok problémom štátnej poisťovne.

Vidiecky parlament: Diskriminačné voči menším poisťovňam.

Robert Žitňanský: Citeľná snaha šikanovať súkromné poisťovne. Absencia riešenia skutočných problémov, ktoré dnes demotivujú poisťovne hrať aktívnejšiu rolu pri efektívnom nákupe zdravotnej starostlivosti.

Plán oddĺženia zdravotníctva (poskytnutie zvýhodneného štátneho úveru (celkovo 6 mld. Sk) nemocniciam na 15 rokov s 2-ročným odkladom splatnosti za podmienky nevytvárania nového dlhu a vypracovania akčného plánu ozdravenia; dlh vyše 8 mld. Sk)

Primárny zdroj: Koncepcia systému riešenia vonkajšej a vnútornej zadĺženosti zdravotníckych zariadení v strednodobom horizonte

Stav opatrenia v legislatívnom procese: schválené 17.12.2008 vládou SR; koncepcia by sa mala začať realizovať v roku 2009

Navrhovateľ: Ministerstvo zdravotníctva (MZ) SR

Zámer opatrenia: vytvoriť popis aktuálneho stavu zadĺženosti zdravotníckych zariadení, rámcovú analýzu identifikovania príčin, ako aj návrh riešenia eliminácie zadlžovania týchto zariadení

Obsah opatrenia:

- koncepcia sa týka zdravotníckych zariadení v pôsobnosti MZ SR a Ministerstva obrany SR, zdravotníckych zariadení delimitovaných na obce a vyššie územné celky a zariadení transformovaných na neziskové organizácie
- koncepcia navrhuje riešiť zadĺženosť v zdravotníctve v dvoch základných etapách:
- **jednorazové oddĺženie** – predpokladom jednorazového finančného oddĺženia je vypracovanie a schválenie tzv. individuálnych akčných plánov ozdravenia (zdravotníckymi zariadeniami (ZZ) v spolupráci s MZ SR a Ministerstvom financií (MF) SR) v rozsahu podnikateľského plánu, ktorý musí o.i. obsahovať preukázanie schopnosti ZZ do 12 mesiacov nemať žiadny nový dlh a po 2 rokoch odkladu uhrádzať svoje záväzky za poskytnutú štátnu

výpomoc (počas 15 rokov); ZZ musí tiež realizovať racionalizačné opatrenia aspoň po dobu 2 mesiacov pred požiadanim o poskytnutie návratnej finančnej výpomoci a tieto kroky musia byť odsúhlasené MZ SR a MF SR; ďalším z predpokladov oddĺženia je vyriešenie vnútornej zadĺženosti formou odpustenia penále

- 3 alternatívy jednorazového oddĺženia (MZ SR favorizovalo prvú, ktorá sa bude nakoniec i realizovať):
  - návratná finančná výpomoc (úver od MF SR v predpokladanej celkovej výške 6 mld. Sk)
  - prenesenie záväzkov na Slovenskú konsolidačnú, a.s., ktorá by uhrádzala dlhy evidované k 30.9.2008
  - účelová dotácia zo štátneho rozpočtu
- **rámcové nástroje pre zníženie budúceho zadĺžovania**
  - centralizácia podporných a prevádzkových služieb (napr. centrálne obstarávanie, správa majetku, IT služby)
  - optimalizácia siete poskytovateľov zdravotnej starostlivosti (vytvorenie minimálnej siete a zabezpečenie ďalšej špecializácie poskytovateľov, viac zdrojov pre vysoko kvalifikované a využívané pracoviská)
  - racionalizácia poskytovania zdravotnej starostlivosti (štandardné liečebné postupy, zavedenie katalógu zdravotných výkonov a adekvátnych platieb poskytovateľom zdravotnej starostlivosti z hľadiska kvality poskytovanej starostlivosti; centrálna evidencia pacienta a služby elektronického zdravotníctva)
  - nástroje pre podporu zvýšenia kvality a efektivity zdravotnej starostlivosti (rozšírenie cieleného a náhodného kontrolného mechanizmu v teréne; zavedenie vyšších finančných a licenčných sankcií; zvýšenie zodpovednosti pacienta na svojom zdraví, a to najmä formou zavedenia podpory pre prevenciu, ako aj možnosťami rozšírenia liečby hradenej z prostriedkov verejného zdravotného poistenia o nadštandardnú zdravotnú starostlivosť s využitím viaczdrojového financovania)
- oddĺžovanie zdravotníckych zariadení sa má realizovať v roku 2009 za záväzky po lehote splatnosti na úrovni istiny, ktoré sú vedené k dátumu 30.9.2008
- dopad na verejné financie bude možné vyčíslieť až na základe vypracovaných a schválených podnikateľských plánov zdravotníckych zariadení
- dlh v rezorte zdravotníctva predstavoval k 31.12.2007 sumu 8,074 mld. Sk, pričom podiel dlhu ZZ v pôsobnosti MZ SR bol 72% (5,842 mld. Sk), podiel dlhu ZZ delimitovaných na obce a vyššie územné celky a transformované na neziskové organizácie bol takmer 27% (2,154 mld. Sk), podiel dlhu ZZ transformovaných na akciové spoločnosti bol 0,1% (6 mil. Sk) a podiel dlhu zdravotných poisťovní bol na úrovni 0,9% (72 mil. Sk)
- najviac (57%) záväzkov ZZ v pôsobnosti MZ SR sú záväzky voči dodávateľom liekov a špeciálneho zdravotníckeho materiálu, čo predstavuje viac ako 3,4 mld. Sk

Hlasy proponentov v médiách:

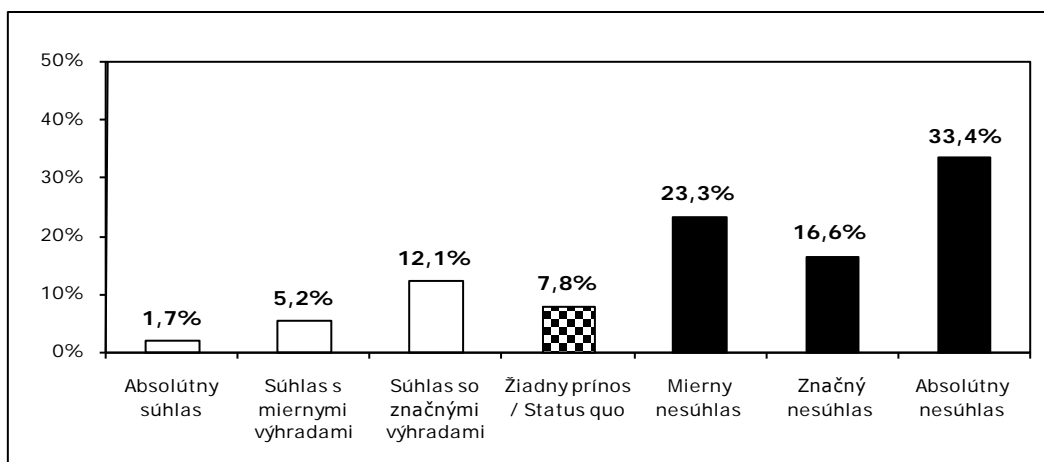
- plán oddĺženia má motivovať nemocnice, ktoré teraz vytvárajú dlh, aby zlepšili svoje hospodárenie a potom mali možnosť získať od štátu peniaze na splatenie si svojich záväzkov voči dodávateľom
- preferovaná alternatíva oddĺženia - návratná finančná výpomoc od štátu - nezbaví nemocnice nutnosti splácať svoje dlhy (hoci ich budú splácať za výhodnejších podmienok), a tak sa obmedzí riziko tzv. morálneho hazardu a vytvára sa motivácia pre nemocnice, aby sa správali hospodárne - neguje sa tak doteraz často zaužívaná metóda odstránenia dlhu štátom bez povinnosti riešiť oddĺženie samotnými zadĺženými subjektmi
- koncepcia oddĺžovania zdravotníctva nepredstavuje len finančný akt, ale aj zavedenie určitých systémových opatrení s cieľom eliminácie budúceho zadĺžovania, vrátane konceptu skvalitnenia poskytovania zdravotnej starostlivosti
- jedným z cieľov je zlepšiť účelovosť vynakladaných finančných prostriedkov – napr. z dôvodu využívania centrálneho obstarávania, možností rokovať o výhodnejších podmienkach, opatrení na zníženie prevádzkových a investičných nákladov
- nevyhnutnosť oddĺženia - vzhľadom na veľkosť dlhu za lieky dochádza v súčasnosti k zvýšenému riziku pozastavenia distribúcie a v konkrétnych prípadoch už aj k zníženiu distribúcie liečiv, čo vytvára ďalší priestor na zvyšovanie cien liekov, a teda aj k zrýchľovaniu ďalšieho zadĺžovania zdravotníckych zariadení
- oddĺžovanie má byť transparentnejšie ako za predošlej vlády cez spoločnosť Veriteľ

Hlasy oponentov v médiách:

- chýba reálne finančné krytie - na oddĺženie zdravotníctva nie sú v štátnom rozpočte na rok 2009 vyčlenené zdroje
- selektívne oddĺžovanie je diskriminačné – na štátnu dotáciu nebudú mať nárok napr. súkromné obchodné spoločnosti, ktorým v roku 2008 štátna VŠZP výrazne znížila platby za ukončené hospitalizácie, alebo aj tie subjekty, ktoré doteraz hospodárili bez tvorby dlhu
- ministerstvu zdravotníctva ide len o dočasné a formálne oddĺženie nemocníc na papieri, nakoľko podmienkou čerpania eurofondov pre nemocnice je hospodárenie bez dlhov

- skutočné riešenie dlhu v zdravotníctve odsúva súčasná vláda na nasledujúcu, pričom teraz len zvýšila tzv. morálny hazard v sektore
- oddlžovaniu musia predchádzať systémové opatrenia na zastavenie rastu dlhu, ktoré sú však v nedohľadne, lebo v opačnom prípade pôjde len o dočasné riešenie, ktoré netrestá, ale odmeňuje neefektivitu
- motiváciou pre zdravé hospodárenie nemocníc môže byť jedine možnosť zisku alebo hrozba krachu - kým nebudú štátne nemocnice akciovými spoločnosťami, dovtedy budú vytvárať nové dlhy a budú v strate, lebo ich k opačnému konaniu nemotivujú tvrdé rozpočtové obmedzenia, od zavádzania ktorých ustúpila táto vláda
- väčšinu z opatrení na zastavenie nárastu dlhu môže MZ SR zaviesť kedykoľvek, pričom na to nepotrebuje ani vládou schválenú koncepciu, ani zmenu legislatívy
- z navrhovaných troch alternatív riešenia zadlženosti nemocníc sa len jedna týkala skutočného oddlženia - prenos záväzkov na Slovenskú konsolidačnú, čo by bola vlastne obdoba Veriteľa predošlej vlády - ďalšie dve alternatívy totiž v skutočnosti nie sú oddlžením; návratná finančná výpomoc je len zmenou v osobe veriteľa a reštrukturalizáciou dlhu pri výhodnejších podmienkach, priama štátna dotácia predstavuje zasa pravdepodobne porušenie ochrany hospodárskej súťaže, ako sa to definuje v ustanoveniach o štátnej pomoci v práve EÚ
- plán oddlženia vytvára možnosti netransparentných postupov, keďže o individuálnych akčných plánoch ozdravenia nemocníc, ktorých schválenie je predpokladom na poskytnutie štátneho úveru, budú rozhodovať MZ SR a MF SR podľa vlastných kritérií

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Vladimír Benč: Dokedy budeme oddlžovať bez toho, aby sa niečo v tomto sektore zmenilo k lepšiemu hospodáreniu? Týmto štýlom sa vôbec nevytvára tlak na zlepšovanie hospodárenia v zdravotníctve.

Dušan Deván: Akčný plán ozdravenia? Nevytváranie nových dlhov? A čo ešte sa dozvieme? Že obchodníci, ktorí skupovali s vysokou maržou zdravotnícke pohľadávky po splatnosti (a ako jediní zarobia na celom oddlžení), nie sú prepojení so Smerom? Hm, všetkému veríme.

Richard Ďurana: Ak sa nezmení nastavenie motivácií jednotlivých aktérov na trhu v zdravotníctve, jedno oddlžovanie bude musieť v krátkom čase nasledovať ďalšie. Je to, akoby sme liali vodu do deravého kýmľa.

Igor Hornák: S balíčkami na oddlženie už nemocnice začínajú počítať ako s bežným zdrojom financovania.

Igor Hurčík: Z čoho a kedy to tie nemocnice splatia?

Eugen Jurzyca: Ďalší nereálny sľub. Podstata spočíva v riešení negatívnych aj pozitívnych motivácií pri riadení zdravotníctva. Viera, že sektor bude fungovať bez dlhov, keď sa bude vláda tváriť prísne a zvyšovať hlas, presvedčí možno voličov (krátkodobo), nie vyhladávačov renty.

Róbert Kičina: Dnes pôžičky, zajtra dlhy...

Viola Kromerová: Obdivujem občanov SR, že stále platia odvody do zdravotníctva, pritom nedostávajú takmer nič - lieky, okuliare, zubnú starostlivosť atď. si pravidelne platia zo svojho, lekári pracujú neefektívne, absolútne ich nezaujímajú prevencia a nakoniec ešte zo spoločného balíka sa platí nejaké oddlženie. Nie je pritom žiadna záruka, resp. s určitou viere, že sa len oddlžuje a prehlbuje nesolventnosť nemocníc.

Juraj Lazový: Nemyslím, že ďalší z plánov na oddlženie zdravotníctva bude úspešný. Podstatná je najmä motivácia nevytvárať nové dlhy. Výstižný je graf, ktorý poukazuje na nárast zadlženosti

takmer výlučne v zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti MZ SR. Napriek jej nedokonalostiam považujem za najlepšiu cestu reformu bývalého ministra Zajaca.

Ján Marušinec: Vláda neprijala spolu s rozhodnutím o oddĺžení žiadne systémové opatrenia, ktoré by zabránili tvorbe nových dlhov. Podpisy politicky dosadených riaditeľov štátnych nemocníc na akčných plánoch sú slabým zdôvodnením na minucie 6 mld. Sk.

Juraj Nemec: Mám na to jednu schému - cyklická tvorba dlhu, kde pri mäkkých rozpočtových obmedzeniach vytvárajú zdravotnícke zariadenia dlh, ktorý sa uhradí z verejných zdrojov, a tým pádom to vytvára znovu mäkké rozpočtové obmedzenia a cyklický proces tvorby dlhu, ktorý nemá kto prerušiť, pokračuje ďalej.

František Okruhlica: Nesystémové opatrenie.

Jozef Orgonáš: Je jasné, že štát nevie, kam z problémov. Zdravotníctvo, najmä lieková politika, sú totiž bez dna.

Peter Pažitný: Súčasné možnosti štátneho rozpočtu neumožňujú takúto finančnú operáciu. Zrejme na oddĺženie pôjde reálne výrazne nižšia čiastka - do 1 mld. Sk.

Ludvík Posolda: Pokiaľ budú štátne nemocnice manažované neschopnými a korumpovateľnými šéfmi, je to nalievanie vody do deravého vedra.

Igor Rintel: Bez reformy zdravotníctva sú to nezmyselne vyhodené peniaze.

Miroslav Siváček: Zahmlievanie podstaty problému. Nemocnice nebudú schopné úvery splatiť. A nezlepšia bez systémových zmien ani svoju výkonnosť.

Luboš Vagač: Prihováral by som sa za transformáciu štátnych nemocníc na akciovky.

Milan Velecký: Nejde tu o oddĺženie. Staré dlhy (záväzky po lehote splatnosti) budú nahradené novým dlhom. Ide o nevyhnutnú úpravu najmä pre čerpanie prostriedkov z fondov EÚ.

Vidiecky parlament: Nemocnice sa zadlžujú vinou nekvalitného manažmentu. Účinnejšie by boli manažérske kurzy.

Robert Žitňanský: V skutočnosti čistá dotácia do systému, ktorý generuje a bez systémovej zmeny bude naďalej generovať dlhy.

Kontroverzná výstavba diaľnic

Rozšírenie možnosti začať stavať diaľnice a cesty pre motorové vozidlá aj na ešte neodkúpených, resp. nevyvlastnených súkromných pozemkoch aj bez súhlasu vlastníka na celú plánovanú diaľničnú sieť SR (novela zákona o jednorazových mimoriadnych opatreniach v príprave niektorých stavieb diaľnic a ciest pre motorové vozidlá)

Primárny zdroj: Novela (č. 540/208 Z.z.) zákona (č. 669/2007 Z.z.) o jednorazových mimoriadnych opatreniach v príprave niektorých stavieb diaľnic a ciest pre motorové vozidlá

Stav opatrenia v legislatívnom procese: schválené 26.11.2008 v NR SR v 3. čítaní; účinnosť od: 13.12.2008

Navrhovateľ: Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR

Zámer opatrenia: urýchliť prípravu niektorých úsekov diaľnic a ciest pre motorové vozidlá, ktoré sú súčasťou cestnej infraštruktúry zaradenej do európskej siete TEN-T; odstrániť dopravné zápchy a znížiť vysokú nehodovosť s cieľom prispieť k splneniu záväzku SR znížiť nehodovosť a počet usmrtených do roku 2010 na polovicu

Obsah opatrenia:

- rozšírenie zoznamu úsekov diaľnic a ciest pre motorové vozidlá, ktoré možno začať stavať aj na ešte neodkúpených, resp. nevyvlastnených súkromných pozemkoch aj bez súhlasu vlastníka, na celú plánovanú sieť diaľnic a rýchlostných ciest
- zákon o jednorazových mimoriadnych opatreniach v príprave niektorých stavieb diaľnic a ciest pre motorové vozidlá stanovuje, že stavebník (štát) nemusí získať vlastnícke práva k pozemkom už k stavebnému konaniu (stačí, že bol ku dňu začatia stavebného konania urobený úkon na získanie vlastníckeho alebo iného práva k pozemku), ale až ku kolaudačnému konaniu, pričom stavebný úrad môže ešte pred kolaudáciou rozhodnúť o predčasnom užívaní diaľnice

- prenesenie pôsobnosti stavebného úradu vo veciach územného konania pre stavby diaľnic a ciest pre motorové vozidlá z obcí na krajské stavebné úrady
- na pozemok, kde má byť diaľnica alebo cesta pre motorové vozidlá, vzniká zo zákona predkupné právo štátu dňom právoplatnosti územného rozhodnutia
- zavedenie bonifikácie osôb, ktoré dobrovoľne predajú svoje nehnuteľnosti – náhrada za výkup pozemku alebo stavby je v takom prípade 1,2-násobok sumy, ktorá by bola vyplatená pri vyvlastnení
- opatrenie bolo pôvodne súčasťou prezidentom vetovanej novely cestného zákona, do ktorej sa dostalo vďaka pozmeňovaciemu návrhu Petra Pelegriniho (SMER-SD), ktorý navrhoval rozšíriť možnosť vyvlastnenia o 6 úsekov diaľnic a rýchlostných ciest; po odporúčaní prezidenta bolo dané opatrenie z novely cestného zákona vypustené a presunuté do samostatnej novely, kde bolo 6 úsekov rozšírených na celú plánovanú sieť diaľnic a rýchlostných ciest

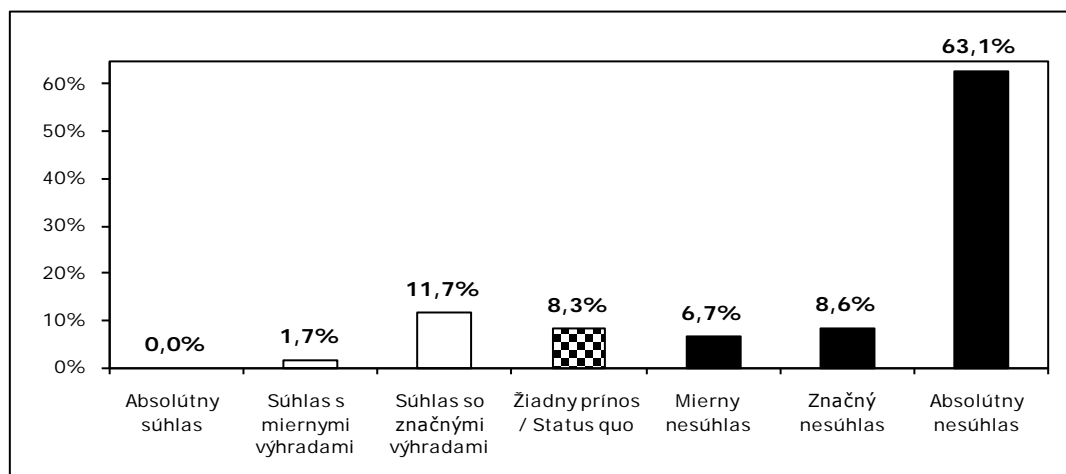
Hlasy proponentov v médiách:

- urýchlenná výstavba diaľnic umožní rozvoj výroby, obchodu, cestovného ruchu, pozitívne ovplyvní zamestnanosť, zníži regionálne rozdiely a zvýši záujem investorov o Slovensko, čo prospieva ekonomike a v konečnom dôsledku urýchľuje celkový hospodársky rast a životnú úroveň obyvateľov Slovenska
- Slovensko patrí ku krajinám s najnižšou hustotou siete diaľnic v EÚ a mnoho úsekov je nevyhovujúcich z hľadiska kapacity a bezpečnosti, hoci má z logistického hľadiska v rámci Európy veľmi dôležitú úlohu
- vyvlastnenie je efektívny nástroj vtedy, keď je potrebné posudzovať širšie súvislosti ako lokálny záujem, čo je aj prípad strategických stavieb diaľnic a rýchlostných ciest
- presun kompetencií na krajské stavebné úrady zvýši transparentnosť a urýchli celý proces výstavby, keďže obce a mestá bývajú pri stavebných konaniach zaujaté a často ani nemajú dostatočné personálne a materiálne zabezpečenie
- vývoj intenzity dopravy má neustále rastúci trend, pričom najprogresívnejšie rastie na diaľniciach a v značnom rozsahu aj na cestách I. triedy v trasách plánovaných ciest pre motorové vozidlá
- urýchlenná výstavba nadradenej cestnej dopravnej infraštruktúry je jednou z priorít rozvoja SR, ako aj vlády SR

Hlasy oponentov v médiách:

- opatrenie je priamym útokom na súkromné vlastníctvo občanov, čo hrubo porušuje jedno zo základných ľudských práv - vlastníť majetok
- vzťah medzi občanom a štátom sa vracia pred rok 1989, keď štát bude môcť svoj zámer dosiahnuť bez jednaní s majiteľom - autoritatívne, z pozície zákona a moci
- nebezpečný precedens - rozšírením stavieb na cudzích pozemkoch (ešte pred vyvlastnením) z kľúčových úsekov na všetky plánované diaľnice a rýchlostné cesty hrozí, že sa neskôr bude takýto kontroverzný postup využívať aj pre iné dôvody, ako je výstavba ciest
- novela umožňuje stavať na pozemkoch aj bez akéhokoľvek súhlasu ich majiteľov - ak aj súd dá v ďalšom konaní za pravdu vlastníkovi, pôvodný stav sa už nedá navrátiť
- cestná infraštruktúra sa buduje na Slovensku už niekoľko rokov a podobné zákony doteraz neboli potrebné
- zoznam sa rozširuje v čase, keď sa ešte nezačal stavať ani jeden úsek podľa prvotne schváleného zoznamu úsekov diaľnic, a teda nie je reálne začať a aj dostavať v najbližšej dobe stovky kilometrov ciest - skutočným zámerom môže byť úmysel zazmluvniť výstavbu so stavebnými firmami už v najbližšom čase a takýmto spôsobom určiť na mnoho rokov dopredu, ktoré stavebné spoločnosti budú profitovať z výstavby diaľnic

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Vladimír Benč: Súkromné vlastníctvo musí byť nedotknuteľné. Zámer je možno dobrý (skoro každý chce mať diaľnice čím skôr), ale nie za každú cenu. A toto je veľká cena.

Dušan Deván: Vyvlastnenie znesiem, ale toto?

Tomáš Dudáš: Je pochopiteľné, že štát chce urýchliť výstavbu diaľnic, ale vlastnícke práva by mali byť nedotknuteľné za každých okolností.

Richard Ďurana: Vlastnícke práva sú dôležitou a neoddeliteľnou súčasťou trhového hospodárstva. Historicky prosperovali krajiny, ktoré vlastnícke práva rešpektovali, najchudobnejšie sú práve tie, ktoré ich pošliapavali. Toto opatrenie rozširuje spektrum negatívnych dopadov vyplývajúcich z porušovania vlastníckych práv v mene verejného záujmu. Štát by mal byť ten, kto garantuje nedotknuteľnosť súkromného vlastníctva, a nie ho hrubo porušovať pomocou zákona, ktorým sám sebe dáva privilégium postaviť kde chce, čo chce, bez toho, aby dotknutý pozemok dopredu vlastnil a zaň aj adekvátnu sumu zaplatil.

Peter Gonda: Ďalší príklad pokračujúceho hrubého zasahovania do vlastníckeho práva, osobnej slobody a právnej istoty kvôli diaľniciam a rýchlostným cestám.

Igor Hornák: Absolútna deštrukcia právneho systému a jednej zo základných slobôd.

Igor Hurčík: Mám rád infraštruktúru, ale neviem sa stotožniť s cenou za toto opatrenie.

Martin Jaroš: Síce sa to týka pár jednotlivcov, ale môže to mať devastujúce účinky na morálku celej spoločnosti, čo sa týka rešpektovania istých princípov, ktoré by mali byť sväté. Po prekročení tohto Rubikonu si už nikto nemôže byť istý, aký zákon sa prijme nabudúce. Vyvlastnenie bytu? Auta?

Eugen Jurzyca: Vyvlastnenie nie je niečo, čo by bolo zakázané už pri vzniku vesmíru. Úspešné spoločnosti však k nemu pristupujú opatrne a podľa presných pravidiel. Nie takto.

Viola Kromerová: Na jednej strane je potrebné urýchliť výstavbu diaľnic, avšak nie za každú cenu. Nedôvera občana v štát to sú nešťastné zákony, ktoré sa ťažko uplatňujú v praxi.

Juraj Lazový: Verejný vs. súkromný záujem. Nemám úplne vyhranený názor, rád by som mal k dispozícii informáciu, ako sa s uvedením problémom pri výstavbe diaľnic a cestnej infraštruktúry zhostili na západ od našich hraníc.

Zdenek Lukáš: Síce to možno prinesie urýchlenie výstavby diaľnic, ale je to i závažný zásah do vlastníckych práv vlastníkov súkromných pozemkov.

Ján Marušinec: Čo na to Ústavný súd SR? Haló!

Juraj Nemec: Jedná sa síce o zásadný zásah do vlastníckych práv, ale obdobné zákony platia aj v liberálnejších krajinách. Čo je väčšie zlo? Poškodenie práv jednotlivca, alebo poškodenie zdravia veľkej skupiny občanov z titulu každodennej dopravnej zápchy a spojených splodín (napr. Považská Bystrica)? Nech si každý odpovie sám, je to čisto normatívny problém.

František Okruhlica: Spravodlivosť je niekde v strede problému. Na jednej strane slovenská ekonomika konkurenčne stráca na dynamike práve dlhodobo slabou dopravnou infraštruktúrou a na druhej strane vlastníci pozemkov v tom vidia výnosný obchod.

Jozef Orgonáš: Absolútna katastrofa, ktorá nás radí na úroveň Afganistanu.

Ján Pokrivčák: Štát má investovať do infraštruktúry. Ešte dôležitejšou úlohou štátu je chrániť vlastnícke práva. Vymožiteľnosť práva a ochrana vlastníckych práv podstatne podporujú ekonomický rast, rovnako ako aj efektívne budovanie infraštruktúry. Tieto dva aspekty vládnej politiky treba zladíť.

Radoslav Procházka: Odhliadnuc od absencie akejkoľvek legitimacy takéhoto pravidla je mimoriadne otáznou aj jeho efektivita, čo je tá najhoršia možná kombinácia: štát, ktorý sa správa ako zlodej a to, čo niektorým ľuďom ukradne, v skutočnosti ani nedokáže účinne použiť v prospech tých ostatných.

Igor Rintel: Nebezpečný precedens narušenia princípu ochrany súkromného vlastníctva.

Miroslav Siváček: Zlý precedens a politicky motivované rozhodnutie. Zásah do vlastníckych práv v snahe napraviť sklz v plnení sľubov. Tento typ rozhodnutí však ľudia prijímajú zväčša letargicky. Pokiaľ sa ich netýka.

Radoslav Štefančík: Štátne orgány si zrejme koniec roka vybrali ako obdobie, počas ktorého prijali viacero návrhov zasahujúcich do súkromného vlastníctva alebo slobodného trhu. Možnosť stavať na súkromných pozemkoch ľudí bez ich súhlasu je len ďalšou fackou princípom demokracie.

Luboš Vagač: Ďalší krok smerom k štátnemu zasahovaniu do súkromného vlastníctva vo verejnom záujme navodzuje dojem, že nemusí byť posledný. Z hľadiska právneho štátu najhoršie opatrenie kvartálu.

Milan Velecký: To, že je to zlé riešenie, priznali aj jeho autori - obmedzili ho len na niektoré stavby a dúfajú, že ich stihnú postaviť skôr, ako rozhodne Ústavný súd SR.

Vidiecky parlament: Protiprávne.

Jozef Vozár: Cieľ sledovaný zákonom, a to urýchlenie vyvlastňovacieho konania, je nevyhnutné dosiahnuť inými prostriedkami, ktoré budú v súlade s Ústavou SR a Dohovorom a budú garantovať ochranu vlastníckych práv dotknutých vlastníkov. Dosahovať tento cieľ opatreniami, ktoré obmedzujú podstatu a zmysel vlastníckeho práva, pretože znemožňujú dotknutým vlastníkom efektívne sa brániť tak proti samotnému vyvlastneniu, ako aj proti nesprávne stanovenej výške náhrady za vyvlastňované pozemky a negarantujú vyvlastnenie v súlade s podmienkami stanovenými Ústavou SR a Dohovorom, je v právnom štáte neakceptovateľné.

Robert Žitňanský: Popretie princípu ochrany súkromného vlastníctva, bez ktorého však nikdy nemôže úspešne fungovať nijaká ekonomika ani spoločnosť.

Anonymný komentár*: Tak to vyzerá, že zobrať je pre štát jednoduchšie a lacnejšie ako dohadovať sa o odkúpení. Viem si napr. predstaviť, že bača Jano má salaš na mieste, kadiaľ má ísť diaľnica. Keďže na salaši prežil celý život a kašle na pozitívne dopady diaľnice na rozvoj regiónu, samozrejme že nebude súhlasiť s predajom svojho salaša za cenu, ktorá je blízka trhovej cene. Ak by však štát zo zákona musel ponúknuť dvojnásobok, tak si myslím, že skôr by bol vlk celý aj ovca sýta.

Ojedinelá snaha o reformu

Reforma školstva - nový školský zákon (70% obsahu učiva určí štát, 30% si zvolí každá škola sama; redukcia povinných hodín; povinné dva cudzie jazyky; povolené len učebnice schválené ministerstvom školstva; umožnenie individuálneho vzdelávania žiakov doma rodičmi; zníženie maximálneho počtu žiakov v triedach; obmedzenie počtu žiakov v 8-ročných gymnáziách; prísnejšie kritériá pre financovanie súkromných škôl; silnejší vplyv štátu pri voľbe riaditeľov škôl; bezplatný posledný ročník materskej školy)

Primárny zdroj: a) Zákon (č. 245/2008 Z.z.) o výchove a vzdelávaní (školský zákon)
b) Štátne vzdelávacie programy (ŠVP) pre rôzne typy škôl

Stav opatrenia v legislatívnom procese: schválené a) 22.5.2008 v NR SR v 3. čítaní, b) 19.6.2008 (1.7.2008 – ŠVP pre jazykové školy) na gremiálnej porade ministra školstva; účinnosť od: a), b) 1.9.2008 (väčšina ustanovení)

Navrhovateľ: Ministerstvo školstva (MŠ) SR

Zámer opatrenia: odstrániť podmienky sťažujúce zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu spôsobené predchádzajúcou legislatívou (zákonom o sústave základných a stredných škôl – školským zákonom z roku 1984) a vytvoriť priestor na uskutočnenie reformných zmien vo výchove a vzdelávaní v regionálnom školstve (materské, základné a stredné školy, základné umelecké školy, jazykové školy)

Obsah opatrenia:

- zavedenie dvojúrovňovej tvorby vzdelávacích programov:
  - štátny vzdelávací program, záväzný pre všetky školy, vymedzuje povinný obsah vzdelávania (približne 70% obsahu učiva) spolu s kompetenciami, ktoré majú žiaci nadobudnúť, a minimálnym povinným počtom vyučovacích hodín pre jednotlivé predmety v jednotlivých ročníkoch
  - školský vzdelávací program si bude musieť každá škola vypracovať sama, pričom v ňom zostaví zvyšok učiva (približne 30%) prispôbostený jej vlastným podmienkam a možnostiam, čo má vyjadrovať zameranie školy
  - prvák na základnej škole absolvuje 17 povinných hodín týždenne (podľa štátneho vzdelávacieho programu) a 5 voliteľných hodín (podľa školského vzdelávacieho programu), deviatok 24 povinných hodín a 6 voliteľných, prvák na gymnáziu 27 povinných a 4 voliteľné hodiny a gymnazista v maturitnom ročníku 15 povinných a 15 voliteľných hodín týždenne – oproti doterajšiemu stavu redukcia povinných hodín (či dôjde aj k rovnakej redukcii učiva sa odborníci nevedia zhodnúť)
- stanovenie cieľa umožniť žiakom ovládať aspoň dva cudzie jazyky a vedieť ich používať - v 3. ročníku základnej školy (ZŠ) sa má začínať učiť prvý cudzí jazyk (3 hodiny týždenne až do

* Respondent si neželal byť menovaný.

- konca ZŠ, na strednej škole (SŠ) potom 4 hod. týždenne), v 6. ročníku sa má začínať učiť druhý cudzí jazyk (1 hod. týždenne až do konca ZŠ, na SŠ potom 2 hod. týždenne)
- podľa nových vzdelávacích programov sa začnú vzdelávať v školskom roku 2008/2009 prváci a piatáci (začiatok II. stupňa) na základnej škole a prváci na strednej škole; ostatní žiaci dokončia buď I. alebo II. stupeň ZŠ alebo zostávajúce roky na SŠ (platí aj pre 8-ročné gymnáziá) podľa učebných plánov a učebných osnov schválených podľa doterajších predpisov pre príslušný odbor vzdelávania
  - zavedenie používania len učebníc schválených MŠ SR
  - zavedenie možnosti individuálneho vzdelávania pre žiakov prvého stupňa ZŠ doma rodičom, ktorý ma dostatočnú pedagogickú kvalifikáciu pre I. stupeň ZŠ; žiak bude každý polrok podrobený komisionálnej skúške zo všetkých povinných predmetov
  - zníženie maximálneho počtu žiakov v triedach; v 1. triede ZŠ sa strop posunul z doterajších 29 žiakov na 22 žiakov; podľa doterajšieho stavu mohlo byť v triede 2.-9. ročníka ZŠ až 34 žiakov, nový zákon však počíta v 2.-4. ročníku ZŠ s maximálnym počtom 25 žiakov a v 5.-9. ročníku s max. 28 žiakmi; v stredných školách bude v jednej triede maximálne 30 žiakov (doteraz mohlo byť 34-38 žiakov); školy budú mať na zníženie počtu žiakov 3 školské roky, ak požiadajú o výnimku zo zákona Štátnu školskú inšpekciu
  - obmedzenie prijatia žiakov do 8-ročných gymnázií tak, aby počet žiakov do týchto tried neprekročil 5% z daného populačného ročníka v príslušnom školskom roku; opatrenie musí byť realizované do školského roku 2011/2012
  - zavedenie bezplatnosti materských škôl posledný rok pred nástupom do povinnej školskej dochádzky (nebola schválená pôvodne zamýšľaná povinná dochádzka detí do škôlky v poslednom ročníku pred nástupom do školy)
  - zaradenie materskej školy, základnej umeleckej školy a jazykovej školy do sústavy škôl
  - obmedzenie financovania súkromných škôl v porovnaní so štátnymi a cirkevnými školami - súkromným školám sú predpísané obmedzenia pri financovaní (napr. súkromným školám možno prideliť finančné prostriedky na kapitálové výdavky len v rámci rozvojových projektov na obstaranie hnuťelného majetku) a tiež len ich sa týkajú sankcie v podobe zníženia pridelených finančných prostriedkov z MŠ SR (zníženie normatívneho príspevku o 15%), ak bolo zistené porušenie školských vzdelávacích programov, alebo ak bol zistený vyšší počet žiakov v triedach, resp. ak bola zistená odbornosť vyučovania jednotlivých predmetov v školách v rámci školských vzdelávacích programov menšia ako 70%
  - zvýšenie kompetencií krajským školským úradom v oblasti riadenia škôl a školských zariadení v ich územnej pôsobnosti
  - rozšírenie povinností Štátnej školskej inšpekcie, ktoré sa týkajú štátneho dozoru a kontroly nad kvalitou výchovno-vzdelávacieho procesu, výberových konaní na funkciu riaditeľa a dodržiavania všeobecne záväzných právnych predpisov riaditeľmi škôl a školských zariadení a zriaďovateľov
  - posilnenie štátneho vplyvu pri voľbe riaditeľov škôl (do rady školy pribudne jeden delegovaný zástupca krajského školského úradu a jeden delegovaný zástupca Štátnej školskej inšpekcie)
  - zrušenie doterajšej viacúrovňovej maturity (A, B, C); maturita bude mať len jednu úroveň náročnosti
  - zaradenie združených stredných škôl, stredných odborných učilíšť a učilíšť pod stredné odborné školy
  - zriadenie Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania, ktorý má monitorovať a hodnotiť kvalitu výchovy a vzdelávania, pripravovať a riadiť externé skúšky a testovania
  - zavedenie registra detí, žiakov a poslucháčov, ktorý je zoznamom detí, žiakov a poslucháčov prijatých do školy, a je určený na overovanie dokladov o vzdelaní a o získanom stupni vzdelania alebo kvalifikácii, na účel poskytovania štipendií a na účel štatistických zisťovaní
  - zriadenie Kurikulárnej rady, ktorá by mala byť odborným, iniciačným a poradným orgánom MŠ SR najmä v oblasti inovácie obsahu výchovy a vzdelávania a rozširovania ponuky výchovy a vzdelávania o nové odbory vzdelávania, pedagogických reforiem a nových modelov hodnotenia

Hlasy proponentov v médiách:

- štátny vzdelávací program je užší než doterajšie učebné osnovy, vytvára priestor pre viac voliteľných hodín a umožní tak vlastnú profiláciu škôl; učitelia dostanú viac slobody pri voľbe ako a čo učiť, žiaci zas väčší priestor pre tvorivosť, pričom sa už nebudú musieť toľko memorovať a učiť kvantum nepotrebných encyklopedických informácií
- pozitívom je povinná výučba dvoch cudzích jazykov
- štátom schvaľované učebnice zamedzia vplyvu siekt, neonacistických skupín a pod.
- zníženie maximálneho počtu detí a žiakov v triedach skvalitní vzdelávací proces umožnením individuálneho prístupu k žiakovi, na ktorého bude mať učiteľ viac času - aj v medzinárodnom prieskume PISA sa hovorí, že výkonnosť žiakov klesá, ak je ich v triede viac ako 30
- obmedzenie prijímania žiakov do osemročných gymnázií na 5% detí z populačného ročníka má zabrániť, aby z bežných základných škôl neodchádzali príliš vysoké počty nadaných detí, od ktorých by sa mohli učiť slabší žiaci - aj zahraničné odporúčania (PISA) znejú, že príliš veľký

- počet detí v osemročných gymnáziách znižuje kvalitu vzdelávania ostatných detí v "klasických" základných a stredných školách
- rok materskej školy zadarmo zlepši zaškolenie sociálne slabších detí a pritiahne do materských škôl viac detí; zmena by mala do materských škôl pritiahnuť napríklad deti z rómskych osád, aby boli lepšie pripravené na vzdelávanie v škole
  - obmedzenia a tvrdšie podmienky pre financovanie súkromných škôl majú predísť porušeniu Ústavy SR, v rozpore s ktorou môže byť podnikanie v rámci povinnej školskej dochádzky
  - rozdelenie maturít na viac úrovní znižovalo vedomostnú úroveň žiakov; pri jednej úrovni maturity budú mať všetci stredoškóľáci rovnako náročnú skúšku, a tak budú na rovnakej štartovacej čiare
  - dvoj- až trojmesačné obdobie na prípravu nových školských vzdelávacích programov je dostačujúce, nakoľko reforma sa bude rozbiehať postupne (v priebehu 4 rokov) a od septembra 2008 začne len u prvákov a piatakov základných škôl a u prvákov stredných škôl
  - začať bolo treba, aj za cenu, že sa reforma bude postupne upravovať - v opačnom prípade by sa stratilo ďalšie volebné obdobie na uskutočnenie prepotrebnej obsahovej reformy vzdelávania

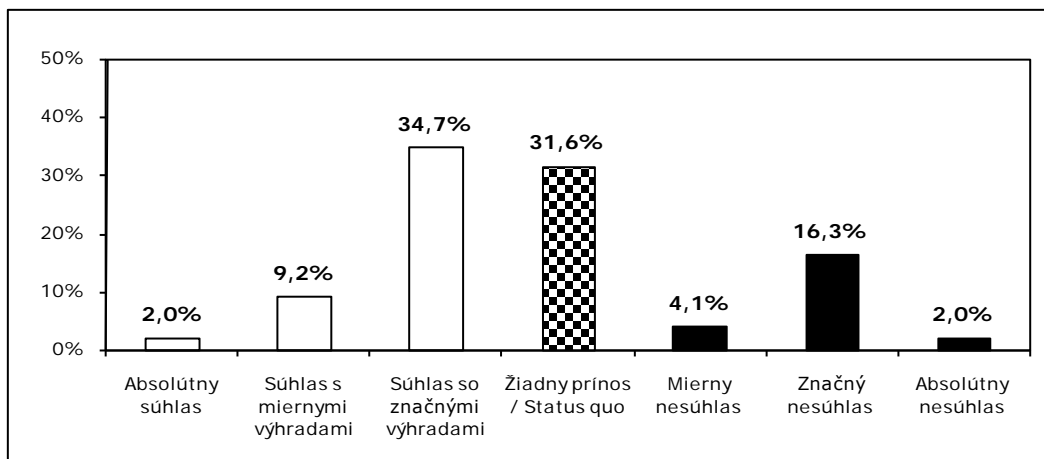
Hlasy oponentov v médiách:

- nejde tu o reformu školstva, ale o nevyužitú príležitosť - dvojúrovňový model vzdelávacích programov nezmení obsah vzdelávania - štátne vzdelávacie programy sú iba na ružovo pretreté staré učebné osnovy, veľa sa v nich nezredukovalo, veľa sa nezmenilo, jediná skutočná zmena nastane v tom, že na to, aby učitelia odučili všetko to, čo doteraz, budú mať menej hodín - učitelia nebudú slobodnejšie rozhodovať o tom, čo budú učiť, lebo voľné hodiny, ktoré im dávajú k dispozícii školské vzdelávacie programy, budú musieť využiť na to, aby stihli odučiť všetko to, čo nestihnú v rámci štátom diktovanej hodinovej dotácie (v štátnom vzdelávacom programe), čo obmedzí potenciál, ktorý mal slúžiť na to, aby sa jednotlivé školy profilovali, odlišovali a zatriktívili
- štátny vzdelávací program mal stanoviť len nevyhnutné minimum toho, čo musí žiak vedieť, aby mohol byť považovaný za absolventa určitého stupňa vzdelávania, pričom všetko ostatné malo byť ponechané na slobode škôl, čo sa však nepodarilo
- školská "reforma" nenašartuje modernizáciu vzdelávacieho systému v SR, pretože školský systém bude aj naďalej riadený neschopnou centrálnou autoritou, uzavretý voči impulzom širšej školskej komunity, bez možnosti flexibilne zavádzať inovácie – napr. všetko, čo budú chcieť robiť školy a učitelia inak, ako im to ministerstvo predpíše v štátnych vzdelávacích programoch (napr. zavedenie vlastných, inovatívnych voliteľných predmetov), bude musieť, tak ako doteraz, povoliť rezortný úradník
- štátny rámec prikazuje vyučovať konkrétne predmety (čiže naučiť deti počítať cez iný predmet ako cez matematiku nepôjde) - učebné plány pridelujú hodiny priamo predmetom a určujú aj presnú dotáciu v jednotlivých ročníkoch, čo nedáva priestor školám na nadpredmetové projektovanie vyučovania, pričom nie je ani možné rozhodnúť si celkovú hodinovú dotáciu jednotlivých predmetov ľubovoľne do ročníkov, tak ako to bolo možné doteraz - namiesto deklarovanej snahy dať školám viac dôvery, prichádza centralizácia
- pri mnohých predmetoch ubudlo viac povinných hodín ako povinného učiva, čiže nakoniec reálne nedôjde k proklamovanej redukcii osnov
- výraznejšia špecializácia školy cez väčší počet voliteľných hodín prichádza pre žiaka príliš neskoro – až v poslednom ročníku gymnázia
- školy nestihnú kvalitne pripraviť svoj školský vzdelávací program do 1. septembra 2009, preto mala byť účinnosť zákona odložená o jeden rok; riaditelia škôl a učitelia boli hodení do studenej vody bez jasných inštrukcií, bez podpory, bez metodologickej pomoci, ako aj bez potrebného materiálneho a finančného zabezpečenia; uplatňovanie zákona v praxi vyvolá chaos, a je len otázkou času, keď sa parlament bude musieť zaoberať jeho novelizáciou
- namiesto otvorenia trhu s učebnicami si MŠ SR zachováva monopol na učebnice, a tým prakticky ruší slobodu škôl pri tvorbe školských vzdelávacích programov a učiteľom obmedzuje slobodu výberu učebníc, podľa ktorých budú deti učiť, čiže tu nemôže byť ani reč o väčšom priestore pre učiteľov na vlastnú realizáciu
- slobodu žiakov a rodičov vyberať si odbor štúdia obmedzilo ustanovenie umožňujúce ministerstvu školstva na základe žiadosti zamestnávateľov určiť samosprávnemu kraju (t.j. zriaďovateľovi) limity na počty žiakov v jednotlivých študijných a učebných odboroch stredných odborných škôl
- zníženie počtu žiakov v triedach je pre zriaďovateľov veľmi ťažko uskutočniteľné (pre niektorých aj kvôli priestorovým či personálnym požiadavkám), keďže momentálne až 30% slovenských škôl prekračuje limity stanovené novým školským zákonom – ide o typický prejav silného centralistického štátu, ktorý chce mať všetko pod kontrolou
- obmedzenie prijímania žiakov na osemročné gymnáziá oklieštuje rozmanitosť vzdelávacích ciest, obchádza individuálne záujmy a schopnosti detí a obmedzuje ich právo na slobodný výber školy
- rok materskej školy zadarmo je len nič neriešiacim miňaním peňazí, keďže odpustené poplatky za materské školy majú chudobné rodiny už dnes

- zavedenie dvoch povinných cudzích jazykov naráža na nedostatok kvalifikovaných učiteľov
- obmedzenia a tvrdšie podmienky pre financovanie súkromných škôl sú voči nim diskriminujúce
- právomoci krajských školských úradov mali zostať v kompetencii samosprávnych krajov
- posilnenie vplyvu štátnych úradníkov pri voľbe riaditeľov škôl posilňujú štátny centralizmus
- nový školský zákon sa vôbec nevenuje problematike integrácie znevýhodnených detí

Hodnotenie opatrenia komisiou HESO:

Igor Daniš: Dve pozitíva: zníženie počtu žiakov a dva cudzie jazyky. Negatíva: v skutočnosti reforma vyzerá tak, že učitelia na školách opisujú štátne vzdelávacie programy slúžiace ako odporúčané návody nariadené ministerstvom. Úradníci MŠ SR, Štátneho pedagogického ústavu, školských úradov sa zbavili svojich povinností a byrokraciu rozmenili na drobné - prenechali ju na učiteľov (veľký nárast byrokracie). Budú kontrolovať. Štandardy vzdelávania a učebnice tak či tak určujú vôľu, a tá je tesná. Starší učitelia hovoria, že sa vrátili k tomu, čo robili za socializmu. Možno to bol cieľ reformy. Nie je odstránený hlavný nedostatok súčasného školstva – financovanie škôl od počtu žiakov – podľa normatívo, čo žiakov (s ich plným vedomím) stavia do pozície neohroziteľnosti (financovanie školy závisí od ich počtu na školách; vyhodíte nás, pôjdete aj vy). Príklad: používanie mobilov na školách je zakázané, ale de facto neexistuje možnosť efektívneho trestu, pokiaľ žiakovi na ničom (a to väčšine) nezáleží. Posledný augustový týždeň sa zdá, že veľa škôl proste na neúmerný nárast byrokratickej práce cez prázdniny rezignovalo s tichým a pochopiteľným súhlasom nadriadených.

Juraj Draxler: Slabá a najmä rozpačitá reforma. Niektoré kroky možno vítať (najmä bezplatný posledný ročník materskej školy), ale v zásade chýba jasná koncepcia. Namiesto stratégie kontinuálneho vzdelávania pedagogických pracovníkov, prepracovania kurikula a kvalitného dlhodobého programu ohľadne učebníc sa MŠ SR zameriava na zmeny všeobecných kvantitatívnych pravidiel.

Tomáš Dudáš: Reforma školstva je jednou z najdôležitejších úloh moderného Slovenska, jej súčasná podoba však neznamena ožajstnú kvalitatívnu zmenu. Ide o reformu pre samotnú reformu, pričom bola šitá horúcou ihlou a zanechala za sebou chaos na školách. Navyše je jasné, že ďalšie opatrenia ministerstva školstva sú v nesúlade s proklamovanými cieľmi reformy (napr. proklamovaná sloboda a podpora iba jedného šlabikára pre prvé ročníky bez alternatív).

Richard Ďurana: Pozitívom je skutočnosť, že sa so školstvom, ktoré sa nachádza v neútešnej situácii, vôbec začalo niečo diať. Otázkou je, čo. Nazdávam sa, že pre neriešenie najpálčivejších problémov, ktorými sú nastavenie motivácií v systéme, a silná regulácia zo strany štátu, ťažko možno hovoriť o skutočnej reforme.

Peter Gonda: Nový školský zákon neznamena reformu školstva smerovanú k princípom slobody, konkurencie a decentralizácie vo vzdelávaní, ale zmeny smerované na nepatrné mechanické redukovanie prvkov povinnosti pre školy a niektoré kroky namierené proti slobodnejšiemu a decentralizovanejšiemu vzdelávaniu. Negatívnymi príkladmi sú absurdné obmedzenie počtu žiakov v 8-ročných gymnáziách a obmedzovanie súkromných škôl v ich financovaní (vrátane toho, na aký účel môžu použiť školné) a v ich rozhodovaniach o menovaní riaditeľov škôl.

Igor Hornák: Nevyžitá šanca na skutočnú reformu obsahu štúdia.

Igor Hurčík: Nevie si predstaviť školský zákon na Slovensku, s ktorým by boli spokojní všetci.

Juraj Lazový: To, že reforma školstva je veľmi potrebná, je všeobecne akceptovateľný fakt. Či schválená reforma prinesie pozitívne zmeny, ukáže až prax. V každom prípade mi však pripadá šitá horúcou ihlou s neprimerane krátkym časom na jej zavedenie. Chýbala mi širšia verejná

diskusia a napríklad tiež porovnanie s krajinami, ktoré sa pravidelne umiestňujú vysoko v medzinárodných rebríčkoch.

Zdenek Lukáš: Dôležitá je kompatibilita slovenského školství se školstvem v EU.

Mária Machová: Nesledujem špeciálne túto oblasť, ale ak kompetentní za jej hlavný prínos deklarujú, že učitelia (škola?) budú môcť (musieť?) už tento školský rok časť vyučovania učiť čo chcú a ako chcú, a že dieťa možno vzdelávať aj na diaľku, tak to naše školstvo výrazne neskvalitní. Zrejme sa nevyužila šanca na podstatné zmeny v školách, na nový prístup spoločnosti k vzdelaniu, učiteľovi i žiakovi.

Juraj Nemec: Reforma všetkých stupňov školskej sústavy je nevyhnutná, kvalita vzdelávania prudko klesá a jeho obsah a metódy sa neprispôbujú modernej dobe (k čomu dnes ešte žiak potrebuje vedieť vzdialenosť Zeme od Mesiaca...?). Táto reforma je asi ale príliš šitá horúcou niťou a obsahuje aj rozporné prvky (menovanie riaditeľov a pod.). Navyše nerieši základný problém - status a odmeňovanie učiteľov.

František Okruhlica: Reforma školstva je potrebná. Teda pozitívum.

Jozef Orgonáš: Nie všetko je ideálne, ale ide o dobrý krok vpred. Zásadne však nesúhlasím s tým, aby rodičia mohli individuálne vzdelávať deti doma.

Ludvík Posolda: Niektoré body opatrenia sú rozumné, iné zas zvyšujú obavy zo zvýšenia byrokratického dirigovania výchovnovzdelávacieho procesu, ktorý má už aj tak charakter Rakúsko-uhorskej monarchie.

Radoslav Procházka: Oceňujem jednak snahu o reformu a jednak schopnosť si ju presadiť v parlamente. Výhrady sa týkajú nedostatočnej súčinnosti s tými aktérmi vzdelávacieho procesu, ktorý majú nový zákon aplikovať v praxi, nedostatočnej "technickej" pripravenosti, absencie akýchkoľvek opatrení na integráciu znevýhodnených detí a posilnenia právomocí štátnej správy pri kreovaní riaditeľov škôl.

Miroslav Siváček: Je to ojedinelý pozitívny pokus tejto vlády (a možno zatiaľ skutočne jediný) ako systémovo zlepšiť situáciu na Slovensku v určitej spoločenskej oblasti. Obsahuje viacero pozitívnych prvkov, ale jeho príprava a implementácia prebehla a prebieha v zúfalo amatérskych podmienkach. Hlavne neostal takmer žiadny čas a možnosť pre školy a pedagógov, aby sa k zmenám vyjadrili, a aby sa na ne pripravili.

Radoslav Štefančík: Koncepcia (vhodnejší termín než reforma) vykazuje slabé aj silné stránky. K pozitívam radím povinné vyučovanie dvoch cudzích jazykov. Otázne však bude, kto ich bude vyučovať, nakoľko pre absolventov cudzích jazykov je pôsobenie na základných školách pre slabé finančné ohodnotenie viac než nezaujímavé. Rovnako pozitívne možno hodnotiť zámer zaviesť multikultúrnú výchovu. V období, keď sa podľa prieskumov verejnej mienky slovenská mládež negatívne stavia k Maďarom a Rómom, ide o sympatické rozhodnutie ministerstva vedeného nominantom Slovenskej národnej strany (SNS). Otázne však zostáva, či vzhľadom na škandalózne vyjadrenia Jána Slotu na adresu Maďarov a Rómov a bezcharakterné podriadenie jeho nominantov svojmu predsedovi, neostane multikultúrna výchova len neuskutočneným plánom. Negatívne vnímam posilnenie vplyvu štátnych úradníkov pri voľbe riaditeľov škôl, ktoré je znakom posilňovania štátneho centralizmu.

Luboš Vagač: Opatrenie s viacerými pozitívnymi snahami (väčší dôraz na výuku cudzích jazykov, snaha lepšie prepojiť obsah učiva so svetom práce), ktoré je však kritizované práve pre nesplnenie základného cieľa decentralizovať systém a preniesť viac kompetencií a nezávislosti na školy (centralizované učebnice, limity na počty žiakov, unáhlená príprava vzdelávacích programov, atď.). Ostáva veriť, že sa reforma s príspevom všetkých zúčastnených v priebehu niekoľkých rokov "uprace".

Vidiecky parlament: Dochádza len k nepodstatným zmenám. Individuálne vzdelávanie žiakov doma s rodičmi by sa malo obmedziť na prípady, keď sa to ináč nadá zabezpečiť. Už dávno mali byť realizované opatrenia zamerané na slabé financovanie škôl a platy učiteľov. Reforma začne až vtedy, keď povolanie učiteľa bude vyhľadávané, vážené a vysoko zaplatené. Stále pretrvávajú strach diferencovať morálne a finančne dobrých, rodených učiteľov a učiteľov z nutnosti. Reforma neobstojí, ak nebude dosť peňaží a diferenciácia učiteľov.

Jaroslav Vokoun: Poriadok robí priateľov. Čo je dobré, to sa ujme, a kde sa zámer minie účinkom, tak to budúci politici upravujú. Reforma školstva sa vyhlási niektorým témam, takže ďalší diel bude musieť nasledovať.

Použité zdroje v projekte HESO v roku 2008

http://aktualne.centrum.sk	www.hnonline.sk	www.sizp.sk
http://autoviny.zoznam.sk	www.hokej.sk	www.sme.sk
http://dnes.atlas.sk	www.hpi.sk	www.smk.sk
http://ec.europa.eu	www.hzds.sk	www.sns.sk
http://eur-lex.europa.eu	www.changenet.sk	www.socpoist.sk
http://mediasearch.newtonit.sk	www.ineko.sk	www.sopk.sk
http://openiazoch.zoznam.sk	www.iness.sk	www.spp.sk
http://pezincan.pezinok.sk	www.inet.sk	www.staromestan-ba.sk
http://sk.radiotv.cz	www.itnews.sk	www.statistics.sk
http://tvnoviny.sk	www.iz.sk	www.stopmagazin.sk
Národné poistenie č. 2/2009, odborný mesačník Sociálnej poisťovne	www.izurnal.sk	www.strana-smer.sk
www.24hod.sk	www.joj.sk	www.stv.sk
www.accorservices.sk	www.justice.gov.sk	www.sulik.sk
www.airportbratislava.sk	www.konzervativizmus.sk	www.szlh.sk
www.aktuality.sk	www.krhazke.sk	www.ta3.com
www.alianciapas.sk	www.kriminalita.sk	www.tasr.sk
www.asb.sk	www.lexforum.cz	www.teleoff.gov.sk
www.asvet.sk	www.materskecentra.sk	www.topky.sk
www.avizo.sk	www.medialne.sk	www.tvojdok.sk
www.bleskovky.sk	www.mesa10.sk	www.tyzden.sk
www.bsi.si	www.mesto.sk	www.udzs.sk
www.build.gov.sk	www.minedu.sk	www.ulclegal.com
www.caplovic.vlada.gov.sk	www.mobilmania.sk	www.urso.gov.sk
www.cas.sk	www.mosr.sk	www.uvo.gov.sk
www.cassovia.sk/korzar	www.mzv.sk	www.uvzsr.sk
www.consilium.europa.eu	www.najlepsia.sk	www.velkaepocha.sk
www.digimedia.sk	www.najzoznam.sk	www.viaiuris.sk
www.dovera.sk	www.natankuj.sk	www.vszp.sk
www.ecomonitor.cz	www.nbs.sk	www.vucbb.sk
www.econoir.blogspot.com	www.ndsas.sk	www.vyvlastnenie.sk
www.economy.gov.sk	www.nechcemeskladku.szm.sk	www.webnoviny.sk
www.edb.sk	www.noveskolstvo.sk	www.wikipedia.org
www.e-katalog.sk	www.nrsr.sk	www.zakon.sk
www.employment.gov.sk	www.olympic.sk	www.zalepsielekarne.sk
www.enoviny.sk	www.orangeportal.sk	www.zbierka.sk
www.enviro.gov.sk	www.petergonda.sk	www.zdravie.sk
www.epi.sk	www.pluska.sk	www.zive.sk
www.eprofit.sk	www.portal.gov.sk	www.zzz.sk
www.etrend.sk	www.pravda.sk	Zachar, Dušan (ed.): Reformy na Slovensku 2003-2004 - Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení, Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy INEKO, Bratislava, 2004
www.euractiv.sk	www.prezident.sk	Zachar, Dušan (ed.): Reformy na Slovensku 2004-2005 - Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení, INEKO, Bratislava, 2005
www.euro.vlada.gov.sk	www.primar.sk	Zachar, Dušan (ed.): Reformy na Slovensku 2005 - Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení (HESO), INEKO, Bratislava, 2006
www.euromena.sk	www.profesia.sk	Zachar, Dušan (ed.): Slovensko 2006 - Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení (Projekt HESO), INEKO, Bratislava, 2007
www.europa.eu	www.prservis.sk	Zachar, Dušan (ed.): Slovensko 2007 - Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení (Projekt HESO), INEKO, Bratislava, 2008
www.euroservis.sk	www.referendum2008.sk	
www.euroustava.sk	www.rnl.sk	
www.finance.gov.sk	www.robertmadej.sk	
www.financnik.sk	www.rokovanie.sk	
www.fovsvr.sk	www.ropka.sk	
www.genas.sk	www.rtvsk.sk	
www.governance.sk	www.safs.sk	
www.hazz.eu	www.sbaonline.sk	
www.health.gov.sk	www.sduonline.sk	
	www.senior.sk	
	www.server.sk	